

3-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK HAZIRLANAN HİKÂYE VE MASAL
KİTAPLARINDAKİ DEĞERLERİN İNCELENMESİ

Şerife CENGİZ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Erol DURAN

Uşak

Haziran, 2016

3-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK HAZIRLANAN HİKÂYE VE MASAL
KİTAPLARINDAKİ DEĞERLERİN İNCELENMESİ

Şerife CENGİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Erol DURAN

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2016

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

3-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK HAZIRLANAN HİKÂYE VE MASAL KİTAPLARINDAKİ DEĞERLERİN İNCELENMESİ

Şerife CENGİZ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran, 2016

Danışman: Doç. Dr. Erol DURAN

Bu araştırma 3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında hangi değerlere ne kadar yer verildiğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel model ve bu modelin yöntemlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır. Bu araştırmada iki farklı veri toplama aracından yararlanılmıştır. Bu araçlar, yarı yapılandırılmış görüşme formu, çocuk hikâyeleri ve masallarıdır. Araştırmanın çalışma grubunda 710 çocuk, 192 ebeveyn ve 50 öğretmen ile 52 adet hikâye ve masal kitabı yer almaktadır.

Çocuk, ebeveyn ve öğretmenlerin tercihleri doğrultusunda belirlenen 52 adet hikâye ve masal kitabı içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Analizden önce kitaplarda yer alabileceği tahmin edilen 20 değer belirlenmiştir. Bu değerler UNESCO Değer Listesi, Yaşayan Değerler Listesi ve Rokeach'ın Değer Sınıflandırması arasından seçilmiştir.

Çocukların hikâye ve masallarda geçen değerleri fark edip etmediklerini tespit etmek amacıyla 8 çocukla görüşme yapılmıştır. Görüşmelerde ilk önce içerisinde açık şekilde değerlere vurgu yapan bir hikâye ile dünya klasiklerinden olan bir masal seçilmiş ve 8 çocuğa tek tek önce hikâye, bir gün sonra ise masal okunmuştur. Her okunan kitabın ardından hikâye ve masalla ilgili açık uçlu sorular sorularak "Çocuklar hikâye ve masallarda geçen örtük ya da açık değerleri fark edebilmekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırma sonucunda; 3-6 yaşa yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında en fazla mutluluk, en az ise barış, dayanışma, dürüstlük değerlerine yer verildiği, vatanseverlik değerine ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Kitaplarda

nezaket, estetik, arkadaşlık, temizlik ve yardımseverlik değeri sıkça vurgulanırken, alçak gönüllülük, hoşgörü, misafirperverlik ve saygı değerleri oldukça az vurgulandığı görülmüştür.

Çocukların ve ebeveynlerin tercih ettiği kitaplarda en fazla estetik değerine, öğretmenlerin tercih ettiği kitaplarda ise en fazla mutluluk değerine vurgu yapılmıştır.

Araştırmanın diğer bir sonucuna göre; genel olarak çocuklar kendilerine okunan hikâye ve masaldaki açık değerleri kolaylıkla ifade ederken, örtük değerleri sorulan soru ve ipuçları sonucunda fark edebilmişlerdir. Araştırmaya katılan çocukların bazıları örtük değerleri hiç ifade edememiştir.

Araştırmanın sonuçlarının, okul öncesi dönem olan 3-6 yaş çocukları için hazırlanacak masal ve hikâye kitaplarının içerikleri oluşturulurken yazarlara, kitap tercihlerinde öğretmen ve ebeveynlere katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesinde değerler, çocuk kitapları, hikâye, masal

ABSTRACT

ANALYSIS OF VALUES ON 3-6 YEAR OLD CHILDRENSTORY AND TALE BOOKS

Şerife CENGİZ

Department of Primary Education

Science of Classroom Teaching

Institute of Social Sciences Usak University, June, 2016

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Erol DURAN

This study aims to determine which values to what extent are allowed in the story and tale books that are prepared for 3-6 year old children. For this study, qualitative model, and the method of this model; content analysis is applied. Two different data collection tools are used in this study. These tools are semi-structured interview forms, child stories and tales. The study group of the research is composed of 710 children, 192 parents, 50 teachers and 52 story and tale books.

Based on the preferences of children, parents and teachers, 52 story and tale books were determined and content analysis was administered. Before the analysis, 20 values estimated to underline in the books are stated. These values are chosen from UNESCO Value List, Living Values List and Rokeach Value Classification.

8 children were interviewed in order to determine whether they notice the values in story and tale books or not. In the interview, firstly; a story that emphasizes the values explicitly and a tale of world classics are chosen, and then the story was read to 8 children one by one. Then, a day later; the tale is read at the same technique. After reading each book, open-ended questions about story and tale are asked and the answer of the question “Are the children aware of the implicit or explicit values that exist in stories and tales?” is sought.

As a result of the research; it is understood that story and tale books prepared for 3-6 year old children, stress mostly the values of happiness; at least the peace, solidarity and honesty. However, patriotic value doesn't take place among these values. Whereas kindness, aesthetics, friendship, cleanness and helpfulness values

are emphasized frequently; humility, tolerance, hospitality and respect values are emphasized rarely.

While aesthetic value is emphasized mostly in the books that preferred by children and parents; happiness is mostly emphasized in the books that preferred by teachers.

As for another result of the research, children mostly express explicit values easily from the story and tale books read to them. However, they could differentiate the implicit values after asking questions and giving hints. Some of the children at this research could never express implicit values.

The results of the research are expected to contribute to authors while preparing the content of the story and tale books for the preschool ages 3-6 year old children, and also to teachers and parents for their book preferences .

Key Words: Values in the Pre-School, Children Books, Story, Tale.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Şerife CENGİZ'in "3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Hikâye ve Masal Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi" başlıklı tezi 02.06.2016 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir

JÜRİ ÜYELERİ

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Erol DURAN
Üye : Doç. Dr. Adem SEZER
Üye : Doç. Dr. Zekerya BATUR
Üye : Yrd.Doç.Dr. Metin DEMİR
Üye : Yrd.Doç.Dr. Perihan ŞARA

İMZA

E. Duran
.....
Adem Sezer
.....
Zekerya Batur
.....
Metin Demir
.....
Perihan Şara
.....

Enstitü Müdürü
Doç. Dr. Asım ARI

ÖNSÖZ

Bu tezi hazırlamamda emeğini, eşsiz tecrübelerini ve değerli vaktini hiçbir zaman esirgemeyen, beni sürekli destekleyip, motive ederek yol gösteren saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Erol DURAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında maddi-manevi desteklerini esirgemeyen ve çalışmam boyunca beni yüreklendiren değerli mesai arkadaşlarıma, ayrıca hayatımın her döneminde desteklerini hep yürekten hissettiğim annem ve babam Rukiye-Mehmet YAŞAR'a, ailevi sorumluluklarımı paylaşıp çalışmam için zaman yaratan değerli eşim Özgür CENGİZ'e tezimle birlikte büyüyen çocuklarım Meryem Azra ve Ömer Berat'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Şerife CENGİZ
Doğum Yeri ve Tarihi :Ankara / 1983
Lisans Öğretimi :Selçuk Üniversitesi / Anaokulu Öğretmenliği
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar :Çizmeçi İlköğretim Okulu / Ankara 2007
(Anasınıfı Öğretmeni)
Haymana Anaokulu 2008 / Kütahya
(Okul Öncesi Öğretmeni)
Kaşbelen İlkokulu 2009-2012 / Uşak
(Anasınıfı Öğretmeni)
Uşak Üniversitesi 2012 (Hâlen) / Uşak
(Öğretim Görevlisi)

Projeler :Görev: (Araştırmacı) Ailelerin Turizm Hareketine Katılma Sürecinde Çocukların Etkisi: Uşak İli Örneği, Uşak Üniversitesi. 2015/ ÖAP001 numaralı Araştırma Projesi.

İletişim

e-posta adresi : serife.cengiz@usak.edu.tr
Adres : Uşak Üniversitesi / Ulubey Meslek Yüksekokulu
Ulubey / UŞAK
Tel : 0506 302 31 59

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	iii
ABSTRACT	v
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR	xv
1.Giriş.....	1
1.1. Tezin Adı	2
1.2. Tezin Konusu	2
1.3. Tezin Amacı	2
1.4. Tezin Önemi.....	3
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar	4
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1.Değer Kavramı	6
2.2. Değerlerin Sınıflandırılması.....	8
2.2.1. Spranger'in Değerler Sınıflandırması	8
2.2.2.Rokeach'ın Değerler Sınıflandırması	9
2.2.3. Kahle'nin Değer Sınıflandırması.....	11
2.2.4 Schwartz'ın Değer Sınıflandırması	12
2.2.5.Dilmaç ve Arıcak'ın Değer Sınıflandırması	13
2.2.6.Ülken'in Değer Sınıflandırması	13
2.2.7 Akbaş'ın Değer Sınıflandırması	14
2.2.8 Acat ve Aslan'ın Değer Sınıflandırması	15

2.3. Değerler Eğitimi	16
2.3.1. Değerler Eğitiminde Ailenin Rolü	18
2.3.2. Değerler Eğitiminde Toplumun Rolü	19
2.3.3. Değerler Eğitiminde Öğretmenin Rolü	19
2.4. Okul Öncesinde Değerler Eğitimi	20
2.4.1. Yaşayan Değerler Eğitimi Programı	22
2.5. Çocuk Edebiyatında Değerler Eğitimi	22
2.5.1. Çocuk Edebiyatı Ürünleri Nelerdir?	23
2.5.3. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuklar Açısından Önemi	25
2.6. İlgili Araştırmalar	26
2.6.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	26
2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	28
3. BÖLÜM : YÖNTEM	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Çalışma Grubu	31
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.4. Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları	32
3.5. Veri Toplama Süreci	33
3.6. Verilerin Analizi	34
4. Bölüm: Bulgular, yorumlar ve tartışma	38
4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	38
4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular Ve Yorumlar	42
4.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar	47
4.3.1. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Bulgular	47
4.3.2. Alçak Gönüllülük Değerine İlişkin Bulgular	48
4.3.3. Arkadaşlık Değerine İlişkin Bulgular	49
4.3.4. Barış Değerine İlişkin Bulgular	56

4.3.5. Çalışkanlık Değerine İlişkin Bulgular	57
4.3.6. Dayanışma Değerine İlişkin Bulgular	58
4.3.7. Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular	59
4.3.8. Estetik Değerine İlişkin Bulgular	60
4.3.9. Hoşgörü Değerine İlişkin Bulgular	66
4.3.10. İşbirliği Değerine Bulgular	67
4.3.11. Misafirperverlik İlişkin Bulgular	69
4.3.12. Mutluluk Değerine İlişkin Bulgular	69
4.3.13. Nezaket Değerine İlişkin Bulgular	80
4.3.14. Özgürlük Değerine İlişkin Bulgular	86
4.3.15. Saygı Değerine İlişkin Bulgular	87
4.3.16. Sevgi Değerine İlişkin Bulgular	88
4.3.17. Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular	90
4.3.18. Temizlik Değerine İlişkin Bulgular	92
4.19. Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular	95
4.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular	101
5. Bölüm: Sonuç ve öneriler	105
5.1. Sonuçlar	105
5.2. Öneriler	106
5.2.1. Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler	106
5.2.2. Araştırmanın Sınırlılıklarına Yönelik Öneriler	107
5.2.3. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	107
KAYNAKÇA	108
EKLER	118
Ek-1 Araştırma İzin Formu	118
Ek-2 3-6 Yaş Çocuklarının Sevdikleri Hikâye Ve Masal Kitaplarını Belirleme Çocuk Görüşme Formu	119

Ek-3 3-6 Çocuklarının Ebeveynlerinden En Çok Okumalarını İstedikleri	120
Hikâye Ve Masalları Belirleme Ebeveyn Görüşme Formu	120
Ek-4 3-6Yaş Çocuklarının Sınıfta Sıklıkla Okunmasını İstedikleri Hikâye Ve Masalları Belirleme Öğretmen Görüşme Formu	121
Ek-5Araştırmada Kullanılan Hikâye Ve Masal Kitaplarının Listesi	122
Ek-6 Tercih Edilen Kitapların Listesi	126

TABLO LİSTESİ

<i>Tablo 1 Spranger Değer Sınıflandırması</i>	8
<i>Tablo 2 Rokeach'ın Değer Sınıflandırması</i>	10
<i>Tablo 3 Kahle'nın Değer Sınıflandırması</i>	11
<i>Tablo 4 Schwartz Değer Sınıflandırması</i>	12
<i>Tablo 5 Dilmaç ve Arıcak'ın Değer Sınıflandırması</i>	13
<i>Tablo 6 Ülken'in Değer Sınıflandırması</i>	14
<i>Tablo 7 Akbaş'ın Değer Sınıflandırması</i>	14
<i>Tablo 8 Acat ve Aslan'ın Değer Sınıflandırması</i>	15
<i>Tablo 9 : Araştırmada Kullanılan Değerlerin Listesi</i>	36
<i>Tablo 103-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Hikâye ve Masal Kitaplarında Yer Alan Değerler</i>	40
<i>Tablo 11 Çocukların Tercihlerine Göre Hikâye Ve Masal Kitaplarında Yer Alan Değerler</i>	42
<i>Tablo 12Ebeveynlerin Tercihlerine Göre Hikâye Ve Masal Kitaplarında Yer Alan Değerler</i>	43
<i>Tablo 13 Öğretmenlerin Tercihlerine Göre Hikâye Ve Masal Kitaplarında Yer Alan Değerler</i>	45
<i>Tablo 14 Aile Birliğine Önem Verme Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	47
<i>Tablo 15 Alçak gönüllülük Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	48
<i>Tablo 16 Arkadaşlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	50
<i>Tablo 17 Barış Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	56
<i>Tablo 18 Çalışkanlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	57
<i>Tablo 19 Dayanışma Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	59
<i>Tablo 20 Dürüstlük Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	59
<i>Tablo 21 Estetik Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	60
<i>Tablo 22 Hoşgörü Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	66
<i>Tablo 23 İşbirliği Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	67
<i>Tablo 24 Misafirperverlik Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	69
<i>Tablo 25 Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	70
<i>Tablo 26 Nezaket Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	80
<i>Tablo 27 Özgürlük Değerine Vurgu Yapan İfadeler</i>	86

SİMGELER VE KISALTMALAR

Akt: Aktaran

Çev: Çeviren

Der: Derleyen

Ed: Editör

Haz: Hazırlayan

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

n: Değer Sayısı

s :Sayfa

TDK: Türk Dil Kurumu

vb: Ve benzeri

y.t.: Yayın Tarihi

1.GİRİŞ

Toplumsal yapıdaki insani değerlerin git gide azalması, toplum için ileride bir tehdit hâline gelebilir. Bundan dolayı, eğitim sisteminin iyi ve etkili insanlar yetiştirebilme gayesine ulaşabilmesine katkı sağlayacak gerekli tedbirleri alması bir gerekliliktir (Deveci, Selanik-Ay, 2009, s.167). Çağımızda iletişimi güçlü, duygu ve düşüncelerini kontrol edebilen, olgun ve duyarlı bireylere ihtiyaç vardır. Bu niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde, ailelere ve okullara önemli görevler düşmektedir (Sever,2013,s.41).

Bebekler bir davranışı etik ya da vicdan çerçevesinde değerlendiremezler, birçok davranıştan vazgeçmelerinin nedeni yetişkin tarafından engellenmeleridir. Bundan sonraki süreçte çocuğun süper egosu yavaş yavaş gelişmeye başlar ve artık davranış engellendiği için değil geliştirdikleri olumlu özellikler sayesinde olumsuz tutumlardan vazgeçerler (San-Bayhan, Artan,2011,s.196). Bu noktada eğitim sisteminin en önemli unsuru olan "okul öncesi eğitimi" veren kurum ve kuruluşlardaki tüm bireylerin de önemli sorumlulukları vardır.

Okul öncesi dönem değerler hakkında ilk bilgilerin edinildiği dönemdir. Okul öncesinde ise eğitimin içerisinde örtük bir şekilde yer alan “*değer*” kavramı gün içerisinde birçok etkinlikte vurgulanmaktadır.

Değerler eğitimini okul öncesinden itibaren doğru şekilde almış çocuklar, sonraki dönemlerde de mutlu, sosyal ve uyumlu bir kişiliğe sahip olacaklardır. (Brannon,2008). Erken dönemde çevredeki uyaranlarla etkileşim sonucu ortaya çıkan değer eğitimi, daha sonra okullarda örtük ya da daha sitemli şekilde devam eder. Okul öncesinde çocuğun toplumsal, ahlâki ve kişisel gelişimini desteklemede yardımcı olacak ve bu değerlere yönelik etkili bir eğitim planı olmalıdır (Arıkan, 2013,s.9-10). Okul öncesinde bu değerlerin benimsetilmesinde birçok materyal ve öğretim tekniğinden yararlanılabilir. Örneğin, oyunlar, aile katılım çalışmaları, şarkılar, hikâyeler, masallar gibi. Özellikle okul öncesi dönem çocukları için yayınlanan resimli hikâye kitaplarının, başta çocuğun dil gelişimini desteklemenin yanı sıra pek çok faydası vardır.

Çocuk, kendisi için ortaya çıkarılmış edebiyat ürünü ile yaşadığı çevre arasında benzer ilişkiler kurar. Yazılan veya anlatılanlar ile yaşadıkları arasında ilişki kurma ve mukayese yapma şansı yakalar (Karatay,2007,s.465). Çocuğun kendini keşfetmesine, toplumsallaşmasına, akranlarıyla uyumlu sosyal ilişkiler geliştirmesine katkıları büyüktür. Bütün bunların yanı sıra resimli çocuk kitaplarının son derece önemli bir özelliği daha vardır ki o da, çocukların temel değerleri kazanmasında önemli yardımcıları olmasıdır. Çocuğun tüm gelişim alanlarına doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağlayan resimli hikâye kitaplarının bütün bu faydaları düşünüldüğünde çocukların bu kitaplarla mümkün olduğunca erken tanışması bir kez daha önem kazanmaktadır (Dirican,2013, s.7).Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların sosyal ve kültürel geçmişlerini güçlendirir, toplumsal ve kültürel değerlere karşı farkındalık geliştirmesine yardım eder (Alkan-Ersoy ve Bayraktar, 2015, s.157-158).

Dayıoğlu'nun da (2000, s.35) söylediği gibi "eğitim, yaşamla çocuk arasında bir tür göbek bağı işlevi görmektedir. Eğitsellik kaygısı güdülmeden çocuk kitabı yazmak, ülkemiz açısından lüks bir eylemdir "

Bu araştırmada okul öncesi dönem olarak adlandırdığımız 3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitapları değerler açısından incelenecektir.

1.1. TEZİN ADI

3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Hikâye ve Masal Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi

1.2. TEZİN KONUSU

Bu tezin konusu 3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitaplarındaki değerleri incelemektir.

1.3. TEZİN AMACI

Bu araştırma, 3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında hangi değerlere ne kadar yer verildiğini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Bu araştırmanın alt amaçları ise;

1. 3-6 yaşa göre hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında değerlere ne sıklıkla yer verilmiştir?
2. Çocuk, ebeveyn ve öğretmenlerin tercih ettikleri hikâye ve masalarda en çok hangi değere vurgu yapılmaktadır?
3. 3-6 yaşa göre hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında değerler nasıl yer almaktadır?
4. Çocuklar hikâye ve masalarda geçen, örtük ya da açık değerleri fark edebilmekte midir?

1.4. TEZİN ÖNEMİ

Çocuklar her gelişim alanında yavaş yavaş kendilerine özgü şahsiyetlere dönüşürler (Trawick Swith, 2013, s.5). Bu sebepten okul öncesi yıllarında çocukların bilinçli ve doğru şekilde yönlendirilmesi önemlidir (Tatar, 2009, s.1). Araştırmalar yardımsever ve cömert modellere sahip olmanın küçük çocuklarda olumlu toplumsal tepkileri artırdığına işaret etmektedir (Berk, 2013, s.574). Tüm bu olumlu tepkileri kazandırmanın birçok yolu vardır. Bunlardan bir tanesi de okul öncesi dönemi çocukları için büyük önem taşıyan hikâye ve masal kitaplarıdır. Akal'a göre (2007, s. 108) hayatı, insanları tanımanın ve bu unsurlara karşı duyarlılık kazanmanın en kısa yol, çocuk kitaplarıdır. Çocuk edebiyatı alanındaki eserlerin "edebî zevk edindirme, okuma alışkanlığını kazandırma, hayal gücünü genişletme, düşünme yetisini geliştirme" gibi önemli yetilerinin yanı sıra bir başka işlevi de değer aktarımına katkıda bulunmasıdır. Günümüzde değerler konusunda ne denli zayıf kaldığı göz önüne alınırsa, edebi metinler aracılığıyla değer eğitimi verilmesinin dikkate alınması gereken bir konu olduğu daha da netlik kazanmaktadır (Yılmaz, 2013, s.185).

Dünya üzerinde barışçıl bir yaşamın sürdürülebilmesi, insanların yaşamdan zevk alması için belirli değerlerin var olması gerekir. Değerler insanın hayatını kolaylaştırdığı gibi toplumsal hayatı da düzenlemektedir (Akbalık, 2015, s.16).

Bu noktada araştırmanın da amacı olan; okul öncesi dönemi çocuklarının gerek aileleri gerekse öğretmenleri tarafından sıklıkla okunan ya da anlatılan hikâye ve masalların evrensel ya da kültürel değerleri hangi noktada taşıdığını sorgulamak

ya da çocukların bu değerleri eserlerin içerisinde fark edip etmediklerini tespit etmek önemli bir araştırma konusudur.

1.5. VARSAYIMLAR

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

1.Okul öncesi öğretmenleri, ebeveynler ve 3-6 yaş çocuklarının gerçek düşüncelerini alabilmek için, görüşmeci ile görüşen arasında yeterli düzeyde bilgi alışverişi sağlandığı varsayılmıştır.

2.Okul öncesi öğretmenleri, ebeveynler ve 3-6 yaş çocuklarının seçtikleri kitapların içerikleri hakkında bilgi sahibi oldukları varsayılmıştır.

1.6. SINIRLILIKLAR

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Bu çalışma okul öncesi öğretmenleri, ebeveynler ve 3-6 yaş çocuklarının tercih ettikleri kitaplar arasından seçilen 52 adet hikâye ve masal kitabı ile sınırlıdır.
2. Çalışmada yer alan değerler Rokeach Değer Sınıflaması, UNESCO Değer Listesi ve Yaşayan Değerler Listesi'nde yer alan değerlerden seçilmiştir ve 20 değer ile sınırlıdır.
3. Araştırmayı Türkiye çapında gerçekleştirmenin ekonomik koşullar, zaman faktörü ve ulaşım bakımından güç olması nedeniyle araştırma alanı coğrafi bölge bazında sınırlandırılmıştır. Araştırmanın evreni Uşak İlinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarının öğretmenleri ,ebeveynler ve çocuklar olarak belirlenmiştir.
4. Bu araştırma 3-6 yaşa yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitapları ile gerçekleştirilmiştir. Bu sebepten farklı yaş kademelerinde değişik sonuçların ortaya çıkması mümkündür.

1.7. TANIMLAR

Bu araştırmada kullanılan bazı kavramların tanımları şu şekildedir:

Okul Öncesi Dönem: "Okul öncesidönem; çocuğun kendini, çevresini, dünyayı tanımaya ve anlamlandırmaya çalıştığı, bilişsel, dilsel, sosyal ve kişilik gelişiminin çok hızlı olduğu bir yaşam evresidir" (Sever, 2013).

Çocuk Kitapları: "0-6 yaş çocuklarının gelişimine katkıda bulunmak ve ileride onlara okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla hazırlanan kitaplardır" (Uzuner-Yurt, 2011).

Değer: "Bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda içselleştirdiği ve davranışlarını yönlendiren standartlardır" (Akbaş, 2004).

Hikâye: "Belirli bir zaman ya da yerde genellikle az sayıda kişilerin arasında geçen, gerçek ya da gerçeğe yakın olayların karakterleriyle birlikte kısa ve akıcı biçimde yansıtıldığı, gözlem ve tasarıma dayanan yazılardır" (Ciravoğlu, 2000).

Masal: "Genellikle olağanüstü kişi ve olaylara yer verilen, anlattıklarını inandırma gibi bir çabası olmayan, ağızdan ağza, nesilden nesile yayılan ya da yazarlar tarafından sanat yapmak amacıyla zengin hayali durumlarla süslenen yazı türüdür" (Oğuzkan, 2006).

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde değer, değerlerin sınıflandırılması, değerler eğitimi, okul öncesinde değerler eğitimi ve çocuk edebiyatında değerler eğitimi konularına ilişkin yazın incelenmiştir.

2.1.DEĞER KAVRAMI

Değerler kavramsal olarak çok tartışılmasına rağmen, değer kavramının tam anlamıyla açıklığa kavuşturulduğu söylenemez (Dilmaç, 2002, s.1). İnsan ilişkilerinde değer kavramı, sosyal bilimlerin temel sorunlarından biri olmuş ve birçok psikolog, sosyolog ve antropolog bu kavram üzerine çeşitli çalışmalar yapmış ve her biri kendi perspektifine göre değer kavramına bir anlam yüklemiştir (Karababa, 2014, s.1). Bütün tanımların ortak noktası ise değerlerin, birey davranışlarına kaynaklık etme görevini üstlenmiş olmasıdır (Sürmeli, 2015, s.20).

Bacanlı (2011, s.19), “değer” kelimesinin etimolojik olarak, yaklaşık 1300 yıllarında kullanılmaya başlandığını ve eski Fransızcadan geçtiğini belirtmiştir. İlk defa Znaniecki'nin (1918; Akt; Bilgin, 1995, s. 83) literatüre kazandırdığı değer kavramı Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” sözcüğünden türetilmiştir.

Değer kavramına ilişkin birçok tanım olmakla birlikte; Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük'te, "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet" şeklinde tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr> adresinden 04.12.2015 tarihinde alınmıştır).

Değer, "bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlâki ilke veya inançlardır"(Kızılcıkelik ve Erjem, 1994, s.99).

Değer; "bireyin ve toplumun yaşama kalitesini ve motivasyonunu arttıran, bireyin ve toplumun mutluluğunu temel alan kurallar sistematiğidir. Değer, toplumun

üzerinde hemfikir olduğu ve uzun bir süreç sonunda oluşan standartlar bütünüdür" (Aktepe, 2010, s.2).

Halstead ve Taylor (2000, s.169) değeri, "Davranışlara genel olarak yol gösteren prensipler ve temel inançlar, eylemlerin iyi ya da istendik olarak yargılandığı standartlar" olarak tanımlanmaktadır.

Yaman'a göre (2012, s.17-18.) "değer, bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklardır. İnsanı değerli kılan, sahip olduğu üstün nitelikler ve sahip olduğu donanımlardır."

Aydın ve Akyol-Gürler (2014, s.4) değeri "arzu edilen veya arzu edilebilen şey, olaylarla ilgili insanların tutumu, ideal davranış biçimleri veya hayat amaçları hakkındaki inançlarımız, davranışlarımıza yön gösteren ölçüler, bir nesne, varlık ya da faaliyete, bireysel ya da toplumsal açıdan tanınan önem ya da üstünlük" olarak tanımlamışlardır.

Değerler bireyin toplumla bütünleşen tarafıdır, toplumla arasında bir bağıdır, etkileşim yoludur. Değeri değerli kılan insandır. İnsanın olmadığı yerde değer bir anlamı olmayacağı için insan değere, değer de insana bir anlam katar (Dirican, 2013, s.20). Bireysel işlevinin yanında toplumsal işleve de sahip olan değerler, insanlar arası ilişkileri düzene koymada, toplumun kültürel yapısını oluşturmada, sosyalleşme sürecinde başat etkenlerdendir (Arslan, Tunç, 2013, s.8).

Rokeach (1973, s.3) değerleri "farklı davranış kalıpları arasından seçim yapmak ve bunları değerlendirmek için kullanılan normatif standartlardır." olarak tanımlamıştır. Rokeach'a göre değer, "karşıt bir davranış şekli veya yaşam amacına karşın olarak bireysel veya sosyal anlamda tercih edilmesi beklenen spesifik bir davranış biçimi veya yaşam amacına olan sürekli bir inançtır."

Schwartz ise değeri, "davranışların ve eylemlerin seçilmesinde, olayların ve kişilerin değerlendirilmesinde, davranış ve eylemlerin açıklanmasında görevi olan sosyal bir aktör, bireyin yaşamı içerisinde önemlilik düzeyi açısından değişkenlik gösteren ve bireye ışık tutan ilkeler olarak, hizmet eden arzulanabilir amaçlardır" şeklinde tanımlamıştır (Schwartz, 1999, 24-25).

2.2. DEĞERLERİN SINIFLANDIRILMASI

Değerlerin alan yazında çok farklı şekillerde (Rokeach (1973), Spranger (1928, akt.Güngör, 1993), Beatty, Kahle, Homer ve Misra (1985), Schwartz (1992, 1999), Refshauge (2004), ,Dilmaç (1999), Dilmaç ve Arıcak (2012), Acat ve Aslan (2012) , Ülken (1965, akt. Poyraz, 2007) , Tezcan (1974, akt. Aktepe, 2010), Güngör (1993), Akbaş (2004), Hökeleki (2010) sınıflandırıldığına rastlanmaktadır. Fakat herhangi bir değeri, tam olarak bu sınıflamalardan birisine yerleştirmek oldukça zordur. Örneğin, aynı değer hem ahlâki özellikler içerip hem de bilgiye dayalı olabilmektedir (Demirtaş, 2009,s.6).

Yaşamımıza ışık tutan değerler birçok farklı kategoride görülebilmektedir. Örneğin, "sağlık gibi biyolojik; çirkin -güzel gibi estetik; iyi- kötü gibi ahlâki ya da günah-sevap gibi dini değerler; doğru yanlış gibi mantıksal; haz-acı gibi hazcı ya da faydalı- zararlı gibi faydacı değerler". (Aydın, Akyol-Gürler, 2014, s.8).

Birçok değer sınıflamasının içerisinde günümüze kadar güncelliğini korumuş çoğu araştırmaya ışık tutmuş belli başlıları aşağıda kısaca açıklanmıştır.

2.2.1. Spranger'in Değerler Sınıflandırması

Psikolojide değer testi ilk defa 1928 yılında Spranger tarafından kullanılmıştır. Spranger deneklerinin her birini sahip oldukları değere göre şahsiyet tiplerine ayırmaya çalışmış ve herkesin altı temel değer tipinden birine girebileceğini söylemiştir. Daha sonra Spranger'den esinlenerek “ Study of Values” adlı geniş bir çalışma yapan Allport, Vernon bu sınıflandırmayı ölçeğe dönüştürmüşlerdir (Güngör, 1993, s.84).

Spranger değerleri 6 temel değer grubunda toplamıştır. Bu altı değer grupları Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1 Spranger Değer Sınıflandırması

Değerler	Açıklaması
1. Bilimsel Değer	Gerçek önemsenir, bilgi, muhakeme ve eleştirel bakış açısı ön plandadır. Bu değere sahip bireyler deneysel,akılcı ve entelektüel olarak adlandırılır.

Değerler	Açıklaması
2. Ekonomik Değer	Yararlılık ve pratiklik önemlidir. Ekonomik değerleri önemser.
3. Estetik Değer	Simetri, uyum, şekil ve düzen önemlidir. Sanat toplum için vazgeçilmezdir. Olaylar hayatın çeşitliliğidir.
4. Sosyal Değer	İnsan sevgisi ön plandadır. Bencil olmamayı, yardımlaşmayı, sıcak ve sevecen olmayı önemser.
5. Politik Değer	Liderlik, bireysel güç, yetkin olmak ve şöhret önemlidir. Başkalarını yönetmek ön plandadır.
6. Dini Değer	Din ön plandadır. Evren bir bütündür ve din dünyevi zevklerden daha önemlidir.

2.2.2.Rokeach'ın Değerler Sınıflandırması

Rokeach (1973,s.3) değerlerle ilgili şu varsayımlarda bulunmuştur.

- ✓ Bir insan başkalarına nispeten daha az değere sahip olabilir.
- ✓ Aynı değere herkes farklı ölçüde sahiptir.
- ✓ Her birey bir değere ve değerler sistemine sahiptir.
- ✓ Sahip olunan değerler toplumun, kurumların ve kişiliğin ortak bir ürünüdür.
- ✓ Değerler, değer sistemleri hâlinde örgütlenirler.

Rokeach'a göre değerler göreceli hem de süreklidir. Yani yaşam değerleri hem kalıcı hem değişebilen bir özelliğe sahip olmalıdır. Değerlerin sabit olması kişilerin ve toplumun değişimini imkansızlaştırır. Değerlerin değişken olması durumunda ise bireyin kişiliğinin ve toplumun sürekliliğinin var olması zorlaşacaktır.

Birey büyüdükçe değerler arası rekabetin var olduğu sosyal ortamlara girer. Örneğin “başarı için gayretli olmak mı, dürüst kalmak mı, bağımsızlık mı, itaatkar olmak mı, kendine öz saygı için çaba harcamak mı, sosyal çevrede kabul görmek mi iyidir?” gibi sorunlar ya da sorular karşısında karar vermek zorunda kalır. Yavaş yavaş tecrübeler kazanarak, yetişkinliğe doğru ilerlediği sürede karşılaştığı problemleri çözerken değerleri önem sırasına göre sıralar. Bu değerler zamanla kalıplaşır, bundan sonraki süreçte öğrenilen değerler artık kişi ile bütünleşir (Rokeach, 1973, 5-6).

Rokeach, (1973, s.28) değerleri iki başlıkta toplamıştır. Her bir başlık altında da amaç ve araç değerler olmak üzere on sekiz değer gruplamıştır. Amaç değerler hayatın amacına hizmet eden "barış, bilgelik, dostluk, özgürlük, huzur, eşitlik, mutluluk" gibi evrensel olarak onay gören değerlerdir. Araçsal değerler ise yine adımdan anlaşılacağı üzere "dürüstlük, cesaret, yardımseverlik, sorumluluk alma, kibar ve sevecen olma" gibi amaç değerlere ulaşmak için birer vasıta olan değerlerdir.

Tablo 2 Rokeach'ın Değer Sınıflandırması

Amaçsal (Terminal) Değerler	Araçsal (Instrumental) Değerler
1. Rahat Bir Yaşam	Azımlılık
2. Heyecanlı Bir Yaşam	Açık Görüşlü Olma
3. Başarma Hissi	Yeteneklilik
4. Barış İçinde Bir Dünya	Neşelilik
5. Güzel Bir Dünya	Temizlik
6. Eşitlik	Cesaret, Cesur Olmak
7. Aile Güvenliği	Affedicilik
8. Özgürlük	Yardımseverlik
9. Mutluluk	Dürüstlük
10. İç Huzur	Yaratıcılık
11. Gerçek Sevgi	Bağımsızlık
12. Ulusal Güvenlik	Entelektüel
13. Zevk	Mantıklılık
14. Özgürlük	Sevecenlik
15. Öz Saygı	İtaatkârlık
16. Sosyal Farkındalık	Nezaket
17. Gerçek Dostluk	Sorumluluk
18. Bilgelik	Öz-Disiplin (Kendine Hakimiyet)

2.2.3. Kahle'nin Değer Sınıflandırması

Kahle; Maslow, Rokeach ve Feather'in çalışmalarının ışığında 1983 yılında değerler listesi (LOV) isimli bir ölçek oluşturmuştur (Betty, Kahle, Homer, Misra, 1985, s.186). Kahle değerlerin kişilerin tutumları gelişmesinde temel oluşturduğunu ve bu tutumların da karar alma sürecine etki ettiğini öne sürmüştür. Ayrıca değerlerin kişilerin davranışlarına anlam yüklemeye önemli bir değişken olduğunu belirtmiştir (Kim, 2002, s.25).

Kahle 1983 yılında, değerlerin daha iyi bir şekilde açıklanmasını sağlamak için sekiz değerden oluşan bir değerler listesi geliştirmiştir (Beatty, Kahle, Homer ve Misra, 1985, 186).

Tablo 3 Kahle'nin Değer Sınıflandırması

Değerler	Açıklaması
1. Ait Olma Değeri	Çevre, aile ve arkadaşlarının tercih ettiği, önemsenen biri olmak.
2. Kendine Saygı Duyma Değeri	Yaşamı boyunca yaptıkları ile gurur duyan, kendine güveni olan bir birey olmak
3. Güvende Olma Değeri	Kendini güvende hissetmek ve karşılaşılan sorunlarla mücadele edebilmek.
4. Hayattan Zevk Alma Değeri	Yaşamdan zevk duymak ve hayatta mutlu olmak.
5. Yakın İlişkiler Kurma Değeri	Hayatındaki insanlarla yakın ilişkiler kurmak ve çevrendeki kişiler tarafından sevilen biri olmak
6. Başkalarından Saygı Görme Değeri	Çevrendeki insanlar tarafından saygı duyulan ve kabul gören biri olmak
7. Başarılı Olmak	Hayatta arzu ettiğin şeylere ulaşabilen biri olmak
8. Kişisel Gelişim Sağlama Değeri	Kendisiyle barışık olmak ve yeteneklerini en üst seviyede kullanabilmek

2.2.4 Schwartz'ın Değer Sınıflandırması

Schwartz'ın (1992, s.6-7) birçok kültürde değerlerle ilgili yaptığı incelemelerin sonunda, değerleri on farklı boyutta ele almıştır. Rokeach'ın belirlediği değerler üzerinde bazı değişiklikler yapan Schwartz, Rokeach'ın tespit ettiği 18 araçsal ve 18 amaçsal değeri 10 temel değer tipinde gruplamıştır (Biçer, 2013, s. 15). Schwartz'a göre kişi bir tek değere sahip olabileceği gibi birden fazla değere de sahip olabilir. Ayrıca kişilerin, biyolojik farklılıklar, toplumsal yaşantılar ve kültürel etmenlerden dolayı değerlere verecekleri öncelikler değişebilir (1992, s.7).

Tablo 4 Schwartz Değer Sınıflandırması

Değer Grupları	Açıklama
1. Güç	Sosyal güç sahibi olmak, refah, otorite sahibi olmak, toplumsal imajın korunması, toplumsal kabul
2. Başarı	Hırslı olmak, yetkinlik, yetenekli olmak, zekilik, sözü geçen biri olmak
3. Hazcılık	Keyif ve yaşamdan zevk alma.
4. Uyarılma	Cesaret, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşam sahibi olmak.
5. Öz- Yönelim	Yaratıcılık, merak duyabilmek, hür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, özsaygı.
6. Evrensellik	Eşitlik, doğayla bütünlük içinde olma, bilgelik, güzel bir dünya, sosyal adalet, açık fikrillik, çevreyi koruma.
7. İyilikseverlik	Yardımseverlik, sorumluluk sahibi olma, bağışlayıcı olma, dürüstlük, sadakat, olgun sevgi, gerçek dostluk
8. Geleneksellik	Geleneğe saygı duyma, dindar olma, hayatın verdikleri ile yetinme, mütevazılık, ılımlılık
9. Uyum	İtaatkârlık, öz-disiplin, kibarlık, ebeveynlere ve yaşlılara saygı
10. Güvenlik	Ulusal güvenlik, iyiliğe karşılık vermek, aile güvenliği, aidiyet hissi, toplumsal düzen, sağlık ve temizlik

2.2.5.Dilmaç ve Arıcak'ın Değer Sınıflandırması

Dilmaç ve Arıcak (2012) yaptıkları çalışmada değerleri dokuz grupta toplamışlardır (Karababa, 2014, s.17).

Tablo 5 Dilmaç ve Arıcak'ın Değer Sınıflandırması

Değer	Açıklama	
1	Toplumsal Değerler	Yardımseverlik, nezaket, saygı, tevazu, hoşgörü
2	Kariyer Değerleri	Kalite, eğitim, kariyer
3	Entelektüel Değerler	Beden ve akıl sağlığı, bilgi, başarı
4	Maneviyat	İbadet, din, iman, iç huzur
5	Materyalistlik Değerler	Para, mal, mülk, statü
6	İnsan Onuru	Namus, şeref, onur, adalet
7	Romantik Değerler	Aşk, haz, zevk, eş, sevgili
8	Özgürlük	Bağımsızlık, emek, kültür
9	Fütüvvet	Cömertlik, cesaret

2.2.6.Ülken'in Değer Sınıflandırması

Felsefeci ve toplumbilimci Ülken değerleri üç gruba ayırmaktadır (2001, s.360). Birinci grupta, içkin değerler vardır. İçkin değerler, öğrenilen ya da deneyim sonucu kazanılan değerlerdir. Ülken'in bilinç verileri olarak belirledikleri teknik, sanat ve bilgi değerleridir. İkinci grupta, aşkın değerler vardır. Aşkın değerler gözlem ya da deneyim sonucu kazanılması mümkün olmayan değerlerdir.

Üçüncü ve son değer grubunda normatif değerler vardır. Bunlar aslında değer değil, ancak bütün değerlerin ölçüleri, değişim örnekleridir. Bu değerlerin görevi, başka değerleri birbirleriyle karşılaştırmak ve ölçmektir. Bu ölçü-değerler; iktisadî, hukukî, lisanî değerlerdir (Aydın, Akyol-Gürler, 2014, s.13 ve Ülken, 2001, s.360).

Tablo 6 Ülken'in Değer Sınıflandırması

Değer	Açıklama
1. İçkin Değerler	Kavramlar, duygular ve eşya ile münasebetten doğan ve bilinçle çevrelenen, "inanma'dan daha çok bilmenin hâkim olduğu değerlerdir.
2. Aşkın Değerler	Kişinin sosyal çevresi ile etkileşimi sonucu ortaya çıkan değerlerdir.
3. Normatif Değerler	Kişiler arası ilişkilerden doğan sözler ve eylemlerin birbiriyle değişiminden doğan değerlerdir.

2.2.7 Akbaş'ın Değer Sınıflandırması

Akbaş (2004, s.112-126) "Türk Milli Eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi" isimli doktora tezinde değerleri beş farklı kategoride sınıflandırmıştır. Bu değerler; geleneksel, demokratik, çalışma-iş, bilimsel ve estetik değerlerdir.

Tablo 7 Akbaş'ın Değer Sınıflandırması

Değer Kategorisi	Açıklama
1.Geleneksel Değerler	Toplumsal düzenin sürmesini isteme, ulusal güvenlik, özverili olma, güvenilir olmak, tutumlu olmak, dürüst olmak, yardımsever olmak, hayatın verdiklerini kabullenmek ve aile.
2.Demokratik Değerler	Saygılı olmak, demokratik olmak, erdemli olmak, uyumlu olmak, işbirliği yapmak, kibar olmak, hoşgörülü olmak
3. Çalışma-İş Değerleri	Sorumluluk sahibi olmak, görev bilinci, girişimci olmak, çalışkan olmak, azimli olmak ve kendine güven.
4. Bilimsel Değerler	Araştırmacı olmak, yaratıcı olmak, meraklı olmak, bilimsel olmak ve eleştirel olmak.
5. Temel Değerler	Estetik, sağlıklı olmak, çevreyi korumak, temiz olmak.

2.2.8 Acat ve Aslan'ın Değer Sınıflandırması

Acat ve Aslan (2012) yeni bir değer sınıflamasına ulaşmak ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler ile ilgili öğretmen ve veli görüşlerini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında hiyerarşik küme analizi sonucunda beş sınıftan (muhafazakâr-geleneksel değerler, ulusal-milli değerler, öze dönük-kişisel değerler, sosyal-toplumsal değerler, bilimsel-yenilikçi değerler) oluşan bir değer sınıflaması elde etmişleridir.

Tablo 8 Acat ve Aslan'ın Değer Sınıflandırması

	Değerler	Açıklaması
1. Küme	Muhafazakâr- Geleneksel Değerler	Sorumluluk, dürüstlük, Allah'a inanma, büyüklere saygı, dindar, güvenilir, iffetli/namuslu olma, aileye bağlı olma, sabırlı, vicdanlı, insanları ve doğayı sevmek, cesur, kurallara ve düzene saygı, yardımsever, adaletli ve bakımlı/temiz olma
2. Küme	Ulusal-Milli Değerler	Vatanseverlik, laiklik, milliyetçilik, Türk kültürüne sahip çıkma, ulusal simgelere duyarlı olma ve inkılapçılık/devrimcilik
3. Küme	Öze Dönük-Kişisel Değerler	Farklı olabilme, özsaygı, öz kontrol, tefekkür etme, bağımsız olma, açık fikirlilik ve liderlik
4. Küme	Sosyal-Toplumsal Değerler	Titiz, misafirperver, samimi, tutumlu, esnek, bağışlayıcı olma, alçak gönüllülük, minnettarlık, kibar, ağırbaşlı olma, duygusal, merhametli ve cömert olma.
5. Küme	Bilimsel-Yenilikçi Değerler	Azimli, eleştiriye açık olma, akılcı, disiplinli, kararlı, çalışkan, yaratıcı, yenilikçi, işbirliğine açık olma, araştırmacı olma, mükemmeliyetçi, kuralcı, empati kurma ve hırslı olma

2.3. DEĞERLER EĞİTİMİ

Günümüzde, hem dünya ülkelerinde hem de Türkiye'de insani değerlerde önemli boyutlarda aşınmanın olduğu bir gerçektir. Bu olumsuz süreç tüm insanlığı tehdit etmektedir. Dolayısıyla bu süreci olumluya çevirmek adına girilen arayışta, eğitim basamaklarında uygulamak amacıyla ifade edilen "değerler eğitimi" adı altında bir eğitim modeli öngörülmüştür (Yaman, 2014, s.15).

Değerler sosyal etkileşim sonucu kazanılır ve gelişir. Değerlerin kazandırılması sürecinde eğitimden faydalanmanın gerekliliği alan yazında sıkça karşımıza çıkmaktadır. Değerlerin isimlendirilmesi, amaçları, kazandırılacak değerler de ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Örneğin Amerika'da *karakter eğitimi*, Arap ülkelerinde *ahlak eğitimi*, Avrupa ülkeleri ve Avustralya'da ise *değerler eğitimi* şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Türkiye'de ise yaygın olarak *değerler eğitimi* olarak literatürde yer almaya başlamıştır (Arıkan,2013,s.5).

Değerler eğitiminde çocukların kendilerine ve topluma yararlı olacak değerleri, gelişim özelliklerine uygun bir eğitim programı ile kazanmaları amaçlanır (Aydın, Akyol-Gürler, 2014, s.15). Değer eğitiminin amacı eğitimin içerisinde yer alan değer aktarımını güçlendirmektir. Bu aktarım okuldaki eğitim içeriği ve ahlakî ortamla alakalıdır (Veugelers, 2000, s. 37).

Selek (2014, s.28), değerler eğitiminin amacını; çocukta doğuştan var olan iyi tarafı ortaya çıkarmak, kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlamak, kişinin mükemmelliğe ulaşmasında ve kötü ahlaktan kurtulmasında etkin rol almak şeklinde tanımlamıştır.

Tillman (2014,s.XV) değerler eğitiminin müfredatta sadece bir konu değil, bir eğitim bilimi olduğunu ileri sürmekte, değerler eğitimi, sınıfta olumlu değerleri yaşatan ve geliştiren bir eğitim felsefesinin uygulaması olarak görmektedir.

Snook (2007) “değerler eğitiminin genel durumu” isimli araştırmasında, değerler eğitiminde okuldan daha önemli daha elverişli bir yerin olmadığını vurgulamaktadır. Refshauge (2004) “*values in NSW public schools*” adlı çalışmasında Avustralya Federal Devleti NSW (New South Wales) okullarındaki değerler eğitimi üzerinde durmuştur. Değerlerin sınıfta, okulda ve toplumda

öğretilmesine yönelik bilgiler sunulmuştur. Değerlerin sadece sınıflarda değil daha geniş bir okul ve buna ait topluluktaki bütün davranışları ve kararları etkilediğini, öğrencilerin okul topluluğunun üyeleri tarafından onlara sağlanan iyi modelleri gözleyerek temel değerleri benimsediklerini belirtmiştir (Akt. Aktepe,2010,s.3).

Eğitim ve öğretimin hedefi bireyleri farklı alanlarda (bilişsel, psikomotor, duyuşsal) geliştirmektir. Duyuşsal alanda da bireylerin ahlâki yönlerini eğitip, sağlam karakterli bireyler yetiştirmek temel amaç olmalıdır. Nitekim gerek Dünya'da gerekse Türkiye'de pozitivist eğitim anlayışı bilişsel alanı ön plana çıkarırken duyuşsal alanı ihmal etmiştir (Akbalık, 2015, s.30-31). Eğitimin en alt basamaklarında bile sadece başarı odaklı yetiştirilen çocuklar, eğitimin üst kademelerine çıktıkça akranlarıyla amansız bir yarışa sokulmaktadır. Daha küçükken arkadaşı ile rekabete zorlanan çocuk akran iletişimini, duygudaşlığı, yardımseverliği, paylaşmayı v.b. daha birçok değeri kazanamamaktadır.Oysa bilişsel kazanımlardan önce sevgi, saygı, barış, hoşgörü gibi temel duyuşsal kazanımları benimsemiş bir birey zaten iç huzuru yakalamış, üretken ve başarılı olacaktır.

Dirican'a göre (2013) değerler eğitimi davranış değişikliğinden ziyade içsel bir süreci kapsamalı ve değerler eğitiminin esas amacı bireyin o değerleri benimsemesi ve özümseyerek kendine mâl etmesi olmalıdır (s.7). İnsan davranışlarını düzenleyen değerler toplumsal baskıya gerek kalmadan davranışa dönüşebilirler. Bu süreçte kişi ya o davranışa zorunlu olarak uyma ihtiyacı hisseder ya da bazı davranışları içselleştirip, benimsediği değerler sayesinde olur. Bir insanın onurlu bir yaşam sürebilmesi davranışlarına yol gösteren unsurun , korku ve disiplinden ötede kendisine ait olan, benimsediği değerler olması gerekir. Zira korkudan kaynaklanan disiplin, korku kaynağı ortadan kalktığı zaman kaybolur. Oysa benimsediği değerler doğrultusunda sergilediği iç disiplin ise, değerleri değişmediği sürece süreklilik arz eder (Cüceloğlu, 1999, s. 155).

Değerlerin planlanmış bir eğitim süreci içerisinde ne şekilde, hangi etkinliklerle yer alacağı önemlidir (Doğan-Temur ve Yuvacı, 2014, s.122). Türkiye'deki eğitim programları geçmişten günümüze kadar incelediğinde, tam anlamıyla tatmin edici bir değerler eğitiminden bahsetmek mümkün değildir. (Tozlu, 2003, s.53). 18. Millî Eğitim Şurası'nda değer eğitimi konusuna dikkat çekilmesinin ardından ilk defa amaçlı bir şekilde değerler eğitimine "*Talim ve Terbiye Kurulu*

Başkanlığı'nın 2010/53 sayılı İlk Ders Genelgesi" ile vurgu yapılmıştır. Bu genelgede yeryüzündeki hızlı değişimin birey, aile ve toplum için tehdit oluşturduğundan ve bu tehditlerden korunabilmek için değerler eğitimine olan ihtiyaçtan bahsedilmiştir. Yine bu genelgede değerler eğitiminin tanımına ve öğretmenlere düşen sorumluluklara da yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı değerler eğitimini "toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlâki, insani, sosyal ve manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılması" olarak tanımlamaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2010).

2010-2011 Eğitim- Öğretim yılında; okul öncesi, ilk ve orta öğretimde millî ve manevi değerlerin derslerin başında birkaç dakikalık süre içinde öğrencilere verilmesi ile ilgili "Değerler Eğitimi Projesi" hazırlanmıştır. Bu amaçla Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile işbirliği yapılmıştır. Çalışmaların sonucunda okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde, üç ayrı kılavuz kitap hazırlanmıştır ve yürürlüğe konulmuştur. Yapılan bu çalışmaların başarılı olmasıyla uygulama alanı genişletilmiş, böylelikle Değerler Eğitimi Projesi 2011-2012 Eğitim- Öğretim döneminde Millî Eğitim Müdürlükleri'ne bağlı tüm resmi/özel okul ve kurumlarda uygulanmaya başlamıştır (Çakıroğlu, 2013, s.43).

2.3.1.Değerler Eğitiminde Ailenin Rolü

Değerlerin benimsetilmesi sürecinde tüm sorumluluğu eğitim kurumlarına yüklemek yanlış olur. Büyükbingöl-Yağcı'ya (2012, s. 41) göre, değerler eğitiminin başlangıç noktasında aile vardır. "Ailedeki doğru modeller değerler eğitiminin aktarımında önemli bir role sahiptir (Karataş, 2014, s.14). Bir çocuk dünyaya geldiği andan itibaren ilk toplumsal kurum olarak kabul edilen ailenin içerisinde plansız bir şekilde de olsa değerleri kazanmaya başlar (Demirtaş, 2009, s.7). Ailede başlayan bu plansız eğitim, okul çağı geldiğinde okulda formal olarak devam eder (Duran, 2009, s.23). Bu süreçte ailenin tutum ve davranışları önemlidir. Çocuğa ilk eğitim verecek kişi çocuğun annesi ve yakın çevresidir. Dolayısıyla çocuk içinde bulunduğu çevrenin ahlak çerçevesiyle büyüüp, yetişecek, birlikte yaşadığı ailenin ahlaki değerlerini benimseyecektir (San- Bayhan ve Artan 2011, s.110).

Başka bir açıdan baktığımızda aileler toplumsal değerleri inşa ettikleri gibi, toplumsal sorunlara da zemin hazırlamaktadırlar. Ailenin değer anlayışı ile toplumun değerleri bağdaşmadığında ortaya toplumsal düzeni bozacak sorunlar çıkmaktadır. Bu süreçte evrensel ve kabul edilebilir değerleri doğru bir aktarımla çocuklara benimsetme görevi eğitim kurumlarına düşmektedir. Bu görüşü destekler nitelikteki bir çalışmada eğitimciler; okulda aktarılan değerlerin, çocukların aileleri ve sosyal çevreleri tarafından yeterince desteklenmediği, okul ve aile arasında işbirliği olmadığı ve okul ile ailede verilen değerler arasında farklılıklar ve çatışmanın olduğu belirtmişlerdir (Akbaş, 2004).

Yine 84 öğretmen adayı ile yapılan bir başka çalışmada ailenin, kişinin ahlâk algısını etkileyen temel etkenlerin başında geldiği görüşü ortaya konulmuştur (Temli, Şen ve Akar, 2013).

2.3.2. Değerler Eğitiminde Toplumun Rolü

Değerlerin kazanılmasında ilk toplumsal yapı olan aileyi daha sonra okul, arkadaş çevresi, iş yeri v.b. ortamlar takip eder. Akbaş'a (2004, s.47) göre , bu süreçte ortak değerlerin oluşmasında sosyo-ekonomik düzey önemli bir yer tutar. Birey içerisinde bulunduğu toplumun şartlarına göre değerler geliştirir. Toplumsal yapı değiştikçe değer sistemleri de değişir ve eski değerler yeni koşullara göre yeniden yorumlanır. Değerlerin bireyin tutum ve davranışlarını, zihinsel süreçlerini etkilediğini aynı zamanda da toplumun kültürel yapısından da etkilendiğini birçok davranış bilimci ve sosyal psikolog kabul etmektedir. (Dilmaç, 2002, s.1).

Özensel (2003, s.226) bir toplumun analizine katkıda bulunmak açısından en önemli unsurun, o toplumun sahip olduğu değerleri saptamak olduğunu ifade etmiştir.

2.3.3. Değerler Eğitiminde Öğretmenin Rolü

Eğitim sürecinde çocuklara değerlerin kazandırılmasında en önemli unsurlardan biri öğretmenlerdir (Yıldırım, 2009, s.165). Etkili bir öğretim söz konusu olduğunda değer eğitimini de istenilen nitelikte gerçekleştirir (Narvaez, Khmelkov, Vaydich, Tunner, 2006).

Günümüz toplumunda çocukların etkileşim içerisine girdiği kişilerin hem sayısı hem de niteliği giderek artmaktadır. Bu artış çocuğun kişiliğine etki edecek kötü modellerin çoğalmasına neden olmuştur. Yaşanan bu gelişmeler okullarda verilmek istenen değer eğitiminin önemini ve bu noktada öğretmene düşen görevleri de artırmıştır. Gerek davranışları ile öğrencilerine model olmaları gerekse eğitim öğretim programının içerisinde çeşitli yöntem tekniklerle değerleri öğrencilere kazandırmaları açısından öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir (Akbaş, 2004, s.65).

Öğretmenin taşıdığı değerler bulunduğu konum itibariyle önemlidir. Çünkü öğretmenlerin, kaliteli insan gücünün yetiştirilmesinde, bireyin sosyalleşip içinde bulunduğu çevreye uyum sağlamasında özellikle de toplumun kültürel değerlerinin genç nesillere aktarılmasında etkili bir rolü vardır (Özden, 1999, s.9). Çocuklar okul aracılığıyla içinde yaşadığı toplumla ilgili birçok bilgiye sahibi olur. Özellikle toplumun kültürel yapısı ve tarihi hakkında fikir edinir ve öğrendiği değerlerle birlikte kendisini geleceğe hazırlar (Keskin, 2010, s.69).

Kişiliğin oluşumunda önemli bir yere sahip olan ilk çocukluk döneminde gerekli özen gösterilirse olumsuz bir kişiliği yeniden inşa etmekten daha kolay ve kalıcı izli olacaktır (Yeşil ve Aydın, 2007, s.81).

Halstead ve Taylor'a (2000, s.177) göre; "öğretmenler değerler eğitiminin temelini oluşturdukları için, öğrenciler, öğretmenlerinin değer yargılarından mutlaka etkilenirler."

2.4. OKUL ÖNCESİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ

Okul öncesi dönem çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimi açısından oldukça hızlı değişim gösterdikleri ve kişiliğin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde sosyalleşme eğiliminde olan çocuk kendisinden beklenen tutum ve davranışları kazanır. Okul öncesi dönemde öz saygı, öz denetim, sevgi, saygı, sorumluluk ve işbirliği gibi değerlerin temelleri atılır. Bu dönemde sağlam temeller üzerine inşa edilmiş değerler, çocuğun olumlu kişilik geliştirmesine, mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmesine katkı sağlar (Dinç, 2012,s.73).

Çocukların çocukluk döneminde yaşadıkları deneyimlerin etkisi ömür boyu sürmektedir. Bu dönemde edinilen temel yönelimler ileriki hayatını da etkileyecektir. Bireylere küçük yaşta verilecek olan eğitim, değerler üzerine inşa edilmiş psikolojik bir temel oluşturur (Yeşil ve Aydın, 2007, s.79).

Bireyler değerlerle ilgili fikirler edinmeye yaşamları boyunca devam ederler. Ancak ilk bilgiler erken yaşlarda kazanılır ve ergenliğin sonuna kadar bu bilgilerin üzerine yenileri inşa edilir. Bu süreçten sonra kişinin değer yargıları ile ilgili değişiklikler olabilir, ancak temel değerler büyük ölçüde oturmuştur (Uyanık-Balat, 2004, s.18-20).

Uyanık-Balat (2006, s.16) başka bir çalışmada da; insanların yaşadığı çevre ve deneyimler ile değerlerin yakından ilişkili olduğu, son zamanlarda küçük çocuklarında değer eğitimi alması konusunda UNESCO'ya eskiye nazaran daha fazla talep geldiğini belirtmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı da 18. Eğitim Şurası'ndan sonra okul öncesi eğitim kurumlarına *Değerler Eğitimi Uygulama Yönergesi* göndermiştir. Bu yönergede, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi uygulamalarındaki görev ve sorumlulukları belirtilmiştir. Yönergede ayrıca yıllık çalışma planı, yıl sonu raporu da yer almaktadır (http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar Erişim Tarihi: 06.04.2015).

18. Millî Eğitim Şurası kararlarınının 35. maddesinde yer alan “Değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile işbirliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.” şeklinde tavsiye verilmiştir (<http://ttkb.meb.gov.tr/www/surular/dosya/12> erişim adresinden 06.04.2015 tarihinde erişilmiştir).

19. Millî Eğitim Şurası'nda da okul öncesi eğitim programında değerler eğitimine yer verilmesi yine vurgulanmıştır (<http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-srasi-sona-erdi/haber/7594/tr> internet adresinden, 01.05.2016 tarihinde erişilmiştir.)

2.4.1. Yaşayan Değerler Eğitimi Programı

Değerler Eğitimi, ilk defa 1995 yılında Birleşmiş Milletlerin 50. yıldönümü kutlamaları için hazırlanan Yaşayan Değerler Eğitim Programı (YDEP) adı altında Brahma Kumaris'in hazırladığı uluslararası bir proje olarak uygulanmaya başlanmıştır. UNESCO tarafından da desteklenen bu proje tüm dünya eğitimcilerinin ortak olduğu "Yaşayan Değerler Eğitimi" adlı bir projedir. Demokrasi, adalet, özgürlük gibi evrensel değerlerin öğrencilere kazandırılmasında "telkin yolu" değil, "etkinlik temelli" yaklaşımlar yaygın olarak kullanılmıştır. "Daha iyi bir dünya için değerlerimizi paylaşalım" isimli bu proje; "iş birliği, özgürlük, mutluluk, dürüstlük, sevgi, alçak gönüllülük, barış, saygı, sorumluluk, sadelik, hoşgörü, birlik" olmak üzere 12 evrensel değere odaklanmıştır (Pilav, Demir ve Demir, 2015, s. 21-22).

Yaşayan Değerler Eğitimi Programı, 2000 yılından itibaren 64 farklı ülkede 1800'ü aşkın alanda kullanılmaktadır. YDEP (Yaşayan Değerler Eğitimi Programı), eğitimin amacını ve anlamını sorgulayan toplumlarda değerleri esas alarak öğrenmeyi geliştirmeyi destekleyen bir eğitim modelinin kavramsallaşmasını ve uygulanmasını temel alır. YDEP bireylerin olumlu değerler kültürü geliştirmesini destekler. Bireyin tam anlamıyla gelişimi için çalışmalar yapmaya yardımcı olur (Tillman, 2014).

2.5. ÇOCUK EDEBİYATINDA DEĞERLER EĞİTİMİ

Eğitim sadece akıcı ve teknik bilgilerin öğrencilere yansıtıldığı bir alan değil bunun yanında kültürel değerlerimizin, ahlakî tutum ve davranışlarımızın gelecek nesillere aktarıldığı bir araçtır (Cihan, 2013, 94).

Çocuk yaşadığı toplumla ilgili birçok bilgiyi eğitim vesilesiyle öğrenecektir ve edindiği bilgiler kişilik gelişiminde önemli bir yere sahip olacaktır. Bu bilgilerin aktarılmasında kullanılabilecek birçok alan vardır. Ancak çocuk edebiyatı bu noktada ayrı bir önem taşımaktadır. Çocuğun hayatına girmeye başlayan kitaplarla birlikte, çocuğa pek çok olumlu davranış, duygu ve tutumda edebi eserler yoluyla kazandırılabilir (Erdal, 2009, s.1). Duran'a (2012, s.382) göre Türkçe dersleri değer eğitiminin verilebileceği en uygun derslerden biridir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin sanat eseri olduğu düşüncesinden hareketle bu eserlerin birincil amacı "içeriğiyle, kurmaca yapısıyla, diliyle çocukların estetik zevk ve beğenilerine hitap etmek, her şeyden önce onları eğlendirmek, sanat eserinden zevk almasını sağlamak" olmalıdır (Büyükkavas- Kuran 2011). Tüm bunların yanı sıra çocuk edebiyatı türlerinin çocuğa "iyilik ve duyarlılık, yardımseverlik, dayanışma ve paylaşma, iyimserlik, toplumsal temel ilkeleri benimseme, görgü kuralları, sorumluluk, işbirliği, başarısızlığı kabullenme" gibi değerleri öğretme; "anne baba, kardeş, arkadaş, doğa ve hayvan sevgisini kazandırma"; "çalışmanın önemini kavratma, çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkarma, algılama ve yorumlama yeteneğini geliştirme" gibi işlevleri de olmalıdır (MEB Megep Modülü, 2013, s.6).

Çocuk, bir masalın içinde sevdikleri uğruna yollara düşüp her türlü zorluğa katlanırken sabrı, sevgiyi, yardımseverliği öğrenir. Bir hikâyede öğretmen olur; öğrencilerine saygıyı, adaletli olmayı, temizliği, misafirperverliği öğretir (Kumbasar, 2011, s. 11).

2.5.1. Çocuk Edebiyatı Ürünleri Nelerdir?

Çocuk edebiyatı, "hitap ettiği yaş grubunun gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanan, öğretici olmaktan ziyade asıl amacı çocuklara kitabı sevdirmek olan, nitelikli ve en incelikli yazın türüdür" (Öztürk- Samur, 2013, s.3).

Şirin (1994, s.9) çocuk edebiyatını, "çocukların büyüme, gelişme, hayal, duygu, duyarlılık ve zevklerine katkıda bulunan, eğlendirirken aynı zamanda da eğiten çocuksu bir edebiyattır " şeklinde tanımlamıştır.

Sever (2013, s.13) çocuk edebiyatı ürünlerini; "bir yaşından ergenlik dönemine kadar çocukların duygu ve düşünce dünyalarına çizgi, renk ve sözcükler yoluyla hitap eden, onların duygu ve düşüncelerinin şekillenmesine katkı sağlayan eserler" olarak tanımlamıştır. Karatay'a göre ise (2007, s. 465) , "çocuk duyarlılığıyla örülmüş, çocuk düzeyine uygun bir dille kaleme alınmış metinlerdir."

Okul öncesinde kullanılabilecek çocuk edebiyatı ürünleri hikâye, masal, fabl, şiir, parmak oyunları, bilmece ve tekerlemelerdir. (Avcı, Koran-Güven, Dilek, 2015, Öztürk-Samur, 2013, Güneş, 2013).

Araştırmada edebiyat ürünlerinden okul öncesi dönemine yönelik hikâye ve masal kitapları incelendiği için bu bölümde hikâye ve masal hakkında bilgi verilecektir.

Masal: En eski edebiyat türlerinden biri olan masallar başlangıçta sözlü bir edebiyat türü olarak ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise gerek derleme gerekse yeni baştan yazma yoluyla varlığı sürdürmektedir. Başlangıçta yetişkinlere yönelik yazılmış olmalarına rağmen masallar çocuk edebiyatı ürünleri arasında değerlendirilmektedir. Çünkü masalların ortaya çıkardığı puslu gizemlerle dolu, serüven yüklü bir dünya yetişkinler kadar çocuklar için de merak konusudur. Bunun yanı sıra masallar çoğunlukla yardımseverliğin, dostluğun, iyiliğin, paylaşmanın kazandığı bir dünyayı barındırır. Bu bakımdan çocukta iyilerle özdeşim kurup onların tarafında olmayı tercih eder (Dilidüzgün, 2013, s.75 ve 84).

Alman şairi Schiller'in 200 yıl önce söylediği "Çocukluğumda masallar, hayatı kavramam için gerçeklerden daha derin anlamlar ifade etmiştir" sözünden de anlaşılacağı gibi masallar yaşamı anlamlandırmada bize katkı sağlar (Feyzioğlu, 2007,s. 834).

Masalların tek görevi çocuğu eğlendirmek ya da oyalamak değildir. Bunun yanı sıra çocuğun eğitimine katkı sağlamak, kendisiyle ve çevresiyle barış içinde yaşamasına destek olmak gibi görevleri de vardır.(Karatay, 2007, s.466).

Hikâye: "Olmuş veya olması mümkün olayları anlatan masala göre daha gerçekçi, romana göre daha kısa anlatıma sahip yazılardır" (Turan ve Yılar, 2010, s.148). Bir başka tanıma göre hikâye; "konusunu günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz olaylardan ve durumlardan alan yer, zaman, kişi gibi unsurlara sahip edebî tür " olarak adlandırabiliriz (Emek, 2010, s.298).

Çocuğun kurguladığı dünya ile gerçek dünya arasında köprü görevi yapan resimli çocuk kitaplarındaki karakterler çocuklar tarafından benimsenir ve örnek alınır. Çocuk bu süreçte bazı değerleri kolaylıkla benimseyebilir. Bu durumda değer ediniminde hikâye kitaplarının önemi açıktır (Dirican ve Dağlıoğlu, 2014, s.45).

Çocuğu olumlu bir şekilde etkileyebilmek için seçilecek hikâyelerin okul öncesi döneme uygun olması gerekir. İki- üç kahramanı geçmeyen, durağan olmayan, kendi yaşamına yakın hissettiği hikâyeler bu dönemde daha ilgi çekicidir (Avcı, Koran-Güven, Dilek, 2015, s. 191).

2.5.3.Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuklar Açısından Önemi

Çocuk ve edebiyat kavramlarının birbiriyle ilişkisi çocuğun doğumuyla başlar. Öyle ki bebek ilk günlerden itibaren çevresindekilerle etkileşime girerek kendi kültürüne ait dille ilgili bilgiler edinir. Daha sonra ise bu dili kullanmaya başlar. Daha bebekken söylenen ninni ve tekerlemeler yaş ilerledikçe kendini masal ve hikâyelere bırakır (Bilgin, 2011).

Okul öncesi dönemde çocuk, edebiyatla kendisine anlatılan hikâye ve okunan kitaplar aracılığıyla tanışır (Erkul, Başöncül, Sezer, 2007, s.234). Çocuklarla birlikte olan her bireyin yaptığı etkinliklerden bir tanesi onlara kitap okumaktır. Öyle ki çocuklar kendilerine hikâye ve masal okunmasından çok hoşlanırlar. Kimi zaman yetişkinlerden, aynı kitabı defalarca okumasını isterler. Çocuklar kitapları öyle içselleştirirler ki kitapta bir kelimeyi bile değiştirdiyseniz, hemen müdahale ederler, hatta kitaplardaki kahramanları canlandırmak çok hoşlarına gider (Alkan- Ersoy ve Bayraktar, 2015,s.156). Kitapların birçok temel işlevi vardır. Çocuklara dil bilincini ve kullandığı dile karşı duyarlılık kazandırma, okuma alışkanlığı kazandırma ve çocukları edebiyat dünyası ile tanıştırma bunlardan bazılarıdır. Tüm bu işlevler göz önüne alındığında, kitapların çocuğun gelişim sürecinde etkili bir iletişim aracı olduğu gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır (Sever, 2013, s. 32).

Çocuklar kitaplar yoluyla kendi kültüründen farklı kültürlerle tanışır, kitaplardaki insan ilişkilerine tanıklık eder , kitaplardaki karakterlerle kendisini kıyaslama yoluyla öz benliğini tanıır kendi kişiliği hakkında fikir sahibi olur (Alpöge 2003, s.33). Çakmak-Güleç ve Geçgel'e (2005, s.35) göre "duygular, değer yargıları, anlayış tarzı, kişiliğin birer parçasıdır. Çocuk kitapları da kişiliğin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kitapların içeriği ve teması aracılığıyla çocuğun öz kavram ve öz saygı gelişimini desteklenmiş olur".

2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yurt içinde ve yurt dışında değerler eğitimi ve çocuk kitapları üzerine yapılan çalışmalar aşağıda örneklendirilmiştir.

2.6.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Uzmen ve Mağden (2002) tarafından yapılan çalışmada, "okul öncesi kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlardan paylaşma ve yardım etme davranışlarının, bu davranışları işleyen resimli çocuk kitapları ile desteklenip desteklenmediğini belirlemek" amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini anaokuluna devam eden altı yaşında kırk çocuk oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda örnekleme seçilmiş olan deney grubu çocuklarına kitaplar yoluyla verilmiş olan eğitimin çocukların yardım etme ve paylaşma davranışları üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Verilmiş olan eğitim, kız çocuklarının yardım etme, erkek çocukların ise paylaşma davranışları üzerinde daha etkili olmuştur.

Gökçek (2007) "5-6 yaş çocukları için hazırlanan ve yedi değerden oluşan (saygı, sorumluluk, özgüven, liderlik, yardımseverlik, nezaket, sabır) karakter eğitimi programını" 44 hafta boyunca çocuklara uygulamış, ailelere de karakter eğitimi ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Araştırmanın sonucuna göre, aileler karakter eğitiminin okul müfredatı içinde yer alması gerektiğini, evde verilen eğitimin yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Uygulanan eğitim programı sonuçlarına göre ise programda yer alan değerlerin tamamıyla ilgili çocuklarda davranış değişikliği görüldüğü saptanmıştır.

Yiğittir ve Öcal'ın (2010), "ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin değer yönelimlerini belirlemek amacıyla" 9 farklı okuldan 1232 öğrenci ile yaptıkları araştırma sonucunda öğrencilerin, çevrelerindeki insanlarda bulunmasını istediği 97 değer tespit edilmiştir. En çok tercih edilen değerler sırasıyla; "çevre temizliği, saygı, güzel söz ve davranış, dürüstlük, çalışkanlık, çevre duyarlılığı, yardımseverlik, iyi insan olma, hoşgörü, doğa sevgisi, temizlik, sevgi ve güvenilirliktir".

Öztürk- Samur (2011) "değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisini" incelemek amacıyla yaptığı doktora çalışmasında 22 deney, 22 kontrol grubu olmak üzere toplam 44 öğrenciyle

çalışmıştır. Araştırmacının Genel Bilgi Formu ve Okul Öncesi Davranışsal ve Duygusal Dereceleme Ölçeği kullanarak topladığı verilerin analiz sonuçlarına göre; Öztürk-Samur değerler eğitimi programının çocukların sosyal duygusal gelişimlerini olumlu yönde desteklediği sonucuna ulaşmıştır.

Dirican (2013), "3-6 yaş grubu çocukların değer edimine yönelik, Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli hikaye kitaplarında yer alan temel insani değerlerin neler olduğunu ve yer verilme oranlarını" tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada içerik analizi yöntemi ile incelemeye aldığı 135 adet resimli çocuk kitabını, içerisinde yer alan değerler açısından araştırmış "sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk, nezaket, yardımseverlik, temizlik, saygı, adalet, tutumluluk, estetik, empati, hoşgörü, dürüstlük, çalışkanlık, özgüven, sorumluluk, cesaret, liderlik ve barış" değerlerine yer verildiği tespit etmiştir. Ayrıca kitaplarda %28.69 oranında değer ifadesinin, %53.4 oranında ise değer ifade eden resmin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşıkuzun ve Kıldan (2014) çalışmalarında "eğitimin okul öncesi basamağında çocuğu olan ailelerin çocuklarına kazandırmak istedikleri değerleri" incelemeyi amaçlamışlardır. 218 (109 anne-109 baba) aile üzerinde Kastamonu'da gerçekleştirilen çalışmada Türkiye'de uygulanan okul öncesi eğitim programının içeriğinde bulunan değerler incelenerek Değer Sıralama Formu oluşturulmuştur. Bu form 20 değerden oluşmaktadır. Öğrenci ailelerinden belirlenen 20 adet değeri önem derecelerine göre sıralamaları istenmiştir. Çalışma sonucunda aileler için ilk sırada dürüstlük, daha sonra saygı ve üçüncü sırada özgüven değerinin önemli olduğu tespit edilmiştir.

Duman (2014) çalışmasında "değerler eğitimi konusunda Türk okul öncesi programının sosyo-duygusal hedeflerini" araştırmıştır. Okul öncesi programında 17 sosyo-duygusal hedef belirlenmiş, bu hedeflerin 13 tanesi ile 10 farklı değer arasında bir ilişki tespit edilmiştir. Bu değerler, duyguların ifadesi, empati, çocuk hakları, çeşitliliğe saygı, sorumluluk, kuralların takip edilmesi, çevreye saygı ve koruma, farkındalık, özgüven ve barıştır.

Turan ve Ulutaş'ın (2016), "okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin eğitim etkinliklerinde kullandıkları resimli öykü kitaplarının karakter eğitimi açısından incelenmesi" amacıyla yaptıkları çalışmada; Ankara'da resmi anaokullarında görevli 245 öğretmen ve öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları 100 resimli öykü kitabı araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan "Resimli Öykü Kitaplarındaki Değerleri İçeren Kontrol Listesi'ndeki değerlere 742 defa vurgu yapıldığı, bu değerlerin 536'sının okul öncesi dönem çocuklarına yönelik olduğu, 206'sının ise genel değerleri içerdiği; okul öncesi dönem çocuklarına yönelik olarak; "öğrenme, araştırma, mutluluk, nezaket/kibarlık değerlerine yüksek oranda; başarı, saygı, liderlik, barış/uzlaş, doğayı ve çevreyi sevme ile tutumluluk" değerlerine ise düşük oranda yer verildiği; genel değerlere yönelik olarak; "yardımseverlik, özeleştir, samimiyet" değerlerinin yüksek oranda; "güç, fedakârlık, eşitlik, öz saygı, adalet, vefa ve vatanseverlik" değerlerine ise düşük oranda yer verildiği anlaşılmıştır.

2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Albu (2015a) Romanya Prahova'da bulunan okullarda yaptığı çalışmada öğretmenlerin değerler konusundaki algılarını belirlemeye çalışmıştır. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve üstü öğretmenler olmak üzere 100 öğretmen üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada öğretmenlerin değerler konusundaki görüşlerini karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin üzerinde uzlaşılan değerinin saygı değeri (kendilerine ve birbirlerine olan saygı) olduğu ifade edilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri insanoğluna olan sevgi/aşk değerini, ilkokul öğretmenlerinin onur ve doğruluk değerini, ortaokul ve ortaokul üstünde görev yapan öğretmenlerin ise Allah'a inanç, hoşgörü ve eğitim değerlerini önemli gördükleri ifade edilmiştir.

Albu (2015b) okul öncesi öğretmenleri ve onların değerleri bağlamındaki mevcut eğitimi tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin değerlere bakış açılarını ve çocukların büyümesini etkileyen tutum ve değerleri bilimsel bir atmosferde ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışma Romanya Prahova'da bulunan okullarda çalışan 22 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin 10 tanesi 20 yıl üzeri mesleki deneyime sahip, 12 tanesi ise 15 yıl mesleki deneyime sahiptir. Öğretmenlerin değerler hakkındaki algıları incelenmiştir.

Çalışma sonucunda 20 yıl üzeri ve 15 yıl üzeri deneyime sahip iki grubunda ortak değer olarak saygı ve insana sevgi değerlerini önemsedikleri ifade edilmiştir.

Ülavere ve Veisson (2015) Estonya'da okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan 163 okul müdürü, 425 öğretmen ve bu okullarda öğrencileri olan 390 ailenin değerler hakkındaki algılarını belirlemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma Estonya'daki 15 şehirde toplam 978 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, çocuklara öğretilmesi gereken değerler müdürlere, öğretmenlere ve ailelere göre tespit edilmiştir. Müdürler için en önemli değer mizah duygusu ile birlikte gurur ve yaratıcılık değerleri, öğretmenler için ise en önemli değer sabır olarak ifade edilmiştir. Müdürlerin düşünceleriyle ailelerin düşünceleri karşılaştırıldığında aileler için en önemli değerler güven ve bağlılık değerleri sonucuna varılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında değerler eğitimi günlük iletişim ve faaliyetler sırasında grup kurallarına bağlılık olarak verilmesi gerektiği, ayrıca kişisel rol modellerinin değerler eğitiminde çok önemli olduğu ifade edilmiştir.

Salahuddin (2011) tarafından Müslüman bir okulun müfredatında karakter eğitiminin nasıl uygulandığını incelemek amacıyla gerçekleştirdiği, Müslüman Okulu'nda Karakter Eğitimi: Kapsamlı Müslüman Okulu Programlarının Bir Vaka Çalışması isimli doktora tezinde karakter eğitimi ortaklığınca (CEP, 2007) belirlenen karakter eğitiminin 11 prensibinden dördünün okulda mevcut olduğu, beşinin de kısmen uygulandığı ortaya çıkmıştır.

LePage vd, (2011) Türkiye ve ABD'de karşılaştırmalı ahlâk ve ahlâk eğitimine yönelik öğretmen görüşlerini inceledikleri bir çalışmada araştırmalarında Amerika Birleşik Devletleri'nin Kaliforniya eyaletinde 9 şehirde görev yapan ve Türkiye'de TÜİK (2006) verilerine göre en fazla göç alan 14 şehirde görev yapan öğretmenlerin ahlâkı nasıl tanımladıkları, derslerinde nasıl vurguladıkları ve öğrencileri ahlâki gelişime nasıl teşvik ettikleri ve iki kültür arasındaki farkların neler olduğunu saptamayı amaçlamışlardır. Her iki kültürde de ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) öğretmenleri örnekleme oluşturmuştur. Ölçme aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçekte likert tipi maddelerle nicel verilere ulaşılmış ve t-test kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Kaliforniya eyaletinden 203 ve Türkiye'den 800 katılımcıyla gerçekleştirilen araştırmanın bulguları arasında, ahlâk kavramını

açıklarken Kaliforniya eyaletinde yaşayan Amerikalı öğretmenlerin Türk öğretmenlere oranla dini ve sosyal değerlere daha az atıfta buldukları, Türk öğretmenler ahlâkın hikâye ve durum çalışmalarıyla öğretilebileceğine inanırlarken Kaliforniyalı öğretmenler ahlâki eylemlerin tecrübe edilerek öğrenilebileceğine inanmaktadırlar. Her iki kültürde yaşayan öğretmenlerin de ortak görüşü, ahlâki değerler öğretiminin öğretmen sorumluluklarından biri olduğudur.

Balake, Brady ve Sanchez (2003) tarafından gerçekleştirilen “Çocuklarda Demokratik İlkelerin Gelişimi” başlıklı araştırmada, öğretmenlerin öğretim planlarında vatandaşlıkla ilgili temel bilgilere ve vatanseverlikle ilgili sembollere yer verdikleri, buna karşılık okullarda öğrencilerin demokrasinin ilkelerini bilmelerine rağmen yaşamlarında uygulamadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Germain (2001), Kanada’da 4-7. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı deneysel araştırmada değerler eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin benlik saygısı (özgüven) üzerinde etkisini incelemiştir. Araştırmada değerler eğitimi veren ve vermeyen iki ilköğretim okulu seçilmiş ve benlik saygıları ölçülmüştür. Değerler eğitimi alan ve almayan iki grubun arasında anlamlı bir farka rastlanamamıştır, ancak başarı, davranış, tutum ve okuldaki dönem başarısının değerlendirilmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermiştir. Sonuçlar aynı zamanda kızların erkeklerden biraz daha az benlik saygısı olduğunu gösteren, benlik saygısı ve cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

3. BÖLÜM : YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, verilerin toplanması ve özömlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli bir plan ya da süreci içerir. Modelle araştırmacı incelemekte olduğu probleme çözüm yolları arar ve cevap bulmaya çalışır (Kaplan, 1998, s.78). Bu araştırmada nitel model ve bu modelin yöntemlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır.

Nitel araştırma; "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma biçimidir " (Yıldırım ve şimşek, 2006, s.39).

İçerik analizi ise, "belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik" olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk vd. 2009, s.263).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunda 710 ocuk , 192 ebeveyn ve 50 öğretmen ile 54 adet hikâye kitabı yer almaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır: Bu araçlar, yarı yapılandırılmış görüşme formu, ocuk hikâyeleri ve masallarıdır.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, "araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar; ancak görüşme sırasında katılımcılara kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin verir. Bu tür görüşmede, katılımcıların araştırma üzerinde kontrolleri söz konusudur" (Ekiz, 2009, s.63). Yarı yapılandırılmış görüşme formları, ocuk, ebeveyn ve öğretmenler için ayrı ayrı hazırlanmıştır (Ek 2, 3, 4). Formda sadece bir adet soru bulunmaktadır.

Araştırmada 8 farklı çocukla ortalama 5'er dakikalık görüşme yapılmıştır. Çocuklardan alınan bilgiler anında not alınmıştır. Bu süreçte görüşmenin akıcılığını engellemek amacıyla Karasar'ın da (2013, s.172) nerdiği gibi iki görüşmeci not olarak veri kaydı yapmıştır.

Nitel modelin içerisinde en sık kullanılan yöntemlerden biri olan görüşme (Aktepe, 2010, s.118), bilgi alınacak kişilerle karşılıklı konuşmaya ve yüz yüze bir ilişkiye dayanan, dolayısıyla da verilerin elde edilmesi sürecine açıklık ve kesinlik kazandıran bir yöntemdir (Seyidoğlu, 2009, s.39).

Araştırmada kullanılan diğer bir veri toplama aracı ise ğretmen, ebeveyn ve çocukların tercihlerine göre belirlenmiş 52 adet hikâye ve masal kitaplarıdır.(Ek- 5).

3.4. Geçerlik Ve Güvenirlik alışmaları

Görüşme formlarının hazırlanmasında alanında uzman bir okul öncesi ğretmeni, Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapan nitel çalışmalar alanında uzman iki akademisyenden görüş alınmış, gelen öneriler doğrultusunda görüşme formlarına son şekli verilmiştir. Toplanan veriler aynı ekiple birlikte değerlendirilerek (değerleyiciler arası uyum ile) alışmanın geçerlilik ve güvenirliliği artırılmıştır.

Hikâye ve masal kitaplarının içerisinde değer geçen değer ifadeleri saptanırken i geçerliliği artırmak amacıyla aynı kitaplar farklı zamanlarda tekrar okunmuş kodlanmıştır. Böylelikle araştırmacının subjektif algısının etkisi azaltılmaya çalışılmıştır. Hikâye ve masal kitaplarını farklı zamanlarda tekrar incelenmesi zamana bağlı güvenirliliği sağlamıştır. İlk incelemede gözden kaçan veriler ikinci incelemede tekrar fark edilmiştir.

Kitaplardaki değer ifadelerinin kategorileştirilmesi sırasında kararsızlıkları netleştirmek adına edebiyat ğretmeni, okul öncesi eğitim uzmanı ve okul öncesi öğretmeninden görüş alınmıştır. Erlandson, Harris, Skipper ve Allen'in (1993) nerdiği gibi son karar verilene kadar tartışılarak içerik analizi yapılmış; ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda tekrar katılımcı öğretmenlerin görüşleri alınarak, çalışmanın geçerlik ve güvenirliğine g katılması için "Katılımcı Onayı" uygulanmıştır.

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama süreci altı aşamadan oluşmuştur. Araştırmanın birinci aşamasında araştırma için öncelikle gerekli olan izin alınmıştır. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Uşak İl Millî Eğitim Müdürlüğü arasında yazışma yapılmış ve araştırma izni alınmıştır. İzin alma işlemleri 20 gün sürmüştür (Ek-1).

İkinci aşamada yapılandırılmış görüşme formları oluşturulmuştur. 3-6 yaş çocuklarının sevdikleri hikâye ve masal kitaplarını belirleme çocuk görüşme formu (Ek-2), 3-6 çocuklarının ebeveynlerinden en çok okumalarını istedikleri hikâye ve masalları belirleme ebeveyn görüşme formu (Ek-3) ve 3-6 yaş çocuklarının sınıfta sıklıkla okunmasını istedikleri hikâye ve masalları belirleme eğitimci görüşme formu (Ek-4) adı altında üç farklı yarı yapılandırılmış görüşme formları düzenlenmiştir. Görüşme formu hazırlanırken nitel çalışmalar alanında uzman öğretim üyeleri/görevlileri ve okul öncesi öğretmenliği yapan en az 1 öğretmenden görüş alınmıştır.

Araştırmanın üçüncü aşamasında ise; 23 farklı okul öncesi kurumunda (devlet, özel ve kurum) 50 öğretmen, 192 ebeveyn ve 710 çocuk ile görüşme sağlanmıştır. Görüşme formlarının uygulanması yaklaşık 3 ay sürmüştür. Görüşme formlarının uygulanması esnasında bazı çocukların sevdikleri kitapların isimleri hakkında fikir sahibi olmadıkları fark edilmiş , çocuklara hikâye ya da masal ile ilgili sorular sorularak (kahramanları kimlerdi, nelerdi, nerede geçiyordu , şu an sınıfta o kitap var mı, bana gösterir misin?) kitapların isimlerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın dördüncü alt amacına ilişkin olarak; özel bir ana okulundan 8 çocuk seçilmiş ve çocuklarla görüşme yapılmıştır. Görüşmelerde ilk önce içerisinde açık şekilde değerlere vurgu yapan bir hikâye (Çok Yaşa Daire) ve örtük değerlere sahip dünya klasiklerinden bir masal (Kırmızı Başlıklı Kız) seçilmiş 8 çocuğa tek tek önce hikâye bir gün sonra ise masal okunmuştur. Her okunan kitabın ardından hikâye ve masalla ile ilgili açık uçlu sorular sorularak "*Çocuklar hikâye ve masallarda geçen örtük ya da açık değerleri fark edebilmekte midir?*" sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın dördüncü aşamasında toplanan veriler analiz edilmiştir. Analiz sonucunda öğretmen, ebeveyn ve çocukların tercih ettikleri 52 adet hikâye ve masal kitabı belirlenmiştir. Verilerin analizinde yazarı veya yayınevi belli olmayan ya da "her güne bir masal, gece masalları..." gibi birçok masalı içinde barındıran ve genellikle de ebeveynlerin belirttiği kitaplar tek bir masaldan oluşmadığı için veri olarak kabul edilmemiştir. Kitaplar seçilirken özellikle ebeveynlerin 3-6 yaşa yönelik olmayan kitap isimleri belirttikleri saptanmış, bu kitaplar çalışmanın dışında tutulmuştur.

Kitapların temin süreci beşinci aşamayı oluşturmaktadır. Bu süreç yaklaşık 3 ay sürmüştür. Birçok kitabın temininde; basımının olmaması, yayınevinin kapanması v.b. durumlarla karşılaşmış, yine de kitaplara okul öncesi kurumlarından, ikinci el kitap satan dükkanlardan, kitabevlerinin depolarından ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu durum süreci oldukça uzatmıştır. Kitapların büyük bir çoğunluğu satın alınmış, bir kısmı da uygulamaya gidilen okullardan temin edilmiştir. Çocukların tercih ettiği bazı hikâyelerin afiş şeklinde olduğu tespit edilmiş, bu afişlere de internet aracılığı ile ulaşılmıştır. Çocukların tercihleri arasında olmasına rağmen yayınevinin kapanması nedeniyle (Sıradışı Yayıncılık) "*Mutsuz Papatya*" isimli kitap temin edilememiştir, bu kitabın yerine yine en çok tercih edilen kitaplar arasında olan "*Sihirli Sandık*" isimli kitap incelenmiştir. Kitabın basımının olmaması sebebiyle "*Laklak Leylek Geliyor*" (Ya-pa Yayınları) isimli hikâye kitabı temin edilememiştir, onun yerine "*Tali Odasını Toplıyor*" isimli hikaye kitabı incelenmiştir.

Araştırmanın altıncı kısmını kitapların incelenmesi ve verilerin analizi oluşturmaktadır.

3.6. Verilerin Analizi

Bu araştırma sırasında elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir.

Hazırlanan görüşme formlarının analizleri sonucu çocukların en çok tercih ettiği, (kendisine okunmasından hoşlandığı, severek dinlediği, öğretmeni ve ailesinden okumasını istediği) 52 adet hikâye ve masal kitabı içerik analizi yaparak incelenmiştir. Değerler seçilirken Kırıkkale ve Birüni Üniversite'lerinden değer ve değerler eğitim konularında uzman öğretim üyelerinden görüş alınmıştır. Bu süreçte

üç önemli değer listesindeki değerler tercih edilmiştir. Önce okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış ve on iki değerden oluşan UNESCO Değer Listesi, Yaşayan Değerler Listesi ve Rokeach'ın Değer Sınıflaması baz alınarak kategorileşme yapılmasına karar verilmiştir.

1. Yaşayan Değerler Listesi: İyi karakterli bireyler yetiştirmeyi amaçlayan "Yaşayan Değerler Eğitimi" UNESCO tarafından da desteklenen ve dünyada altmıştan fazla ülkede uygulanan bir programdır. Bu eğitim programında "barış, saygı, sevgi, işbirliği, mutluluk, dürüstlük, alçak gönüllülük, sorumluluk, samimiyet, hoşgörü, özgürlük ve birlik" şeklinde 12 değer belirlenmiştir. Bu değerler çocuklara etkinlikler yoluyla kazandırılmaktadır ve hazırlanan kitaplar ile de desteklenmektedir.

Bu program çocuklara ve 3-7 yaş ve 8-14 yaş arasındaki çocuklara bir takım evrensel değerleri benimsemelerini kolaylaştıracak etkinlikler sunmaktadır (<http://www.livingvalues.net> internet sitesinden 16.02.2016 tarihinde erişilmiştir).

3-7 yaş grubun okul öncesi dönemi kapsadığı için bu liste çalışmada kullanılmaya değer görülmüştür. Bu listeden *samimiyet ve birlik* dışındaki diğer değerler araştırmada dikkate alınacak değer listesine eklenmiştir. Çalışmanın dışında bırakılan bu iki değer okul öncesi dönemde soyut kalacağı, bu yüzden de kitaplarda yer bulmama ihtimali öngörülerek listeye alınmamıştır.

2. UNESCO Değer Listesi: Kitapların içeriğine bakıldığında yaşayan değerler listesinde var olmayan ama hikâye ve masalların içerisinde rastlanılacağı düşünülen *estetik, dayanışma, çalışkanlık, misafirperverlik, temizlik, yardımseverlik ve vatanseverlik* değerleri ise UNESCO'nun değer listesinden alınmıştır. UNESCO'nun kabul etmiş olduğu on iki evrensel değer vardır. Bunlar ; bu değerler " yardımlaşma, özgürlük, mutluluk, dürüstlük, alçak gönüllülük, sevgi, barış/huzur, saygı, sorumluluk, sadelik, tolerans ve birliktir" (Bacanlı, Dombaycı, 2012).

3. Rokeach Değer Envanteri : Rokeach değer listesinde yukarıda yer alan birçok değer bulunmaktadır. Araştırmacının analizler sırasında hikâye ve masal kitaplarında sıklıkla karşılaştığı fakat "Yaşayan Değerler Listesi" ve " UNESCO Değer Listesinde" yer almayan *nezaket ve arkadaşlık* değerleri Rokeach'ın değer sınıflamasında görülmüş ve bu değerlerinde çalışmaya dahil edilmesine karar

verilmiştir. Böylelikle bu iki kavramın değer olup olmaması hususundaki belirsizlik ortadan kalkmıştır.

Tablo 9 Araştırmada Kullanılan Değerlerin Listesi

Yaşayan Değerler Listesinden Alınan Değerler	UNESCO Değer Listesinden Alınan Değerler	Rokeach'ın Değer Sınıflamasından Alınan Değerler
Alçak gönüllülük	Aile Birliğine Önem	Arkadaşlık
Barış	Verme	Nezaket
Dürüstlük	Çalışkanlık	
Hoşgörü	Dayanışma	
İşbirliği	Estetik	
Mutluluk	Misafirperverlik	
Özgürlük	Temizlik	
Saygı	Vatanseverlik	
Sevgi	Yardımseverlik	
Sorumluluk		

Tablo 9'da da görüldüğü gibi çalışmada kullanılan değerlerin listesi şu şekildedir: Barış, saygı, sevgi, işbirliği, mutluluk, dürüstlük, alçak gönüllülük, sorumluluk, hoşgörü, özgürlük, estetik, dayanışma, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, misafirperverlik, temizlik, yardımseverlik, vatanseverlik, nezaket ve arkadaşlık.

Kitapların incelenmesi sırasında olumsuz değer ifadeleri dikkate alınmamıştır. Örneğin Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler isimli masal kitabındaki; "*Bir sabah sihirli aynaya yine o soruyu sordu: "Ayna ayna, söyle bana! Benden daha güzel var mı bu dünyada?" Ayna şöyle cevap verdi: " Ormanda cücelerle yaşayan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler senden daha güzel!"*" ifadesinde her ne kadar estetik değerinde önemli bir kavram olan *güzellik* olgusundan bahsetmesine rağmen rekabet ve kıyaslama söz konusu olduğu için değer olarak kabul edilmemiştir. Japi ve Süs Balığı isimli hikâyede ise "*Japi, süs balığını çok kıskanıyordu. Hep onun gibi gösterişli olmayı hayal ediyor, "ne kadar güzel bir balık. Şu renklere bak, bir de*

bana bak" diyordu" ifadesi estetik değere vurgu yapmasına rağmen kıskançlık gibi olumsuz bir duygudan bahsettiği için değer kategorisinde yer verilmemiştir.

Hikâye ve masal kitaplarındaki metinler bir değere vurgu yapıyorsa ifade ettiği değer kategorisine alınmış, herhangi bir değere vurgu yapmıyorsa araştırmanın dışında bırakılmıştır. Değerlerin kitaplarda geçiş sıklıklarına göre frekansları belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda birinci, ikinci ve üçüncü alt amaçlara ulaşılmıştır.

Elli iki adet hikâye kitabından sadece bir tanesinde (iki inatçı keçi) hiçbir değer ifadesine rastlanmamıştır.

Dördüncü alt amaç olan "*Çocuklar hikâye ve masallarda geçen örtük ya da açık değerleri fark edebilmekte midir?*" sorusuna cevap bulmak amacıyla çocuklara okunan hikâye ve masal kitabı sonrasında elde edilen notlar incelenmiştir.

Çalışmaya ait bulgular ve yorumlar dördüncü bölümde verilmiştir.

4. BÖLÜM: BULGULAR, YORUMLAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar , alt amaçların sırasına göre sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olan "*3-6 yaşa göre hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında, değerlere ne sıklıkla yer verilmiştir?*" sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 8' de gösterilmiştir.

Kitaplarda yer alan değerlerin tanımları TDK (2016) , Güncel Sözlük' te şu şekilde verilmiştir (<http://www.tdk.gov.tr> adresinden 30.04.2016 tarihinde erişim sağlanmıştır.)

Aile Birliğine Önem Verme :Aile; "Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik "(TDK, 2016) olarak tanımlanmaktadır. Aile birliğine önem verme ise; ailenin bir arada olması, varlığını sürdürmesi, aile bireylerini birbirlerine bağlılık duyması olarak ifade edilebilir.

Alçak gönüllülük: "Alçak gönüllü olma durumu, tevazu, mahviyet, mütevazılık"

Arkadaşlık:"Arkadaş olma durumu, arkadaşça yakışır davranış, omuzdaşlık, ünsiyet"

Barış:"Barışma işi, uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam"

Çalışkanlık:"Çalışkan olma durumu, faaliyet"

Dayanışma:"Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması, tesanüt"

Dürüstlük: "Doğruluk"

Estetik:"Güzellik duygusuyla ilgisi olan veya estetik biliminin kurallarına uygun bulunan, sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duygu.

Hoşgörü:"Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, müsamaha, tolerans"

İşbirliği:"Amaç ve çıkarları bir olanların oluşturdukları çalışma ortaklığı, teşrikimesai, bir işin çeşitli kişilerce yapılması"

Misafirperverlik:"Konukseverlik"

Mutluluk:"Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut , ongunluk, kut, saadet, bahtiyarlık, saadetlilik"

Nezaket:"Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik"

Özgürlük:"Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestî"

Sevgi:"İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelen duygu"

Saygı: "Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram, Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu"

Sorumluluk:"Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet"

Temizlik:"Temiz olma durumu, arılık, saffet, nezafet, Temiz durma veya tutma durumu, Temizleme işi"

Yardımseverlik: "Hayırseverlik"

Aşağıda 3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında geçen değerlerin sıralaması verilmiştir.

Tablo 10 3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Hikâye ve Masal Kitaplarında Yer Alan Değerler

Değer	Değere Vurgu Yapan İfade Sayısı (n)
Mutluluk	114
Nezaket	101
Estetik	86
Arkadaşlık	78
Temizlik	35
Yardımselik	30
Sevgi	20
Sorumluluk	10
Özgürlük	9
Çalışkanlık	8
İşbirliği	6
Aile Birliğine Önem Verme	4
Alçak gönüllük	3
Hoşgörü	3
Misafirperverlik	2
Saygı	2
Barış	1
Dayanışma	1
Dürüstlük	1

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlere baktığımızda en fazla *mutluluk* ($n=114$), en az ise *barış*, *dayanışma*, *dürüstlük* değerlerine ($n=1$) yer verilmiştir.

Hikâye ve masal kitaplarında *nezaket* ($n=101$), *estetik* ($n=86$), *arkadaşlık* ($n=78$), *temizlik* ($n=35$), *yardımselik* ($n=30$) değerleri sıkça vurgulanırken, *sevgi* ($n=20$), *sorumluluk* ($n=10$), *özgürlük* ($n=9$), *çalışkanlık* ($n=8$), *işbirliği* ($n=6$) değerlerine orta derecede, yer verilmiştir.

Araştırmacının listesinde yer alan vatanseverlik değerine ise hikâye ve masal kitaplarında hiç rastlanmamıştır.

Dirican, (2013) incelediği resimli çocuk kitaplarının metin kısımlarında en az barış değerine yer verildiğini tespit etmiştir.

Gönen, Katrancı, Uygun ve Uçuş (2011) 'un "3-6 yaş grubu çocuklar için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarını içerik, fiziksel özellik, resimleme özellikleri ve yazar-kitap bilgileri açısından incelemek ve yetersizlikleri ortaya koymak" amacı ile yaptıkları bir çalışmada kitaplarda en az yer verilen değerlerden bir tanesinin vatanseverlik olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, çalışmada elde edilen sonuçlarla paraleldir.

Sevim (2013) 'in çizgi filmleri değerler bakımından karşılaştırdığı araştırmada da çizgi filmlerde vatanseverlik ve barış değerlerine rastlanamamıştır.

Turan ve Ulutaş'ın (2016) okul öncesi öğretmenlerinin etkinliklerinde kullandıkları kitapları inceledikleri çalışmalarının sonucuna göre, okul öncesi dönemde en çok yer alan değerler arasında mutluluk ve nezaket, en az yer alan değerler arasında ise; saygı ve barış yer almaktadır.

Tüm bu sonuçlar araştırmacının sonuçlarıyla paraleldir.

Civaroğlu (2000, s.12), çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğu eğlendiren, oyalayan ve onlara yaşama sevinci aşıl原因an niteliklere sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu görüşten hareketle mutluluk değerinin incelenen hikâye ve masal kitaplarında yüksek oranda çıkması olumlu bir sonuçtur.

Mutluluk değerinin kitaplarda fazlaca yer alması çocuk dünyasının kitaplara yansımaları olarak kabul edilebilir. Çocuklar mutlu olmaktan, eğlenmekten, gülüp oynamaktan zevk alırlar. Bu sebeple hikâyelerin ve masalların sonunda da hep mutlu son olsun isterler. Kitaplarda ki hüznü de sevinci de çabucak içselleştirirler. Küçük bir çocuğu, Külkedisi' ne üvey kardeşleri tarafından yapılanlar üzerken, Külkedisi'nin prensle evlenmesi birdenbire mutlu eder. Çocuklar içini karartan olay ve durumlardan uzaktırlar, çocuk edebiyatı üzerine çalışanlar bunun farkında olmalı ki kitaplarda mutluluk değeri sıkça vurgulanmaktadır.

Bir ülkenin milli birlik ve beraberliğinin korunması için çocuklara çok küçük yaşlarda vatan sevgisi aşılanmalıdır. Ülke sevgisi taşıyan bir çocuk, büyüdüğüne vatanı milleti için çalışır, yaşadığı ülkenin insanlarına değer katmaya, ülkesinin birlik ve beraberliği için çaba göstermekten mutlu olur. Öyle ki vatanseverlik değerini kazanmış bir çocuk, ileride vatanı için çalışmaktan haz duyar, kendini ülkesine karşı

sorumlu hisseder, birlik ve beraberlik içerisinde yaşamaya, yurdunu sevmeye, vatanının değerlerine saygı göstermeye daha meyilli olur. Başka bir ifadeyle vatan sevgisi bireye birçok değeri de içinde yaşatmayı öğretir. Böyle önemli ve milli bir değerın çocuk, öğretmen ve ebeveynler tarafından tercih edilen hikâye ve masal kitaplarında yer almaması önemli bir sorun olarak kabul edilebilir.

4.2 İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular Ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt amacı olan "*Çocuk, ebeveyn ve öğretmenlerin tercih ettikleri hikâye ve masalarda en çok hangi değere vurgu yapılmaktadır?*" sorusuna yönelik bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 11 Çocukların Tercihlerine Göre Hikâye Ve Masal Kitaplarında Yer Alan Değerler

Değer	Değere Vurgu Yapan İfade Sayısı (n)
Estetik	43
Mutluluk	28
Nezaket	19
Arkadaşlık	13
Yardımselik	9
Sevgi	8
Temizlik	7
Özgürlük	5
Sorumluluk	5
Çalışkanlık	3
Hoşgörü	3
İşbirliği	2
Saygı	2
Alçak gönüllük	1
Dürüstlük	1
Misafirperverlik	1
Aile Birliğine Önem Verme	–
Barış	–
Dayanışma	–

Yukarıdaki tabloda çocukların en çok tercih ettikleri hikâye ve masal kitaplarında *estetik* (n=43) değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. *Aile birliğine önem verme, barış ve dayanışma* değerlerine ise çocukların tercihleri arasında olan hikâye ve masal kitaplarında hiç yer verilmemiştir.

Mutluluk (n=28), *nezaket* (n=19), *arkadaşlık* (n=13) değerlerine yüksek oranda yer verilirken *yardımselik* (n=9), *sevgi* (n=8), *temizlik* (n=7), *sorumluluk* (n=5), *özgürlük* (n=5), değerlerine orta derecede yer verildiği görülmüştür. *Çalışkanlık* (n=3), *hoşgörü* (n=3), *işbirliği* (n=2), *saygı* (n=2), *alçak gönüllülük* (n=1), *dürüstlük* (n=1), *misafirperverlik* (n=1), değerleri ise çocukların tercih ettiği kitaplar arasında az rastlanan değerler olmuştur.

Çocukların tercih ettiği hikâye ve masal kitaplarında en çok vurgu yapılan değer estetik olması çocukların tercih listesinde yer alan Rapunzel, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Uyuyan Güzel, Kurşun Asker, Külkedisi v.b. dünya klasiklerinin içeriklerinden kaynaklanmaktadır. Öyle ki bu masalların kahramanları genellikle prenseslerdir, dolayısıyla güzellik kavramı oldukça ön plandadır.

Çocukların tercih ettiği kitaplarda estetik değerinin fazlaca vurgulanması, ama bunun yanı sıra, çalışkanlık, işbirliği saygı ,alçak gönüllülük dürüstlük misafirperverlik, aile birliğine önem verme, barış, dayanışma gibi değerlerin ise az yer alması ya da hiç yer almaması sonucu çocuklarda hikâye ve masal kitaplarının aracılığıyla etkili bir değer kazanımının olmadığı göstermektedir.

Tablo 12 Ebeveynlerin Tercihlerine Göre Hikâye Ve Masal Kitaplarında Yer Alan Değerler

Değer	Değere Vurgu Yapan İfade Sayısı (n)
Estetik	49
Mutluluk	31
Temizlik	20
Nezaket	20
Arkadaşlık	16
Yardımselik	8
Sevgi	7
Sorumluluk	5
Çalışkanlık	4
Saygı	2

Değer	Değere Vurgu Yapan İfade Sayısı (n)
Hoşgörü	2
Özgürlük	1
Misafirperverlik	1
İşbirliği	1
Dürüstlük	1
Dayanışma	1
Alçak gönüllülük	1
Barış	–
Aile Birliğine Önem Verme	–

Ebeveynlerin çocuklarına okudukları hikâye ve masal kitaplarında, çocuklarda olduğu gibi en fazla *estetik* (n=49) değerine vurgu yapılmaktadır. *Aile birliğine önem verme* ve *barış* değerlerine ise kitaplarda rastlanamamıştır.

Mutluluk (n=31), *nezaket* (n=20), *arkadaşlık* (n=16), *temizlik* (n=20), değerlerine yüksek oranda yer verilirken, *yardımseverlik* (8), *sevgi* (n=7), *sorumluluk* (n=5), *çalışkanlık* (n=4) değerlerine orta derecede yer verildiği görülmüştür. *Hoşgörü* (n=2), *saygı* (n=2), *özgürlük* (n=1), *misafirperverlik* (n=1), *işbirliği* (n=1), *alçak gönüllülük* n=(1), *dürüstlük* (n=1), *dayanışma* (n=1), değerleri ise ebeveynlerin tercihleri arasında daha az yer bulmuştur. Barış ve aile birliğine önem verme değerleri ise ebeveynlerin seçtikleri kitaplarda hiç yer almamıştır.

Ebeveynlerin tercih listeleri de hemen hemen çocukların tercih listesine yakın olmakla birlikte daha fazla dünya klasiklerini içermektedir. Bu bulgular göz önüne alındığında tıpkı çocuklarda olduğu gibi, ebeveynlerde de estetik değeri ön plandadır.

Çocukların kitap tercihlerinin öğretmenlerine göre ebeveynlerine daha yakın olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle çocukların kitap tercihlerinde ebeveynleri ile daha fazla etkileşimde oldukları söylenebilir.

Ebeveynlerin kitap tercihlerinde ulaşılabilir ve ucuz olması sebebiyle dünya klasikleri ve fablların yer aldığı düşünülmektedir. Öyle ki en çok tercih ettikleri kitap listesine bakıldığında dünya klasiği masallar ve fabllar dışında sadece bir kitabın yer aldığı görülmektedir. Günümüzde hemen hemen her yerde bulabileceğimiz bu klasiklerin ve fablların birçok araştırmacı ve yazarın da sıklıkla bahsettiği çocuğa

görelilik ilkesine (Aktürk 2012, Bilgin 2011, Sever, 2013, Şirin 1994, Dilidüzgün, 2013) uygun olup olmadığı tartışma konusudur.

Tablo 13 Öğretmenlerin Tercihlerine Göre Hikâye Ve Masal Kitaplarında Yer Alan Değerler

Değer	Değere Vurgu Yapan İfade Sayısı (N)
Mutluluk	63
Nezaket	57
Arkadaşlık	52
Estetik	42
Yardımselik	19
Temizlik	14
Sevgi	9
Aile Birliğine Önem Verme	4
İşbirliği	4
Sorumluluk	4
Çalışkanlık	3
Misafirperverlik	2
Özgürlük	2
Saygı	2
Alçak gönüllülük	1
Barış	1
Dürüstlük	1
Hoşgörü	1
Dayanışma	–

Tablo 13'de öğretmenlerin tercih ettikleri hikâye ve masal kitaplarındaki değerlerin dağılımına yer verilmiştir. Buna göre, en fazla *mutluluk* ($n=63$) değerine, en az ise *alçak gönüllülük* ($n=1$), *barış* ($n=1$), *dürüstlük* ($n=1$), *hoşgörü* ($n=1$), değerlerine vurgu yapılmıştır. *Dayanışma* değerine ise kitaplarda yer verilmemiştir.

Öğretmenlerin tercih ettikleri hikâye ve masal kitaplarında en çok, *nezaket* (n=57), *arkadaşlık* (n=52), *estetik* (n=42), *yardıms severlik* (n=14), *temizlik* (n=14), *sevgi* (n=9) değerleri yer almıştır. Orta derecede ise, *aile birliğine önem verme* (n=4), *işbirliği* (n=4), *sorumluluk* (n=4), *çalışkanlık* (n=3) değerlerine yer verilmiştir. *Misafirperverlik* (n=2), *özgürlük* (n=2), *saygı* (n=2) az yer verilen değerlerdir.

Tarkoçin, Bektaş, Uyanık-Balat'ın (2013) "okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerde çocuklarla olan iletişimlerinde kullandıkları evrensel değerleri" tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada; öğretmenlerin en çok kullandıkları değerlerin "nezaket, yardımlaşma, sorumluluk, saygı ve sabır" olduğu görülmüştür.

Yazar ve Erkuş (2013), "okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitime yönelik görüşlerini incelemek" amacıyla yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin, okul öncesi eğitimde öncelikli olarak "saygı, sevgi ve paylaşım" değerlerinin çocuklara verilmesi gerektiği düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Bu sonuçların aksine baktığımızda öğretmenlerin sınıfta çocuklara okumak için tercih ettikleri kitaplar arasında sorumluluk, saygı, hoşgörü değerlerine vurgu yapan kitapları az sayıda tercih ettikleri görülmektedir. Değerleri kazandırmanın etkili bir yolu olan hikâye ve masallar, öğretmenlerin eksik gördükleri değerlerin çocuklara benimsetilmesinde önemli bir araçtır.

Öğretmenlerin tercih ettikleri kitaplarda, çocuk ve ebeveynlerden farklı olarak ilk sırada *mutluluk* değeri yer almaktadır. Öğretmenlerin tercihleri ebeveyn ve çocukların tercihlerinden farklılık göstermektedir. Öğretmenler dünya klasiklerinin yerine daha çok değer içerikli kitapları tercih etmişlerdir.

Çocuk ve ebeveynlerin değer sıralamasında yerini alamayan aile birliğine önem verme ve barış değerlerine öğretmenlerin tercihlerinde az da olsa yer verilmiştir. Öğretmenlerin çocuklara sıklıkla okudukları kitaplar arasında klasiklerden ziyade daha güncel kitapların olması önemli bir gelişmedir. Öyle ki özellikle masalların içeriklerine baktığımızda; üvey annesi ve üvey kardeşleri tarafından türlü eziyetlere maruz kalan Kulkedisi, bir parça peynir için, sahte iltifatlarla kargayı kandıran tilki, sahibini prens yapabilmek için türlü entrikalar

çeviren Çizmeli Kedi v.b. gibi kahraman ve olayların çevresinde gelişen masalların ne derece değer içerdiği tartışılır.

4.3 Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan "3-6 yaşa göre hazırlanan masal ve hikâye kitaplarında yer alan değerlere nasıl yer verilmiştir?" sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 8 de gösterilmiştir.

4.3.1 Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *aile birliğine önem verme* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 14 Aile Birliğine Önem Verme Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Aile Birliğine Önem Verme Değerine Vurgu Yapan İfade
Akira	4	"Büyük bir maceraya atılmaya karar veren Akira ne yapmış dersiniz? Hemen ailesinin yanına gidip onlarla konuşmuş. <i>Böyle önemli kararlar alırken ailemizle mutlaka konuşmalıyız, değil mi arkadaşlar?</i> "
Akira	16	Evine yaklaştıkça heyecanlanmış. <i>Ailesini ne kadar özlediğini fark etmiş.</i> Hızlanmış, hızlanmış daha da hızlanmış.
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	3	Bu güzel bayram gününde <i>Tavşan Tali ve ailesi pikniğe gidecekti.</i>
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	7	En iyi arkadaşları olan <i>Cici ile Yavuz ve ailesi de pikniğe gelmişlerdi.</i>

Tablo 14 incelendiğinde *aile birliğine önem verme* ($n=4$) değerine vurgu yapan ifadelerin, karar alırken aileye danışma, aileye özlem duyma, aile ile pikniğe gitme şeklinde olduğu görülmüştür. Çalışmada kullanılan 52 kitaptan sadece iki kitapta aile birliğine vurgu yapıldığı saptanmıştır. Oysa ki 3-6 yaş çocukları için temel ihtiyaçlar kadar, aile ortamı da önemli bir unsurdur. Çocukların bu dönemde yaşadıkları birçok şey ileriki yaşamlarını da olumlu ya da olumsuz şekilde etkiler.

Sağlıklı, mutlu, yaratıcı bireyler yetiştirebilmek açısından bu dönemi en iyi şekilde değerlendirebilmek önemlidir (Aral, Kandır, Can- Yaşar ,2002, s.14

Gelecekte sağlam temellere oturmuş bir yuva kurabilmek, geçmişte biriktirdiğin değerlere bağlıdır. Öyle ki aile, toplumun kabul ettiği değerlerin öğrenilmeye başlandığı ve öğrenilenlerin kurulan yuvada bizzat uygulandığı önemli bir müessesedir. Bu nedenle çocuklar çok küçük yaşlardan aile kurumunun birliğine, bağlılığına, saygınlığına ve önemine inandırılmalıdır. Bu düşünceden hareketle hikâye ve masal kitaplarında oldukça az yer bulan aile birliğine önem verme değeri, çocukların zevkle dinledikleri, kahramanlarıyla özdeşim kurdukları hikâye ve masal kitaplarında daha fazla yer almalıdır.

4.3.2. Alçak Gönüllülük Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *alçak gönüllülük* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 15 Alçak gönüllülük Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Alçak Gönüllülük Değerine Vurgu Yapan İfade
Aslan ile Fare ¹	13	Aslan: " İyiliğinin karşılığını öderim" dediğin zaman seninle alay etmişim. Sana inanmayarak sadece kendimi kandırmışım. Demek ki hayatta hiç bir canlıyı küçük görmemek gerekirmiş. Her canlı, kendine göre farklı meziyetlerle yaratılmıştır. Bak, gün geldi küçücük fare olan sen benim gibi kocaman bir aslanın yapamadığını yaptın. Hayatımı kurtardın, demiş.
Labirent	16	"Sen yarışma boyunca hem çok akıllı, hem çok yardımsever, hem de çok <i>alçakgönüllü davrandın.</i> "
Tavşan İle Kaplumbağa ²		Tavşan "bu ormanda benden daha hızlı kimse yoktur" diye böbürlenir. Bunu duyan kaplumbağa tavşana yarışmayı

¹ Aslan ile Fare isimli masalda açık olarak ifade edilmese bile alçakgönüllük değeri örtük bir şekilde yer almaktadır. Öyle ki aslan fare küçümsememesi gerektiğini ve ne kadar büyük ve güçlü bile olsa bir gün yardıma ihtiyacı olabileceğini anlamıştır.

² Tavşan ile Kaplumbağa masalında açık olarak "alçak gönüllülük" değerine vurgu bulunmamaktadır. Başka bir araştırmacı tarafından da (Erdal, 2009) ifade edildiği gibi masalda verilmek istenen mesaj, alçakgönüllü olmanın önemidir.

Kitabın Adı	Sayfa No	Alçak Gönüllülük Değerine Vurgu Yapan İfade
		teklif eder. Tavşan bu teklife kahkahalarla güler ve kaplumbağanın yarışı kazanamayacağından emin olduğu için bu teklifi kabul eder. Nitekim yarışı kaplumbağa kazanır ve yarışın sonunda tavşana dönerek " Hiçbir zaman kendini başkalarından üstün görme" diyerek öğüt verir.

Tablo 15'e bakıldığında *alçak gönüllülük* ($n=3$) değerine açıktan vurgu yapan tek bir hikâye kitabı görülmektedir. Kitapta ifade "alçakgönüllü davrandım" şeklinde yer almaktadır. Aslan ve Fare, Tavşan İle Kaplumbağa masal kitaplarında ise direkt alçak gönüllülük değer ifadesine rastlanamamakla birlikte örtük olarak bu değer in önemi hissettirilmiştir.

Çocukluk dönemi için alçak gönüllülük kavramı diğer değerlere göre biraz daha zor kazandırılabilir. Bunun nedeni ise çocuklar ben merkezidir, mütevazı davranışlar kolay kolay sergilemezler, her zaman başarıya, lider olma beğenilme ve takdir edilme duyguları baskındır. Bu dönem çocuğunun karakteristik özelliği olan bu davranışlar onları alçak gönüllülüğten uzaklaştırabilir.

Okul öncesi dönemde çocuklara hikâye ve masallarda; başarının takdir edilecek bir davranış olduğu ama başaramayanın da ne hissettiğini anlamak gerektiği, elbette kendi düşüncelerinin değerli olduğu fakat başkalarını düşüncelerine önem vermenin, onların tecrübelerinden yararlanmanın insanı ancak yücelteceği, sahip olunan her şeyin kendi gözümüzde kıymetli olduğu ama sahip olduklarımızla övünmememiz gerektiği anlatılmalıdır.

4.3.3. Arkadaşlık Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *arkadaşlık* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 16 Arkadaşlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Arkadaşlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler
Akira	4	<i>Arkadaşlarıyla gezer, oyunlar oynarmış ama bir türlü doyamazmış Akira. Hep daha uzağa gitmek istemiş.</i>
Akira	6	<i>Uzun ama keyifli bir yolculuğun ardından Çin'e ulaşmış. Yere ayağını basar basmaz Akira'nın yanına beyaz bir kuş gelmiş. İki kuş hemen arkadaş olmuşlar.....İki arkadaş Çin Seddi'ne gitmişler. Akira merak ettiği her şeyi sormuş..... Arkadaşı Nia bütün sorularını cevaplamış.</i>
Akira	8	<i>Akira, küçük arkadaşının durumuna çok üzülmüş.</i>
Akira	12	<i>Akira İstanbul'da birkaç gün daha geçirdikten sonra arkadaşlarına veda etmiş.....Üç kuş, arkadaş olup afiyetle yemişler üzümleleri.</i>
Akira	16	<i>Akira İspanya'da iki gün kalmış. Pek çok yeni arkadaş edinmiş..... Dönüş yolu çok keyifliymiş. Yeni arkadaşlarını düşünmüş Akira.</i>
Arabalar	10	<i>Şimşek lastik dükkânından Luigi ve Guido, çekici Mater ve yarı arabası Sally ile dost oldu.Yeni dostları sayesinde hayattaki tek önemli şeyin kazanmak olmadığını öğrendi.</i>
Arabalar	12	<i>Sally, dostu Şimşek'e bir zamanlar Radyatör Kasabası'nın çok canlı ve hareketli bir yer olduğunu ama otoyol yapıldıktan sonra ıssız bir yer haline geldiğini anlattı. Şimşek duyduklarına çok üzüldü. Tüm kalbiyle dostlarına yardım etmek istedi.</i>
Arabalar	14	<i>Şimşek, Radyatör Kasabası'nda yaşayan dostlarına hiç değilse bu şekilde destek olmuştu</i>
Arabalar	15	<i>Şimşek'in Radyatör Kasabası'ndaki dostları yarışta</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Arkadaşlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler
		onu destelemek ve ona tezahürat yapmak için Kaliforniya pistlerine geldiler. Şimşek'in yarışı kazanmasına yalnızca bir adım kalmıştı. Ama son anda yarıştan çekilme kararı aldı. <i>Zorda kalan dostlarına yardım etmeyi seçti. Gerçek dostluğun ünlü olmaktan çok daha önemli olduğunu öğrenmişti.</i>
Bırak Dağınık Kalsın Ejderha Ejo	4	Ejo sabah uyandığında heyecan içindeydi.Çünkü <i>arkadaşları ziyaretine gelecekti.</i>
Çiftçi Ali	10	<i>"Meraklanmayın dostlarım. Ben bir tırmanma ustasıyım. Duvar bana vız gelir!..."Üç arkadaş neşeyle yola koyulmuşlar..... Duvardan düşmek değil de arkadaşlarına yardım edememek çok üzmüş Pita'yı.</i>
Çiftçi Ali	14	"Ama bana neden yardım ediyordunuz ki?" diye sormuş Çiftçi Ali. <i>"Çünkü biz arkadaşız! Arkadaşlar birbirine yardım eder."</i> demiş Pufi.
Çiftçi Ali	16	Hayatlarının geri kalanını <i>dostça</i> ve neşeyle yaşamışlar.
Çirkin Ördek Yavrusu	8	Bir zaman sonra çirkin ördek yavrusu bir kuğu sürüsüyle karşılaşmış. Onlara kendileriyle kalıp kalamayacağını sormuş. Bu nazik ve iyiliksever hayvanlar onun bu isteğine hayır demeyip ona: <i>" Tabi ki kalabilirsin. Sen de artık bizden birisin."</i> demişler
Çok Yaşa Daire	14	<i>"Çok yaşa Daire. Senin gibi bir arkadaşım olduğu için gurur duyuyorum."</i>
Çok Yaşa Daire	16	O günden sonra, Üçgen, Daire, Kare ve Dikdörtgen <i>arkadaş oldular.</i>
Gözbebek	6	Ormanda gezerken bir tavşanla karşılaşmış. <i>Hemen tanışıp arkadaş olmuşlar....."Ah tek başına</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Arkadaşlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler
Gözbebek	8	çıkmamalıydın küçük dostum. Orman senin için tehlikeli olabilir." demiş..... "En sevdiğin oyun nedir?" diye sormuş Pufi <i>yeni arkadaşına.....İki kafadar</i> , ormanda saklambaç oynamışlar. Pufi, <i>arkadaşı kurbağa seslenmiş</i> , " <i>Sevgili dostum</i> burada seninle tanışmak isteyen biri var." demiş..... <i>Göz bebek ve Benekli arkadaş olmuşlar</i> .
Gözbebek	10	<i>Üç arkadaş</i> oyunlar oynayarak Sedefli'nin evine doğru yol almışlar."İşte geldik" demiş Pufi ve <i>arkadaşına seslenmiş</i> . " <i>Sedefli! Sevgili dostum</i> , burada seninle tanışmak isteyen biri var." demiş..... <i>Dört arkadaş oyunlar oynamışlar</i> .
Heidi	1	Keçileri ve <i>yakın arkadaşısı Peter</i> ile çok mutluydu.
Japi Ve Süs Balığı	9	Japi, hem şaşkın hem sevinçliydi. <i>Sonunda bir arkadaş bulmuştu</i> .
Japi Ve Süs Balığı	16	Artık cansız bile olsa karşısında duran <i>güzel arkadaş</i> yoktu. <i>Arkadaşını hiç unutmayacağından emindi</i> .
Kelkız ile Keloğlan'ın Maceraları	6	Kelkız ile Keloğlan'ın yiyip içtikleri ayrı gitmiyormuş; birlikte <i>kardeş gibi</i> büyüyorlarmış.
Meraklı Potpot	11	Potpot bir süre balıkçıyı izlemiş. Balıkçının koskoca ağı denize atıp çekmesine hayran kalmış. "Ne kadar güçlü biri!" diye düşünmüş. " <i>İlk arkadaşımı buldum galiba</i> ."
Meraklı Potpot	10	"Ooo, diye bağırmış. Ne kadar aydınlık! Burada <i>çok iyi arkadaşlar bulacağıma eminim</i> . Balon balığı doğru söylemiş!
Meraklı Potpot	14	"Ama ben <i>sadece arkadaş olmak istemiştim</i> , demiş.

Kitabın Adı	Sayfa No	Arkadaşlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler
		Hem ben korkunç muyum? İstiridye bana hiç böyle bir şey söylememişti!"
Meraklı Potpot	15-16-17	Yılan uyanıp başını kaldırmış. Potpot'u görünce "Sen nasıl bir hayvansın böyle, burada ne arıyorsun, diye sormuş. Potpot gülümseyerek, " <i>Arkadaş arıyorum</i> , demiş. Sen kimsin? Yılan gözleri parlayarak, "Ben bir yılanım" demiş. " <i>Demek bir arkadaş arıyorsun! Benden daha iyi bir arkadaş bulamazsın! Ben hem çok kuvvetliyim hem de çok şefkatliyim!</i> "
Meraklı Potpot	21	"Denizin üzerindeki dünya ne tuhafmış! <i>Galiba ben burada arkadaş bulamayacağım.</i> "
Meraklı Potpot	23	Dere Potpot'u görünce çok şaşırmış; ... "Sen burada ne arıyorsun" diye sormuş. Potpot üzüntüyle " <i>Arkadaş arıyorum</i> " demiş.
Meraklı Potpot	29	Denizin derinliklerine doğru yüzerken <i>sevgili arkadaşı istiridyeyi düşünüyormuş. "İstiridyecik ne kadar iyi bir arkadaşmış. Beni olduğum gibi seviyor. Üstelik arkadaşlığı için hiçbir karşılık beklemiyor."</i>
Meraklı Potpot	30	Küçük Potpot hiç durmadan yüzmüş yüzmüş. Sonunda denizin dibine varmış. <i>Arkadaşı istiridyenin yanına gidip sekiz koluyla ona sarılmış. "Canım arkadaşım; seni çok özledim"</i> demiş.
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	7	Cücelerin en büyüğü; "Bizimle kalsın. <i>Böylece bize arkadaşlık eder</i> " dedi.
Pembiş Kendini Sevecek mi?	Afiş 2	<i>En yakın arkadaşı siyah papyonlu Siyahi yanına yaklaştı ve "Yarınki büyük zebra yarışına bu sefer katılacak mısın?"</i> diye sordu.
Pervin ve Pinta	6	"Gidip <i>sevgili arkadaşım Kristof Kolomb'u bulmak istiyorum.</i> " "Beni merak etmeyin arkadaşlar!"

Kitabın Adı	Sayfa No	Arkadaşlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler
		Akıntı sayesinde hiç yorulmadan denize ulaşabileceğim."
Pervin ve Pinta	8	<i>Arkadaşlarını düşün!</i> Nina'yı , Santa Maria'yı Kristof Kolomb'u düşün!
Pervin ve Pinta	10	<i>"Arkadaşım Kristof Kolomb beni bekliyor."</i>
Pervin ve Pinta	12	Pinta nihayet denize ulaştı arkadaşlar. <i>Balık arkadaşlarıyla</i> konuşuyorlar....."Evet küçük gemicik nihayet denize ulaştın. <i>Arkadaşın Kolomb'da tam karşında..."</i>
Sihirli Gözlük	2	Burak, çok başarılı bir öğrenci ve <i>çok iyi bir arkadaşımış.</i>
Sihirli Gözlük	16	Teşekkür etmek için <i>yeni arkadaşına</i> dönmüş Burak. Ama ona yardım eden kişiyi görünce kendini tutamayıp bir çığlık atmış! "Sen....sen yeşilsin!" diye bağırılmış Burak. <i>"Evet dostum. Biz Grinos'lular yeşil oluruz. Peki, sen neden yeşil değilsin?" diye sormuş arkadaş.</i> "Ben Dünya'lıyım. Biz Dünya'lılar yeşil olmayız." demiş Burak. <i>Yeni arkadaşıyla sohbet edip çok iyi zaman geçirmişler.</i>
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	7	<i>En iyi arkadaşları olan</i> Cici ile Yavuz ve ailesi pikniğe gelmişlerdi.
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	13	"Haklısınız. Bisikletimi sizinle paylaşmalıydım. <i>Siz benim en iyi arkadaşımsınız .Özür dilerim."</i>
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	16	Hep beraber neşeyle istop oynamaya başladılar. Tali topu havaya atarken bağırıyordu: <i>"Yaşasın arkadaşlık!, Yaşasın paylaşmak!"</i>
Tali Odasını Topluyor	3	Gözü sürekli bahçe kapısında idi. Çünkü <i>arkadaşı Cici'yi bekliyordu.</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Arkadaşlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler
Tali Odasını Topluyor	8	Tali zilin sesini duyunca yerinden fırladı. Annesi kapıyı çoktan açmıştı. <i>Arkadaşına:</i> "Hoş geldin" derken Cici'nin getirdiği kocaman hediye paketini gördü. <i>Teşekkür ederek arkadaşını kucakladı.</i>
Tufi	4	Tufi iyice heyecanlanmış. "Bunlar kim, anne?" diye sormuş. <i>"Yeni arkadaşların!"</i> diye cevap vermiş annesi heyecanla.
Tufi	6	Tufi, ne yapacağını bilememiş.....Annesi, Tufi'ye cesaret vermiş. "Korkmana gerek yok oğlum. <i>Arkadaş edinmek kolay ve eğlencelidir. Arkadaşlar hayatımızı zenginleştirir."</i>
Tufi	12	<i>Üç arkadaş şarkılar söyleyip dans etmişler.</i>
Tufi	16	"Meğer ne kadar <i>iyi bir arkadaş</i> olabilirmişiz. Bak ne kadar eğlendik birlikte.".....Tufi arkasına bakıp seslenmiş." Tabi ki affederim! <i>Ne de olsa artık arkadaşız, değil mi?"</i>
Zeynep Kayboldu	3	Zeynep, anaokulunu çok seviyordu. Çünkü orada yeni şeyler öğreniyor, <i>arkadaşlarıyla oyunlar oynuyordu.</i>

Arkadaşlık (n=78) değeri hikâye ve masal kitaplarında sıklıkla karşılaşılan değerlerden biri olmuştur. Bu değere hikâye ve masal kitaplarında şu şekillerde rastlanmıştır: Arkadaşlarıyla gezmek, arkadaşlarıyla oyun oynamak, arkadaş olmak, arkadaş edinmek, arkadaşlarına/dostlarına yardım etmek, arkadaşıyla gurur duymak, arkadaş aramak, arkadaş bulmak, arkadaşın için üzölmek, dost olmak, bizden biri olmak, arkadaşlık etmek, arkadaşlarıyla konuşmak/sohbet etmek, arkadaşını kucaklamak, canım arkadaşım, sevgili arkadaşım/dostum, küçük arkadaş, yakın arkadaş, en yakın arkadaş, yeni arkadaş, arkadaş ziyareti, iki kafadar, kardeş gibi büyüme, iyi bir arkadaş, iyi arkadaş, en iyi arkadaş, arkadaşlık.

Arkadaşlık dört yaştan sonra gelişmeye başlar. İlk zamanlar (2-4 yaş) bir arada oynasalar bile, birbirleriyle etkileşime pek girmezler (paralel oyun). Oyun oynarken kurdukları iletişim arkadaşlıkları da pekiştirir. Öyle ki çocuk beş yaşlarına geldiğinde kendine göre bir arkadaş çevresi oluşturmaya başlar. Apartmanda ve kreşte arkadaşları vardır. Arkadaşlıklar biraz daha uzun süreli ve birbirleri üzerinde etkilidir. Altı yaşta ise artık *en iyi arkadaş* kavramını kullandıkları görülür. Arkadaşlıklar çok önemlidir ve uzun solukludur. Arkadaşların fikirlerine, zevklerine, kararlarına çocuk tarafından çok önem verilir. Bu dönem akran öğrenmesinin hızlı olduğu bir dönemdir.

Bu süreçte arkadaşlık kavramını pekiştirecek kitaplar seçmek önemlidir. Nitekim çocuk, ebeveyn ve öğretmenlerde bu değeri sık sık vurgulayan kitapları tercih etmişlerdir. Kitaplarda arkadaşlığın, herhangi bir yönüyle bizden farklı kişilerle arkadaşlık kurmanın, arkadaşlarımıza hoşgörülü davranmanın önemini vurgulayan ifadelerin görülmesi olumlu bir sonuç olarak kabul edilebilir.

4.3.4. Barış Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *barış* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir

Tablo 17 Barış Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Barış Değerine Vurgu Yapan İfade
Akira	12	"Arkadaşlar! Burada hepimize yetecek kadar üzüm var. Hadi kavgayı bırakın. Paylaşırsak üzümler daha da lezzetli olur, inanın bana!"

Tablo 17'de görüldüğü üzere *barış* ($n=1$) değerine kitaplarda sadece bir kez rastlanmıştır. Bu değere vurgu yapan ifadenin kitapta geçiş şekli; "*hadi kavgayı bırakın*" şeklinde olmuştur.

3-6 yaş döneminde çocukların aralarındaki anlaşmazlıklar bazen küslükle sonuçlanabilir. Henüz kin tutma, nefret etme v.b. olumsuz duygular geliştirmeyi bilmeyen çocuklar için bu küslük kısa sürer. Genel de arkadaş ya da büyükleriyle yaşadıkları kırgınlıklarda huzursuz olup bir an önce barışmak isterler. Bu süreçte

öğretmen ve ebeveynler, istekleri çocuk tarafından yerine getirmediği için, çocukları küsmekle tehdit etmemeliler veya bulunduğu ortamda sürekli tartışan, sorunları büyütüp, kırgınlıkları uzatan ebeveynler varsa çocuk için bu davranışlar bir zaman sonra normalleşir. Bu durum girdiği diğer ortamlara da yansır. Çocuk arkadaşlarıyla ufacık bir fikir ayrılığı yaşasın, kavga çıkarmaktan, küsüp ortamı terk etmekten çekinmeyebilir. Hikâye ve masal kitaplarında genellikle basit bir sebepten ya da yanlış anlaşılardan küsen ardından da bu durumdan rahatsız olup barışan kahramanlar sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Fakat incelenen kitapların içerisinde sadece bir tek kitabın barış değerini vurgu yaptığı saptanmıştır. Çocukların saf ve temiz dünyasında çok fazla kavga ve gürültüye yer olmadığı için bu değer göz ardı edilmiş olabilir.

4.3.5. Çalışkanlık Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *çalışkanlık* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 18 Çalışkanlık Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Çalışkanlık Değerine Vurgu Yapan İfade
Ağustos Böceği ve Karınca	2	Yaz mevsimi gelmiş, bütün hayvanlar <i>canla başla çalışıyor</i> muş. Çünkü diğer böcekler yaz bitince, kışın soğuk günlerine hazırlık yapmak gerektiğini biliyormuş.
Ağustos Böceği ve Karınca	6	Aç karnımı nasıl doyururum diye düşünmeye başlamış. Düşünürken aklına karınca gelmiş."Ufacık bir canlı ama <i>yazın hep çalıştı</i> . Kendinden büyük yiyecekleri evine taşıdı. Bana biraz ödünç verebilir belki" diye düşünmüş.
Altın Yumurtlayan Tavuk	1	Çok eskiden fakir mi fakir, bir köylü varmış. Bu köylünün hayatta hiç bir şeyi yokmuş. <i>Çalışkan, iyi huylu bir adam</i> mış.
İkizler	2	İki kardeş aynı okula gidiyorlar. İkisinin de <i>dersleri çok iyi</i> .
Sihirli Gözlük	2	Burak, <i>çok başarılı</i> bir öğrenci ve çok iyi bir arkadaşmış.
Sihirli Fasulye	11	Jack uslu bir çocuk olmuş. Çiftlikte çalışmaya başlamış. Çalışırken arpla onlara güzel şarkılar söylüyormuş. Kısa bir

Kitabın Adı	Sayfa No	Çalışkanlık Değerine Vurgu Yapan İfade
		süre sonra tarlalar iyi ürün vermeye başlamış. Jack <i>çalışmanın zevkini tatmış. Daha çok çalışmış.</i>
Tavşan Kaplumbağa	İle 10	Tavşan uyurken kaplumbağa yavaş ama kendinden emin adımlarla <i>var gücüyle hedefe doğru yürüyormuş.</i>

Tablo 18'de görüldüğü gibi *çalışkanlık* ($n=8$) değerine kitaplarda orta düzeyde rastlanmıştır. Çalışkanlık değerine vurgu yapan ifadelere bakıldığında; canla başla çalışmak, hep çalışmak, derslerinde iyi olmak, çok başarılı olmak, çalışmanın zevkini tatmak, daha çok çalışmak, çalışkan, var gücüyle hedefe doğru ilerlemek şeklindedir.

Çalışarak bir işi başarmak ve bu işten dolayı sosyal bir onay görmek çocukların haz duyduğu durumlardır. 3-6 yaş çocukları için bir eylemin sonucu önemlidir. Yapılan iş sonucunda ne kazanacağı (maddi-manevi) onu yakından ilgilendirir. Bu sebeple çocuklara yönelik hazırlanan kitaplarda çalışkanlığın sonuçları, somut olarak çocuklara gösterilmelidir.

Piaget'e göre henüz işlem öncesi dönemde olan 3-6 yaş çocuğu öz denetimle hareket etme kabiliyetine sahip değildir. Dolayısıyla çalışkanlık değerine; azimli olmak, gayret göstermek, kendini iyi hissetmek için verimli olmak gibi anlamlar yüklemesi beklenemez. Bu yüzden çocuk işe değil sonuca bakmayı tercih eder. Onu mutluluğa götüren davranışları benimser.

4.3.6. Dayanışma Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *dayanışma* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 19 Dayanışma Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Dayanışma Değerine Vurgu Yapan İfade
Bremen Mızıkacıları	11	Dört kafadar, ne yapacaklarını aralarında tartıştılar ve anlaştılar. Eşek, ön ayaklarını pencerenin kenarına dayadı. Köpek eşeğin sırtına çıktı. Kedi de bir hamlede köpeğin üzerine sıçradı. En sona kalan horoz da kedinin üzerine çıktı. Ve <i>hep birlikte</i> bağırmağa başladılar.

Dayanışma değerine incelenen kitaplar içerisinde oldukça az ($n=1$) rastlanmıştır. Bremen Mızıkacıları isimli eserde "ne yapacaklarını aralarında tartıştılar ve anlaştılar, hep birlikte bağırmağa başladılar" ifadesinde ortak bir çıkar için bir araya gelen hayvanlardan bahsetmektedir. Eserde örtük şekilde dayanışma değerine vurgu vardır.

Dayanışma, işbirliği, yardımseverlik birbirini tamamlayan değerlerdir. Bu değerler birbiriyle keskin hatlarla ayrılmadığı için kitaplarda daha açık şekilde yer almalı, çocuklara okunan hikâye ve masal kitaplarının ardından kitabın teması üzerine sohbet edilerek pekiştirilmelidir.

4.3.7. Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *dürüstlük* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 20 Dürüstlük Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Dürüstlük Değerine Vurgu Yapan İfade
Pinokyo	11	Pinokyo bundan sonra <i>hiç yalan söylememiş</i> ve okuluna devam etmiş.

Araştırmanın diğer bir değeri olan *dürüstlük* ($n=1$) değerine incelenen kitaplarda bir kez rastlanılmıştır. Pinokyo isimli eserde "*bundan sonra hiç yalan söylememiş*" ifadesi dürüstlüğe vurgu yapmaktadır. Tam olarak ifadelere yansıtılmasa bile kitabın içeriğinde yalan söylediği için başı belaya giren bir

kukladan bahsedilmekte, yine örtük bir şekilde yalan söylemenin insana zarar vereceği fikri okuyucuya hissettirilmektedir.

Çocukların hayal dünyaları oldukça geniştir. Bazen hayal dünyalarında çizdikleri bir resmi tıpkı gerçekmiş gibi anlattıkları olur. Bazen de ilgi çekmek amacıyla ya da işlenen bir suçun bedelinden korktukları için dürüst olmaktan çekinebilirler. Bu süreçte çocuklara ithamda bulunmadan, anlattıklarının gerçekçi bulunmadığı hissettirilmelidir. Çocuk suçlu bile olsa doğruları söylediğinde tepkisel yaklaşılmamalıdır. Dürüstlük değerini kazanmada öğretmen ve ebeveynlerin de doğru rol model olmaları gerekir

4.3.8. Estetik Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *estetik* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 21 Estetik Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Estetik Değerine Vurgu Yapan İfade
Ağlayan Bulut	3	O gün gökyüzü <i>masmaviymiş</i> . Beyaz bulutlar mavi gökyüzünde pamuk helvalar gibi <i>çok güzel görünüyorlarmış</i> .
Akira	10	"Kız kulesi de gerçekten <i>harika görünüyor</i> ."
Akira	12	"Eiffel Kulesi'ni mutlaka görmelisin. Eiffel Kulesi <i>dünyanın en güzel yerlerinden biridir</i> ."
Çirkin Ördek Yavrusu	2	Bayan Duck her yaz yumurtlarmış. Arkadaşları onun doğurduğu <i>güzel yavruları</i> görebilmek için sıraya girerlermiş.
Çirkin Ördek Yavrusu	6	Çirkin ördek yavrusuyürürken yaşlı ve akıllı bir baykuşla karşılaşmış. Baykuş "İçin iyi olursa bu görünüşüne yansır, <i>görünüşün de güzel olur</i> ." diye öğüt vermiş ona.
Çirkin Ördek Yavrusu	9	Çirkin ördek yavrusu su kenarında kendi yansımasını görünce, önce çok şaşırılmış. Sonra da <i>güzel yüzünü</i> bir mutluluk kaplamış. Bu esnada <i>güzel bir kuğuya</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Estetik Değerine Vurgu Yapan İfade
		<i>dönüşüvermiş.</i>
Çizmeli Kedi	15	Kral ve Prenses bu <i>muhteşem şatoyu</i> görünce çok etkilenmişler.
Gizemli Yapboz	1	7 yaşındaki Defne'nin yapmaktan çok keyif aldığı iki şey var. Biri kitap okumak. Diğeri ise yapboz parçalarını bir araya getirip odasını <i>muhteşem tablolarla süslemek.</i>
Gizemli Yapboz	16	Tam da olması gerektiği gibi güneşli bir hava, <i>güzel bir doğa</i> ve mutlu hayvanlar var.
Gözbebek	10	"Ah gerçek bir kelebek görmeyi çok isterdim. <i>Kitaptaki kadar güzel mi acaba?</i> " demiş Gözbebek.
Gözbebek	10	Kelebek merakla aşağı inmiş. Pufi ikisini tanıştırmış. Gözbebek cevap verememiş... <i>Gördüğü güzellik karşısında büyülenmiş</i> Gözbebek. "Siz ... Kitaplardakilerden <i>çok daha güzelsiniz.</i> " demiş kekeleyerek.
Heidi	9	Her kafesin içinde, görüntüsünün bile insanı korkutacağı hayvanlar vardı. Kiminde kara panter, kiminde benekli bir leopar vardı. <i>En güzeli ise kral aslandı. Heidi ve Peter, ona hayran kalmıştı.</i>
Labirent	12	Kapıdan içeri giren Gökçe Çiçek, kendini büyük ve <i>güzel bir bahçenin</i> içinde bulmuş.
Labirent	14	Mert, açılan kapıdan içeri girmiş. Kocaman bir avludan geçmiş ve kendini tek bir kapının önünde bulmuş. Çok büyük ve <i>güzel bir kapıymış</i> bu. <i>Altın ve gümüşle süslenmiş bir kapı.</i>
Japi ve Süs Balığı	3	<i>Rengârenk, yıldızlı boyalarla boyanmış bir balıktı. Çok gösterişliydi.</i>
Japi ve Süs Balığı	5	"Nereden aldınız? <i>Çok güzelmiş.</i> Tıpkı gerçek gibi, diyerek uzun uzun konuşuyorlardı. "
Japi ve Süs Balığı	9	" Biliyor musun? Ben sana çok özeniyorum. <i>Çok güzelsin.</i> Sana her baktığımda <i>renklerinin güzelliğinden gözlerim kamaşıyor.</i> "

Kitabın Adı	Sayfa No	Estetik Değerine Vurgu Yapan İfade
Japi ve Süs Balığı	16	Artık cansız bile olsa karşısında duran <i>güzel arkadaşı</i> yoktu.
Kel Kız ile Keloğlan'ın Maceraları	4	Ne çok uzakta ne de çok yakında bir yerlerde, yüksek dağların eteğinde, bulutların göbeğinde, <i>ormanların en güzelinde</i> Tel Tel ile Kel Kel Aileleri yaşarmış.
Kurşun Asker	3	- <i>Ne kadar da güzel!</i> diye iç geçirdi kurşun asker. Ancak o beni asla fark etmez. O <i>görkemli bir şatoda</i> yaşıyor, bense bir kutunun içinde!
Kurşun Asker	10	-Ne zaman duracak bu! diye yakındı küçük asker. Keşke <i>güzel balerin</i> de yanımda olsaydı!
Kurşun Asker	10	Zavallı kurşun asker suya batıp çıkıyordu. Sonunun geldiğini düşünürken ve bir kez daha <i>güzel balerini</i> hayal etti.
Kurşun Asker	14	<i>Zarif balerin</i> ona gülümsedi ve dans etmeye başladı.
Kül Kedisi	1	Bu krallıkta, <i>melekler kadar güzel</i> ve iyi kalpli bir kız yaşıyormuş.
Kül Kedisi	6	"Ne oldu <i>güzel kız</i> neden ağlıyorsun?" diye sormuş.
Kül Kedisi	7	Balkabağı birden bire <i>muhteşem bir arabaya</i> dönüşmüş. Farelerden <i>güzel atlar</i> olurken, kuşlar Sindirella'ya yardım eden hizmetçilere, ağaç yaprakları ise <i>harika elbiseye</i> ve camdan ayakkabıya dönüşmüşler. Az önce Sinderella'nın döktüğü gözyaşları da, <i>çok güzel inci kolye</i> olmuşlar.
Kül Kedisi	10	Bu <i>güzel kızla</i> ilgili eline kalan tek şey camdan bir ayakkabıymış.
Kül Kedisi	10	<i>Güzel kız</i> da sayesinde yaşadığı güzel gece için periye teşekkür etmiş.
Kül Kedisi	14	Prens heyecanla Sindirella'nın yüzüne bakmış. Üstü başı eski olan kızın, <i>yüzü son derece güzelmiş</i> . O <i>güzel yüzü hemen tanımış</i> .
Meraklı Potpot	4	"Potpot! Sen neden hiç deniz yüzeyine çıkmıyorsun, diye sormuş. Orası suyun derinliklerinden <i>çok daha güzel</i> .

Kitabın Adı	Sayfa No	Estetik Değerine Vurgu Yapan İfade
Meraklı Potpot	8	Potpot, istiridyenin sözünü dinlemiş. Deniz yüzeyine çıkmaktan vazgeçmiş. Fakat balon balığı ne zaman Potpot'la karşılaşsa <i>ona denizin üstündeki güzellikleri anlatıyormuş.</i>
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	1	Zengin bir adamın Pamuk Prenses adında <i>güzel bir kızı</i> vardı. <i>Teni kar kadar beyazdı.</i>
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	7	İşten eve döndüklerinde, huzur içinde uyuyan bu <i>güzeller</i> <i>güzeli kızla</i> karşılaştılar ve <i>hayranlıkla onu seyrettiler.</i>
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	15	Bir gün atıyla gezinti yapan <i>son derece yakışıklı bir prens</i> bu pırlanta madeninin kıyısına geldi. <i>Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler'in güzelliği karşısında</i> büyülenen prens, eğilip onu öptü.
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	16	<i>Genç kızın güzelliği ve zarafeti</i> karşısında büyülenen prens, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler'den kendisiyle evlenmesini istedi.
Rapunzel	2	Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, büyük bir kalede <i>genç ve güzel bir kız</i> , babası ve üvey annesiyle birlikte yaşarmış... <i>Güzel prensesin adı Rapunzel'miş.</i>
Rapunzel	5	Zaman geçtikçe <i>güzel prensesin</i> yalnızlığı daha da artıyor ve bu duruma üzülüyormuş.
Rapunzel	6	Günlerden bir gün prensesi aramaya çok asil bir prens gelmiş saraya.Onun <i>güzelliğini ve uzun saçlarını duymuş ve merak etmiş güzel prensesi.</i> Kral, <i>güzel prensesin</i> uzun bir seyahate çıktığını anlatmış <i>yakışıklı prense...</i> Kral, <i>yakışıklı prensin</i> sarayı gezmesine izin vermiş...
Rapunzel	8	Prens Rapunzel'i görünce onun <i>güzelliğine hayran kalmış.</i>
Rapunzel	11	Kral,kızı ve onu kurtaran prens için büyük bir kutlama düzenlemiş. Bu kutlamada Rapunzel ve <i>yakışıklı prensin</i> evlilikleri duyurulmuş tüm halka.
Parmak Çocuk	1	<i>Yedi güzel minik kardeş</i> kaybolmuşlar ormanda.

Kitabın Adı	Sayfa No	Estetik Değerine Vurgu Yapan İfade
Pembe Kendini Sevecek mi?	Afiş 1	Pembe, ona bakarak “Bugün de çizgilerim aynı.” dedi. Kare Balık, “ <i>Sen böyle daha güzelsin.</i> Farklı olmak harika bir duygu. Bunu sana bir türlü anlatamadım!” dedi.
Pembe Kendini Sevecek mi?	Afiş 2	“Bugün pembe çizgilerin her zamankinden daha <i>parlak görünüyor.</i> ”
Pervin ve Pinta	2	Pervin, 8 yaşında, <i>güzel mi güzel</i> , tatlı mı tatlı küçücük bir kız. <i>Kocaman ve yemyeşil gözleri var.</i> Tatlı yanakları sevimli çillerle dolu. Kızıl ve dalgalı saçlarını gören <i>herkes hayran kalıyor.</i>
Sihirli Gözlük	10	Kendini berrak ve serin bir denizin derinliklerinde bulmuş. Etrafında <i>rengarenk balıklar</i> , ahtapotlar, denizanası ve mercanlar varmış. <i>Bu güzel görüntü Burak'ı büyülemiş.</i>
Sihirli Sandık	6	<i>"Burasını çok güzel bir oyun odası yapalım"</i>
Siyah Köy	Afiş 5	<i>Ne harika renklerin var.</i> Siz siyah değilsiniz. Kanatlarımızda pembe, sarı ve turuncu daireler var!” dedi sevinçle. Kelebekler de “Senin de <i>harika mavi gözlerin var!</i> ” dediler, Elif’e gülümseyerek. Elif’in içi mutluluk ve sevgiyle doldu.
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	1	<i>Güneş pırıl pırıl ışıklarıyla yeryüzünü süslüyordu.</i>
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	6	<i>"Bisikletin ne kadar da güzelmiş.</i> Biraz binebilir miyiz” diye sordular.
Tali Odasını Topluyor	16	Hemen <i>odasını toplamaya başladı.</i> Oyuncaklarını çekmecesine kaldırdı. <i>"Düzenli bir çocuk olmak için gayret edeceğim"</i> düşüncesiyle kitaplarını da kitaplığa yerleştirdi.
Tufi	12	<i>"Sevgili arkadaşım. Senin sanatçı ellerine ihtiyacımız var. Lütfen aşağıya gel!"</i> diye seslenmiş köstebek. <i>O güzel evden küçük ve çok güzel bir kelebek çıkmış.</i>
Uyuyan Güzel	3	<i>Bir kadının güzelliğini, bir meleğin nazikliğini, bir ceylanın zarafetini, bir yıldızın mükemmelliğini, bir bülbülün güzel sesini, müzik enstrümanı çalabilme yeteneğini vermişler,</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Estetik Değerine Vurgu Yapan İfade
		<i>güzel prensese.</i>
Uyuyan Güzel	5	Bu olayın üstünden yıllar geçmiş. Prens de genç ve <i>güzel bir kız olmuş.</i>
Uyuyan Güzel	9	Prens, kalenin içine doğru ilerlemiş. Sonra kaledeki en uzun kulenin içine girmiş. Bir de ne görsün, yatakta <i>güzel mi güzel bir kız yatıyormuş. Daha önce hiç bu kadar güzel bir kız görmemiş.</i>
Uyuyan Güzel	10	<i>Güzel prenses</i> kendisini derin uykusundan uyandıran <i>yakışıklı beyaz atlı prensle</i> evlenmiş.

Tablo 21'de gösterildiği gibi *estetik* değeri kitaplarda en çok vurgulanan ($n=86$) değerlerden biridir. Kitaplarda estetik değerini içeren ifadeler; çok güzel görünmek, harika görünmek, parlak görünmek, büyülenmek, süslenmek, gösterişli olmak, gözleri kamaşmak, kar kadar beyaz olmak, hayranlıkla seyretmek, hayran kalmak, düzenli olmak, güzel, en güzel, daha güzel, muhteşem, parlak, görkemli, zarif, zarafet, harika, yakışıklı, kocaman ve yemyeşil gözler, rengârenk, pırıl pırıl, mükemmeldir.

Bulgulara bakıldığında estetik değerine en çok "*güzel*" ifadesi ile vurgu yapıldığı görülmektedir. Dünya klasikleri olarak adlandırdığımız Kül Kedisi ($n=10$), Uyuyan Güzel ($n=10$), Rapunzel ($n=9$), Pamuk Prens ve Yedi Cüceler ($n=7$), Kurşun Asker ($n=5$), gibi masal kitaplarında estetik değerine vurgu yapan ifadelerin sıkça yer aldığı görülmektedir, bu ifadelerin bir çoğu kişinin beden güzelliğine (yakışıklı prens, güzel prenses, güzel balerin, zarif balerin, güzel kız, güzel yüz .) dikkat çekmektedir.

Oysa ki etrafına çeki-düzen vermek, güzel bir eser meydana getirmek, doğa güzelliği, hayvan ve bitkilere atfedilen güzellikleri de estetik değer içerisinde alabiliriz. Kitaplarda çoğunlukla geçici olan insani güzelliklerden bahsedilmesi, çocukların estetik değerine yanlış anlam yüklemelerine neden olabilir.

4.3.9. Hoşgörü Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *hoşgörü* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 22 Hoşgörü Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Hoşgörü Değerine Vurgu Yapan İfade
Aslan ve Fare	6	"Senin gibi küçücük bir farenin bana ne iyiliği dokunabilir ki... Fakat söylediklerin hoşuma gitti. <i>Bu sebeple seni affediyorum.</i> Hadi bakalım acıdım sana! Yoluna git" demiş ve fareyi serbest bırakmış.
Çirkin Ördek Yavrusu	8	Bir zaman sonra çirkin ördek yavrusu bir kuğu sürüsüyle karşılaşmış. Onlara kendileriyle kalıp kalamayacağını sormuş. <i>Bu nazik ve iyiliksever hayvanlar onun bu isteğine hayır demeyip ona: "Tabi ki kalabilirsin.Sen de artık bizden birisin."</i> demişler.
Kül Kedisini	15	<i>Sindirella üvey annesini ve kız kardeşlerini affetmiş.</i> Onları da düğününe davet etmiş.

Tablo 22' ye bakıldığında *hoşgörü* ($n=3$)değerine vurgu yapılan ifade sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Kitaplarda hoşgörü değeri kategorisinde değerlendirilen ifadenin *affetmek* olduğu tespit edilmiştir. *Çirkin Ördek Yavrusu* masalında ise açıkça hoşgörü değerine ithaf yoktur. Masalın içeriğine bakıldığında; kimsenin sevmediği ve aralarına kabul etmediği çirkin bir ördeği, bir kuğu sürüsünün aralarına kabul etmesi söz konusudur. Bu davranış hoşgörü olarak değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın sonucuna benzer Tosunoğlu ve Kayadibi'nin (2007) "Türkiye'de 2000-2005 yılları arasında devlet tarafından yayımlanmış çocuk kitaplarının biçim ve içerik analizi boyutunda" inceledikleri çalışmalarında; kitaplarda tema olarak hoşgörüye oldukça az yer verildiğini tespit etmişlerdir.

Günümüzde en çok ihtiyacımız olan değerlerden biri hoşgörü denilebilir. Öyle ki git gide bencilleşen, sosyal değerlerden uzaklaşıp, bireysel değerlere önem veren bir toplum haline gelmekte olduğumuz gerçeği tüm çıplaklığıyla karşımızda

durmaktadır. Komşularına, arkadaşlarına, hatta eşine, çocuklarına hoşgörü göstermek bir yanda dursun tahammül bile edemeyen insanlar, bu tahammülsüzlüğün sonucunda basit sebeplerden uygulan şiddet eylemleri ve işlenen cinayetler, gerçek anlamda hoşgörüye ne kadar ihtiyacı olan bir toplum olduğumuzun göstergesidir.

Tüm bunlar düşünüldüğünde sadece üç kitapta karşılaşılan hoşgörü değeri, küçük yaşlarda çocuklara kazandırılmalıdır. Bu amaçla kitaplarda hoşgörü teması işlenebilir.

4.3.10. İşbirliği Değerine Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *iş birliği* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 23 İşbirliği Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	İşbirliği Değerine Vurgu Yapan İfade
Akira	8	"Üzülme dostum. Sen bana yardım ettin. Ben de sana edeceğim. Hele biraz daha dinleneyim, babanın yanına beraber gideriz. <i>Birlikten kuvvet doğar!</i> "
Bırak Dağınık Kalsın Ejderha Ejo	14	"Sen kendi odanı topla, ben de bizimkini. Gerisini de <i>birlikte toplarız.</i> "
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	6	Az sonra Bay Tombul durdu. <i>Hepsine birer çöp poşeti verdi. Uzunkulak ve Kısakulak hiç vakit kaybetmeden yerdeki çöpleri toplamaya başladılar.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	7	O sırada minik fareler annelerini gördüler. O da elinde bir süpürge ile yerleri süpürüyordu. Anne fare: "Çocuklar, ormanımız çok kirli. Her yer çöp içerisinde. Bay Başkan çevreyi temizlememiz için herkesi buraya çağırdı. Haydi! <i>Siz de yardımcı olun da ormanımızı bir an önce temizleyelim</i> " dedi. <i>Cin Can ve Can Can, hemen çöpleri toplamaya başladılar.</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	İşbirliği Değerine Vurgu Yapan İfade
Sihirli Sandık	7	<i>Minti ile Ponti annelerine yardım ettiler. Bir süre sonra, sandık odası tertemiz olmuştu.</i>
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	3	<i>Berberce piknik sepetini boşalttılar.</i>

3-6 yaşa göre hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında *işbirliği* ($n=6$) değeri ; birlik, birlikte, beraberce, hepsi, yardımcı olmak ve yardım etmek ifadeleri ile yer aldığı görülmektedir.

Gülay'a (2009) göre olumlu sosyal davranış kabul edebileceğimiz iş birliği, nezaket, yardımseverlik gibi davranışlar okul öncesi dönemde başlar ve yıllar geçtikçe gelişir.

Viadero (2003), değerler eğitimi programları çalışmalarında, işbirliği, sorumluluk, empati, iç kontrol ve savunmacılık gibi beş alanda çocuklarla çalışmıştır. Araştırmacı, çalışmanın yapıldığı sınıfta, çocukların problem yaratan davranışlarının azaldığı, akademik başarılarının arttığı ve eğitimcilerin kendilerini daha güvende hissettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bu görüşten hareketle, iş birliğinin olduğu, ortamlarda rekabet daha aza iner, sorunlar azalır, işler kısa zamanda el birliği ile çözülür.

2-6 yaş arasındaki ilk çocukluk döneminde çocuk, toplumsal ilişkileri anlamaya, ev dışındaki insanlarla nasıl ilişki kuracağını öğrenmeye başlar. Özellikle kendi, yaşlılarıyla uyumu ve iş birliği gelişir (Yavuzer, 1997, s.108). Evde ebeveynleriyle, okulda arkadaşlarıyla bir işi birlikte yapmak onların özgüven gelişimine katkı sağlar. Bir işi başarma duygusu kitaplar aracılığıyla pekiştirilebilir.

4.3.11. Misafirperverlik İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *misafirperverlik* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 24 Misafirperverlik Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Misafirperverlik Değerine Vurgu Yapan İfade
Akira	8	Odasını dolduran güneşle uyanmış Akira. <i>Yatağının yanında su ve yem bulmuş yine.</i> Güzelce kahvaltısını yapmış.
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	9	Cüceler öyle iyi kalpliydiler ve <i>ona öyle iyi davranıyorlardı ki onlarla yaşamaya karar verdi.</i>

Misafirlik ($n=2$) değeri incelenen kitaplarda oldukça az vurgulanmıştır. Kitaplarda ifadeler açık bir şekilde verilmemiştir. Akira isimli hikâyede, dünya gezisine çıkan maceracı bir kuşun dinlenmek için bir kuşun yuvasına misafir olması ve ev sahibi kuşun ona yem ve su vermesi araştırmacı tarafından misafirperverlik olarak kabul edilmiştir.

Bir dünya klasiği olan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler isimli masalda ise hayatı tehlikede olduğu için ormana kaçan bir prensesin, yedi cücelerine evine misafir olması ve cücelerine prensese çok iyi davranmaları misafirperverlik göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılan kitaplardan 31 tanesi Türk yazarlar tarafından yazılmış kitaplardır. Bu bulgudan hareketle Türk insanının karakteristik bir özelliği olan misafirperverlik değerinin 52 kitaptan sadece 2'sinde yer alması beklenmeyen bir sonuç olarak kabul edilebilir.

4.3.12. Mutluluk Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *mutluluk* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 25 Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
Ağustos Böceği İle Karınca	7	<i>Sevinçle</i> karıncanın evine gitmiş.
Akira	2	Büyük ve <i>mutlu ailesiyle</i> güzel bir hayat sürüyor Akira..... Küçücük gagasıyla <i>kocaman kahkahalar atıyor</i> .
Akira	8Bunu duyan Maşuk <i>çok mutlu olmuş</i> .
Akira	10	Üçü birlikte Maşuk ve babasının yuvasına gitmişler. "Nihayet yuvama kavuştuğum için <i>çok mutluyum</i> ." demiş babası.
Akira	10	"Bakın! <i>Nasıl da mutlular</i> ."
Akira	16	Yeni arkadaşlarını düşünmüş Akira. Öğrendiği ve öğrettiği şeyleri düşünüp <i>mutlu olmuş</i>Ailesi <i>büyük bir sevinçle karşılamış</i> Akira'yı.
Altın Yumurtlayan Tavuk	3	Köylü hemen pazarın yolunu tutmuş.Gezmiş dolaşmış, elindeki paraya göre güzel bir tavuk satın alıp, köye dönmüş. <i>Çok mutluymuş</i> , artık onunda bir tavuğu varmış.
Aslan ve Fare	7	Fare <i>çok sevinmiş</i> ve oradan uzaklaşmış.
Aslan ve Fare	9	Bir gün aslan ormanın içinde küçük bir gezintiye çıkmış. Ormanın sevimli hayvanları <i>her zamanki gibi eğleniyormuş</i> . Kendi aralarında oyunlar oynayıp şarkı söylüyorlarmış.
Bremen Mızıkacıları	6	Kedi bu öneriyi <i>sevinerek kabul etti</i> .
Bremen Mızıkacıları	8	Horoz bu öneriyi <i>sevinçle kabul etti</i> .
Bremen	16	Kendi kendilerine konser vererek <i>eğlendiler</i> .

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
Mızıkacıları		
Cingöz Koyun	5	Sürüden gizlice ayrılmış. Tepelere doğru yürümeye başlamış. <i>Yeni yerler görmenin heyecanı ve mutluluğuyla doluymuş.</i>
Cingöz Koyun	16	Cingöz'ü sorarsanız... O bu olayı hiç unutmamış. Fırsat buldukça herkese anlatmış. <i>"Meee,meee" diyerek gülmüş.</i>
Çiftçi Ali	6	" Bu duvarı aşıp bahçeye girmelerine imkan yok!" demiş. Çiftçi Ali <i>keyifle.</i>
Çiftçi Ali	6	Çiftçi Ali <i>mutlu olmasına mutluymuş ama yine de içini kemiren bir duygu varmış.</i>
Çiftçi Ali	10	Üç arkadaş <i>neşeyle yola koyulmuşlar.</i>
Çiftçi Ali	12	" Ne zamandır bahçemde keyif yapmamıştım." diyerek kendini usul usul esen rüzgâra ve çiçek kokularına bırakmış Çiftçi Ali. <i>O kadar mutluymuş ki her zaman asık olan yüzü bile gevşemiş, hep öfkeyle titreyen dudakları ilk kez gülümsemiş.</i>
Çiftçi Ali	16	<i>Çiftçi Ali çok sevinmiş..... Hayatlarının geri kalanını dostça ve neşeyle yaşamışlar.</i>
Çirkin Ördek Yavrusu	9	Çirkin ördek yavrusu su kenarında kendi yansımasını görünce, önce çok şaşırılmış. Sonra da <i>güzel yüzünü bir mutluluk kaplamış.</i>
Çirkin Ördek Yavrusu	10	Çirkin ördek yavrusu kuğuya dönüştükten sonra bu kuğu topluluğuyla birlikte <i>mutlu ve huzurlu bir hayat sürmüştü.</i>
Çok Yaşa Daire	6	Üçgen ve Kare, bir süre daha <i>birlikte oynayıp eğlendiler.</i>
Çok Yaşa Daire	12	<i>Annesi çok sevindi.</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
Çok Yaşa Daire	15	<i>Daire çok mutlu olmuştu.</i>
Elma Ağacı	1	"Bahar gelince <i>sevinçten çiçek açardım.</i> "
Elma Ağacı	3	"Onları gördükçe <i>çok mutlu olurum.....</i> İlkbahar ve yaz, böyle <i>neşe içinde geçerdi.</i> "
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	11	<i>Minik fareler çok sevinçliydi. Çünkü en sevdikleri şey banyo yapmaktı. Güle oynaya banyo yaptılar.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	12	Orman halkı çok çalışmış, güzel bir partiyi hak etmişti. Bay Başkan, hazırlıklarla yakından ilgileniyordu. <i>Herkes coşsun, eğlensin istiyordu.</i>
Gıdak Tavuk	7	Sahibi, onun gürk tavuk, anne tavuk olmaya hazırlandığını anlamıştı. Yumurtasını almadı. Karnını rahat doyursun diye kümese yem koydu, su koydu. <i>İçi mutluluk dolu olarak oradan ayrıldı. Bakalım ne olacak?</i>
Gıdak Tavuk	8	Gıdak Tavuk, artık anne olmuştu. Bahçede onları gezdiriyor, bildiği şeyleri öğretiyordu. <i>Çok mutluydu, çooooo.</i>
Gizemli Yapboz	1	Yapboz yapmak biraz zor iştir aslında. Yüzlerce hatta bazen binlerce küçük küçük parçayı bir araya getirmek kolay değildir ama <i>çok keyiflidir.</i> Çok sabırlı ve dikkatli olmak gerekir. Ama günlerce uğraştıktan sonra, o son parçayı yerine yerleştirmek <i>çok büyük bir mutluluktur.</i>
Gizemli Yapboz	12	Bunu duyan hayvanlar <i>çok mutlu oldular.</i>
Gizemli Yapboz	16	Arkadaşlar! Bakın! Defne odasına dönmüş. Yapbozdaki resim de değişmiş! İlk baştaki gibi karanlık değil orman! Tam da olması gerektiği gibi

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
		güneşli bir hava, güzel bir doğa ve <i>mutlu hayvanlar</i> var.
Gözbebek	6	İki kafadar, ormanda saklambaç oynamışlar. Birbirleriyle yarışıp <i>eğlenmişler</i> . "Hayatımın en güzel günü bu!" demiş Gözbebek.
Gözbebek	10	Gözbebek çok heyecanlanmış. "Nihayet bir kelebek görebileceğim!" diye <i>bağurmuş neşeyle</i> .
Gözbebek	10	Gözbebek <i>o kadar eğleniyormuş ki</i> zamanın nasıl geçtiğini anlamamış.
Gözbebek	14	Gözbebek, babasına sarılmış, " <i>Tam zamanında geldin baba!</i> " demiş <i>sevinçle</i> .
Gözbebek	16	<i>Annesi Gözbebek'i görünce çok sevinmiş</i> , "Gözümün bebeği, biricik oğlum! Nihayet evdesin!" deyip sıkıca sarılmış oğluna.
Gözbebek	16 Bunu duyan <i>Gözbebek çok sevinmiş</i> .
Heidi	1	Keçileri ve yakın arkadaşı Peter ile <i>çok mutluydu</i> .
Heidi	4	Büyükbaba çocukların <i>yüzündeki sevinçli ifadeyi görünce</i> , onların isteklerini geri çeviremedi.
Heidi	5-6	Heidi ve Peter'in <i>mutlulukları yüzlerinden okunuyordu</i> . Tam içeri girecekleri sırada, balerin kıyafetli küçük bir kız karşıladı onları. Yaşı, Peter ve Heidi kadardı." İsterseniz önce sizleri sirkteki çalışanlarla tanıştırayım" dedi. Çocuklar bunu <i>sevinçle kabul ettiler</i> .
İkizler	2	Bakin; televizyonun karşısında <i>nasıl da mutlular</i> .
İkizler	12	"Nihayet polisler geldi işte! <i>Yaşasın!</i> "
Japi ve Süs	9	Japi, hem şaşkın hem <i>sevinçliydi</i> . Sonunda bir arkadaş

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
Balığı		bulmuştı.
Karga İle Tilki	10	"Günaydın karga kardeş", demiş. "Bugün ne kadar güzelsiniz. Tüyleriniz ne kadar parlak öyle!" Açgözlü karga tilkinin bu sözlerine <i>öyle sevinmiş öyle sevinmiş ki, neredeyse sevincinden uçacakmış.</i>
Kırmızı Başlıklı Kız	12	Kurt bakmış ki pabuç pahalı, atlamış camdan ve kaçıp gitmiş. Kırmızı Başlıklı Kız <i>sevgiyle sarılmış</i> oduncuya.
Kırmızı Başlıklı Kız	14	Yaşlı kadını hemen çıkartmışlar dolaptan. Artık Kırmızı Başlıklı Kız'ın <i>keyfine diycek yokmuş. Ninesine kavuşmanın mutluluğu yüzünden okunuyormuş.</i>
Kelkız ile Keloğlan'ın Maceraları	7	Kelkız ve Keloğlan 3 yaşına gelmişler. Anneleri ve babaları her gün onlara bakar, <i>neşe içinde gülüp oynayan çocuklarının</i> yaptıklarıyla büyülenirlermiş.
Kelkız ile Keloğlan'ın Maceraları	10	Günlerden birinde Keloğlan bahçede oynarken Nasreddin Hoca ile karşılaşmış. Hoca <i>her zamanki gibi neşeyle doluymuş.</i>
Kelkız ile Keloğlan'ın Maceraları	15	Keloğlan <i>büyük bir mutlulukla</i> Kelkız'ın evine koşmuş.
Kül Kedisi	8	Perinin söylediklerini unutmayacağını söyleyen Sindirella <i>sevinçle yola çıkmış.</i>
Labirent	2	Bundan yıllar önce, <i>mutlu insanları</i> ve cömert bir doğası olan küçük bir ülke varmış.
Labirent	4	Birden bire kralın sesi duyulmuş. ".....İlk yarışması Bay Sert'in oğlu Mert!" Bu ismi duyan halk <i>sevinç gösterilerine başlamış.</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
Labirent	12	Gökçe uyanmış ve yanı başında, bir yaprağın üzerinde birkaç tane findık ve ceviz olduğunu görmüş. <i>Buna çok sevinmiş</i> çünkü karnı çok açmış.
Labirent	14	Mert, sarı kapıdan geçtikten sonra içi altınla dolu bir sandık görmüş. "Ahh! İşte bu yüzden sarıyı çok seviyorum!" diye <i>çığlık atmış mutlulukla!</i>
Labirent	14	<i>Mert çok mutlu olmuş</i> ve kapıyı açmış.
Labirent	16	Resimde de gördüğünüz gibi doğru kapıyı Gökçe Çiçek bulmuş. <i>İnsanlar önce çok şaşırmış sonra da çok sevinmiş. Ama içlerindeki en şaşkın ve en mutlu insan Gökçe Çiçek'miş.</i>
Labirent	16	Gökçe Çiçek ve annesi <i>büyük bir mutlulukla</i> birbirlerine sarılmışlar.
Lütfen De Ejderha Ejo	16	" Çok teşekkür ederim" dedi Ejo <i>mutlulukla.</i>
Meraklı Potpot	18	Potpot çok <i>mutlu olmuş</i>
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	16	Prensle evlenen Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, büyük bir ülkenin kraliçesi oldu ve sonsuza kadar <i>mutlu yaşadı.</i>
Parmak Çocuk	2	Ertesi gün yine gitmişler kırdı gezmeye. <i>Gülmüşler oynamışlar.</i>
Pembiş Kendini Sevecek mi?	Afiş 2	Siyahi, "...Hem kazanmanın ne önemi var; <i>ben eğlenmek için katılıyorum...</i> " dedi Pembiş'e .
Pembiş Kendini Sevecek mi?	Afiş 6	Pembiş, <i>arkadaşları ile aynı olmanın mutluluğuyla,</i> gururlu gururlu sürüsünün olduğu yere gittiğinde yarış başlamak üzereydi.
Peter Pan	13	Sarmaşık perisi korsanların zehirlediği suyu içmiş ama

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
		bir şey olmamış çünkü <i>çocuklar mutlu olduklarında</i> periler de iyileşirlermiş.
Pinokyo	4	Sabah kalktığında gözlerine inanamamış Gepetto. Hayallerinin gerçek olması <i>onu çok ama çok mutlu etmiş.</i>
Rapunzel	8	Prens <i>mutlulukla</i> "Sonunda, birisi benim burada olduğumu biliyor!" diye haykırmış.
Sihirli Gözlük	10	Anne ve babası Burak'ın gözlüğünü taktığını görünce <i>çok mutlu olmuşlar.</i>
Sihirli Gözlük	12	Burak, mağaranın içinde yüzmeye başlamış. Birkaç dakika sonra gördüğü şey, <i>Burak'ı çok sevindirmiş.</i>
Sihirli Gözlük	14	Cesaretini toplayınca gözlerini tekrar açmış Burak....." <i>Yaşasın odamdayım! Son denizyıldızı doğru olanmış!</i> " <i>diye sevinmiş.</i>
Sihirli Gözlük	16	"Bundan sonra gözlüklerimi hiç çıkartmayacağım. <i>En mutlu olduğum yer kendi dünyam ve kendi zamanım.</i> Onu daha iyi görmek istiyorum."
Sihirli Fasulye	13	Prens Jack'ı çalışırken görmüş ve çok beğenmiş. Bu sırada altın arp; "Prens! Prens! Jack'la evlen, <i>mutlu ol!" diye şarkı söylemeye başlamış.</i> Prens, Jack'la evlenmiş ve <i>sonsuz kadar çok mutlu olmuşlar.</i>
Sihirli Sandık	2	Anneleri, tavan arasındaki sandık odasını temizlemeye karar verdi. Bunun için, Minti ile Ponti'den yardım istedi. İkisi de <i>buna çok sevindiler.</i>
Sihirli Sandık	6	Ponti <i>sevinçle bağırды.</i>
Sihirli Sandık	10	Minti ile Ponti, sandıktan çıkan giysileri giydiler..... İkisi de üzerlerine bol gelen bu giysilerle öyle komik olmuşlardı ki! <i>Birbirlerine bakıp güldüler.</i> Sandıktan

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
		çıkabilecek kötü şeylerle ilgili söylediklerini anımsayınca, kendilerine <i>daha çok güldüler.</i>
Sihirli Sandık	13	Salona girdiklerinde, herkes çok şaşırıldı. Onların hâline <i>gülmeye başladılar. En çok da dede ve nineleri güldü.</i>
Sihirli Sandık	14	Minti dayanamayıp, "Sandığım içinde bir tarih saklı ne demek? Biz sandıkta bunlardan başka bir şey bulamadık" deyince <i>herkes çok güldü.</i> Dedeleri giysileri ve fotoğrafları işaret edip yanıtladı: "İşte bunların hepsi birer tarih. Dedenizin ve ninenizin tarihini, geçmişini bu resimlerde yaşadınız." <i>Sonra gülerek onları okşadı.</i>
Sihirli Sandık	15	O gece, Ponti ve babası rengârenk bilyelerle oynadılar. Minti ve öteki aile üyeleriye, hep birlikte <i>yeşil zarftaki oyunu oynayarak eğlendiler.</i>
Sihirli Sandık	16	Minti ile Ponti, odalarına giderken <i>çok mutluydular.</i>
Siyah Köy	Afiş 5	Elif'in <i>içi mutluluk ve sevgiyle doldu.</i>
Siyah Köy	Afiş 6	Elif o gün kelebeklerle tüm köydeki eski ve yeni evleri, uzun ve kısa insanları, genç ve yaşlı ağaçları, alçak ve yüksek dağları... Kısacası her yeri ama her yeri dolaştı. İçini dolduran şeyin adını bilmiyordu ama <i>kendisini çok mutlu hissediyordu</i>
Tali Yıkıyor	Ellerini 3	Sıcak bir yaz günüydü. Tali parkta <i>çok eğleniyordu. Neşe içinde kamyonuyla kum taşıyordu.</i>
Tali Yıkıyor	Ellerini 4	<i>Tali sevinçle: "Yaşasın, diyerek çiğlik attı."</i>
Tali Yıkıyor	Ellerini 16	<i>Temiz bir çocuk olmanın mutluluğuyla lavaboya düşen mikroplara el salladı.</i>
Tali	Eşyalarını 3	Tali piknikte yeni bisikletine bineceği için <i>çok</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
Paylaşıyor		<i>sevinçliydi.</i>
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	14	Tali arkadaşlarını izlerken, bisikletini paylaştığı için <i>çok mutlu olmuştu.</i>
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	16	Hep beraber <i>neşeyle</i> istop oynamaya başladılar. Tali topu havaya atarken bağıyordu: " <i>Yaşasın arkadaşlık!, Yaşasın paylaşmak!</i> "
Tufi	2	Gözlerinizi kapatın ve bir yer hayal edin. Masmavi gökyüzünün altında yemyeşil bir orman... Ormanda <i>mutlu mutlu yaşayan hayvanları</i> da unutmamak lazım.
Tufi	4	Bir gün Tufi'nin annesi koşarak gelmiş ve oğluna seslenmiş; "Uykucu oğlum benim, hadi uyan!"..... "Hadi ama! Çok güzel bir sürprizim var sana!" Yemyeşil gözleriyle sınımsıcak bakmış oğluna. " <i>Seni mutlu edecek bir sürpriz bu!</i> " demiş.
Tufi	10	Tufi hiçkırı hiçkırı anlatmış olanları. "Seni çok iyi anlıyorum arkadaşım. Bak bana sen hiç gözlük takan bir köstebek gördün mü?"....."Ama ben takıyorum işte! Önceleri bana da güldüler. Ama daha sonra hata yaptıklarını anladılar. <i>Şimdi çok mutluyum.</i> Hatta diğerlerinden farklı olmak hoşuma bile gidiyor." diye anlatmış köstebek.
Tufi	12	<i>Tufi'nin yüzü nihayet gerçekten gülmeye başlamış. Üç arkadaş şarkılar söyleyip dans etmişler.</i>
Tufi	14"Eyvah, bulutlar toplanıyor. Birazdan yağmur yağacak gibi!" demiş panikle. "Biliyorum!" demiş Tufi <i>neşeli bir sesle.</i>
Uyuyan Güzel	2	Evvel zaman içinde kalbur saman içinde çocukları olmasını isteyen bir kral ve kraliçe varmış. Uzun zaman bekledikten sonra, sonunda bir kızları olmuş.

Kitabın Adı	Sayfa No	Mutluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
		<i>Öyle mutlu olmuşlar ki kızlarının dünyaya geldiğini tüm ülkeye yaymak istemişler.</i>
Uyuyan Güzel	10	Güzel prenses kendisini derin uykusundan uyandıran yakışıklı beyaz atlı prensle evlenmiş. <i>Mutluluktan başı dönen kral</i> da sevgili prensesi için büyük bir parti düzenlemiş.
Uyuyan Güzel	11	Bundan sonra kral, kraliçe,prens ve tüm ülke halkı <i>mutlu bir hayat sürmüştü.</i>
Zeynep Kayboldu	2	Zeynep, her gün <i>neşe içinde</i> anaokuluna gidiyordu.
Zeynep Kayboldu	6	<i>Neşeyle sallanıp eğlenirken,</i> birden aklına ailesi geldi.
Zeynep Kayboldu	8	" <i>Yaşasın, polis amca!</i> "
Zeynep Kayboldu	16	Zeynep, ailesine kavuşmuştu. Kendini <i>mutlu</i> ve güven içinde hissetti.

3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan, hikâye ve masal kitapları kitaplarda en fazla *mutluluk* ($n=114$) değeri ön plana çıkmıştır.

25 no'lu tabloda görüldüğü üzere mutluluk ifadeleri kitaplarda şu şekilde yer almıştır. Sevinç, sevinç gösterisi, neşe, keyif, mutlu, mutlu olmak, sevinmek, sevinçten uçmak, eğlenmek, mutlulukla dolmak, mutluluk kaplamak, gülmek, gülümsemek, keyiflenmek, coşmak, neşeyle bağırarak, neşeyle dolmak, mutlulukla çığlık atmak, güle oynaya, yaşasın!, mutlu bir hayat sürmek.

Turan ve Ulutaş (2016)' in, okul öncesi öğretmenlerinin etkinliklerinde kullandıkları kitapları inceledikleri çalışmalarının sonucuna göre, okul öncesi dönemde en çok yer alan değerler arasında mutluluk değeri yer almaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

4.3.13. Nezaket Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *nezaket* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 26 *Nezaket Değerine Vurgu Yapan İfadeler*

Kitabın Adı	Sayfa No	Nezaket Değerine Vurgu Yapan İfade	
Akira	6	"Merhaba." demiş beyaz kuş. "Benim adım Nia. Senin adın ne?"	
Akira	8	Akira, Çin de iki gün kalmış. Arkadaşı Nia'ya <i>teşekkür edip</i> yeniden yola koyulmuş.	
Akira	8	Bir tıkırtı duymuş ve heyecanla seslenmiş. "Merhaba orada kimse var mı?" Küçük bir kuş girmiş odaya. Akira'ya yaklaşmış, "Merhaba." demiş küçük kuş. "Benim adım Maşuk. Nasıl oldunuz? Biraz daha iyisinizdir umarım." Akira cevap vermiş, "İyiyim Maşuk, <i>teşekkür ederim</i> . Benim adım Akira."	
Akira	10	Baba oğul, Akira'ya <i>defalarca teşekkür etmişler</i> .	
Akira	12	Akira, arkadaşlarına <i>teşekkür etmiş</i> ve yeni bir macera için kanatlarını açmış.	
Aslan ile Fare	14	Ormanların kralı sözlerine devam etmiş. "Sana ne kadar <i>teşekkür etsem azdır</i> fare kardeş. Hem hayatımı kurtardın hem de bana büyük ders verdin!"	
Aslan ve Fare	15	Minik fare, " <i>Rica ederim efendim.....</i> demiş.	
Bırak Kalsın Ejo	Dağınık Ejderha	6	" <i>Günaydın Ejo</i> " dedi annesi....
Çirkin Yavrusu	Ördek	6	Çirkin ördek yavrusu..... "Daha nazik olmaya <i>çalışacağımı</i> " söylemiş baykuşa.
Çirkin Yavrusu	Ördek	8	Bir zaman sonra çirkin ördek yavrusu bir kuğu sürüsüyle karşılaşmış. Onlara kendileriyle kalıp kalamayacağını sormuş. <i>Bu nazik ve iyiliksever hayvanlar onun bu isteğine</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Nezaket Değerine Vurgu Yapan İfade
		hayır demeyip ona: "Tabi ki kalabilirsin. Sen de artık bizden birisin" demişler.
Çizmeli Kedi	6	Kral çok şaşırılmış. "Karabas Markisi'ni tanımıyorum, ama <i>ona teşekkür ettiğimi iletiniz</i> " demiş.
Çizmeli Kedi	15	Kralın arabası şatoya yaklaşırken Çizmeli Kedi dışarı fırlamış. "Karabas Markisi'nin şatosuna <i>hoş geldiniz!</i> " diye karşılamış onları.
Çok Yaşa Daire	3	" <i>Merhaba Kare... Nasılsın?</i> ", " <i>Merhaba Üçgen, iyiyim.</i> "
Çok Yaşa Daire	7	Daire nefes nefese Kare'nin yanına geldi. " <i>Özür dilerim, çok geciktim değil mi</i> " diye sordu.
Çok Yaşa Daire	12	"Annesi çok sevindi, bana <i>teşekkür etti</i> . Beni evlerine davet etti. Bu nedenle geç kaldım. Üzgünüm, <i>özür dilerim.</i> "
Çok Yaşa Daire	13-14	"Ben de olayları bilmeden seni suçladım. Senin için hoş olmayan şeyler söyledim. <i>Özür dilerim.</i> Yaptığın çok onurlu bir davranış Daire" dedi. Üçgen'de Daire'yi <i>kutladı</i> .
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	2	Bilgin Amca bir kütüğün üzerinde oturmuş, her zamanki gibi kitap okuyordu. " <i>Hoş geldiniz</i> çocuklar ben de sizi bekliyordum. Gelin şöyle oturun dedi ve fareciklere birer kitap uzattı. Farecikler kitapları sessizce okuduktan sonra Bilgin Amca'ya <i>teşekkür ederek</i> oradan ayrıldılar.
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	5	O sırada Bay Tombul ve oğlu oradan geçiyorlardı. Bay Tombul: " <i>Merhaba Çocuklar</i> , bugün Orman Temizlik Günü Sizler gelmiyor musunuz?" dedi.
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	10	Bay Başkan orman halkını toplayıp bir konuşma yaptı. "Öncelikle bugünkü çalışmanızdan dolayı hepinize <i>teşekkür ederim.</i> "
Gizemli Yapboz	4	" <i>Hoş geldin</i> Defne! Biz de uzun zamandır seni bekliyorduk! <i>Lütfen beni takip et.</i> "
Gizemli Yapboz	8	" <i>Merhaba</i> benim adım Defne."
Gizemli Yapboz	12	Defne, canavara yaklaştı ve " <i>Merhaba, izin verirseniz</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Nezaket Değerine Vurgu Yapan İfade
		<i>yapbozu tamamlamak istiyorum" dedi.</i>
Gözbebek	6	"Merhaba" demiş tavşan.
Gözbebek	10	"Memnun oldum, Gözbebek." demiş Sedefli.
Gözbebek	10	Kelebek, <i>kibar bir şekilde teşekkür etmiş.</i>
Heidi	6	Koca kulak, Heidi ve Peter'e <i>selam verdi.</i>
Heidi	10	Heidi ve Peter gösterilerin sonunda Cloe'ye <i>teşekkür edip, evlerinin yolunu tuttular.</i>
İkizler	6	"İyi günler" diye konuşmaya başlamış Çınar. "Bayım, evimizin önünde çantanızı düşürdünüz. Neyse ki içinde bu adres vardı. Size çantanızı getirdik" diye devam etmiş Pınar. "Teşekkür ederim çocuklar. Ne kadar ince bir davranış. Buyurun, oturun. Size bir şeyler ikram edeyim." demiş adam nazik bir sesle.
Japi ve Süs Balığı	10	"Teşekkür ederim."
Karga ile Tilki	11	Tilki karganın sevindiğini görünce, sözlerine devam etmiş: "Lütfen bana bir şarkı söyler misiniz?"
Kelkız ile Keloğlan'ın Maceraları	11	"Merhaba" demiş. Keloğlan büyük bir heyecanla."Merhaba, Keloğlan. Beni tanıyor musun?"
Kelkız ile Keloğlan'ın Maceraları	15	Kelkız'ın annesi, "Hoşgeldin Keloğlan" diyerek onu içeri davet etmiş.
Kelkız ile Keloğlan'ın Maceraları	21	"Günaydın, Keloğlum. Mutlu yıllar!" diyen annesinin kucağına gülümseyerek atlamış.
Külkedisi	10	Güzel kız da sayesinde yaşadığı güzel gece için <i>periye teşekkür etmiş.</i>
Kül Kedisi	15	Sindirella üvey annesini ve kız kardeşlerini affetmiş. Onları da <i>düğününe davet etmiş.</i> Onlar da yaptıkları kötülükler için <i>Sindirella'dan özür dilemişler.</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Nezaket Değerine Vurgu Yapan İfade
Labirent	2	" <i>Lütfen elinizi çabuk tutun.</i> Labirenti küçük sürprizlerle süslemeyi de unutmayın!" diye eklemiştir Kral.
Lütfen Ejderha Ejo	De 2	"Tavuk hanım, tavuk hanım bir yumurta ver bakalım." diye seslendi Ejo. Tavuk hanım çok kibardı. "Elbette veririm ancak, önce <i>lütfen demen gerekecek</i> " diye gıdıkladı.
Lütfen Ejderha Ejo	De 6	Ejo yoluna devam etti. Karşısına kitap okuyan bir dinazor çıktı. Ejo kitabı çok merak etti. "Heeey baksana, kitabını ver bana" diye seslendi. Dinazor, " <i>Ver denmez Ejo, verir misin lütfen demelisin</i> " diye homurdandı.
Lütfen Ejderha Ejo	De 10	" Hey elma ağacı bana bak, bana çabuk bir elma at" diye seslendi. Yaşlı elma ağacı.Ejo'nun konuşma şeklinden hiç hoşlanmadı. " <i>Elma verir misin lütfen demek istiyorsun sanırım</i> " diye Ejo'yu uyardı.
Lütfen Ejderha Ejo	De 14	"Hey çocuk, hortumu ver bakayım, çiçekleri biraz da ben sulayayım" dedi. Çocuk " <i>Lütfen dediğini duymadım</i> " diye söylendi.
Lütfen Ejderha Ejo	De 16	Ejo uğraştı,uğraştı ve bir daha hiç ateş üfleyemedi. Ama bahçe sulamayı o kadar çok istiyordu ki " <i>Lütfen dedi</i> " ben de çiçekleri sulayabilir miyim?"
Lütfen Ejderha Ejo	De 16	" <i>Çok teşekkür ederim</i> " dedi Ejo mutlulukla.
Meee Koyun	2	Meee Koyun, sonunda uyandı. Arkadaşları yoktu. Dışarıya çıktı. Sağa sola baktı. "Meee, herkes gitmiş!" dedi. " <i>Günaydın!</i> "
Pervin ve Pinta	10	"İyiyim arkadaşlar, bana cesaret verdiğiniz için <i>çok teşekkür ederim....</i> "
Pervin ve Pinta	10	" <i>Merhaba</i> balık kardeş. Şu kayadan kurtulmama yardım eder misin?..."
Sihirli Gözlük	10	" <i>Merhaba!</i> " demiş bir ses."Sen öğlen yemeğim olmalısın.
Sihirli Gözlük	16	Burak, hızla koşmaya başlamış. Dev iyice yaklaşmışken biri

Kitabın Adı	Sayfa No	Nezaket Değerine Vurgu Yapan İfade
		Burak'ın kolundan tutup çekmiş ve eline parlak bir küre vermiş. "Al bunu elinde tut. Dev, bu küreden çok korkar ve sana yaklaşamaz." demiş Burak'ı kurtaran kişi. <i>Teşekkür etmek için yeni arkadaşına dönmüş Burak.</i>
Sihirli Gözlük	16	Vakit gelip odasına döndüğünde Ak Sakallı Dede'nin onu beklediğini görmüş Burak. <i>Başından geçenleri anlatıp teşekkür etmiş.....</i>
Sihirli Sandık	8	Ponti sandığı açmayı çok istiyordu. "..... <i>Lütfen Minti; açalım açalım</i> " diye üsteledi.
Tali Eşyalarını Paylaşıyor	13	"Haklısınız. Bisikletimi sizinle paylaşmalıydım.Siz benim en iyi arkadaşısınız. <i>Özür dilerim.</i> "
Tali Odasını Topluyor	5	"Arkadaşın Cici gelmek üzere. <i>Lütfen odanı toplar mısın</i> "
Tali Odasını Topluyor	8	Tali zilin sesini duyunca yerinden fırladı. Annesi kapıyı çoktan açmıştı. Arkadaşına : " <i>Hoş geldin</i> " derken Cici'nin getirdiği kocaman hediye paketini gördü. <i>Teşekkür ederek arkadaşını kucakladı.</i>
Tali Odasını Topluyor	14	"Böyle olabileceğini hiç düşünemedim. <i>Özür dilerim</i> " dedi.
Tufi	6	Tufi cesaretini toplayıp diğer fillerin yanına doğru yürümeye başlamış. Utangaç bir sesle seslenmiş yeni arkadaşlarına; " <i>Merhaba.</i> " Diğer filler hemen etrafını sarmışlar. " <i>Merhaba. Benim adım Miniş. Senin adın ne?</i> " demiş birisi. " <i>Çok memnun oldum. Sizleri tanımak gerçekten çok güzel</i> " demiş Tufi.
Tufi	10	"Haklısın arkadaşım. Kendimi çok daha iyi hissediyorum. <i>Çok teşekkür ederim.</i> " demiş Tufi.
Tufi	12	"Sevgili arkadaşım. Senin sanatçı ellerine ihtiyacımız var. <i>Lütfen aşağıya gel.!</i> " diye seslenmiş köstebek. O güzel evden küçük ve çok güzel bir kelebek çıkmış. " <i>Merhaba benim adım Renkseli.</i> " demiş zarif bir sesle.

Kitabın Adı	Sayfa No	Nezaket Değerine Vurgu Yapan İfade
Tufi	14	Boya bittikten sonra Tufi diğer fillerin yanına dönmüş. Sesini biraz değiştirerek, " <i>Merhaba</i> . Ben de sizinle oynayabilir miyim?" demiş.
Uyuyan Güzel	3	Kral her büyücü için altın, gümüş, mücevher dolu yedi kutu hazırlatmış. Büyücüler de krallarının bu hediyesine karşılık, <i>ona teşekkür etmek için, her biri birer hediye vermişler</i> .
Zeynep Kayboldu	8	Trafik Polisi; " <i>Merhaba küçük kız</i> . Sana yardım edebilir miyim" dedi.
Zeynep Kayboldu	10	Trafik polisi, arkadaşından, Zeynep'i evine götürmesini <i>rica etti</i> .
Zeynep Kayboldu	11	Polis onu <i>kutladı</i> .

Kitaplarda *nezaket* ($n=101$) değerine sıkça vurgu yapıldığı görülmektedir. Kitapların analizinde mutluluk değerinden sonra en çok karşılaşılan değer nezaket değeri olmuştur.

Tablo 26 'da verilen cümlelerde de görüldüğü üzere nezaket değerini vurgulayan ifadeler şöyledir: Teşekkür etmek, rica etmek, özür dilemek, günaydın, merhaba, lütfen, nazik, kibar olmak, hoş geldiniz, iyi günler, tebrik etmek, tanıştığına memnun olmak.

Tarkoçin, Berkeş ve Uyanık-Balat'ın (2013) "okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerde çocuklarla iletişimlerinde kullandıkları değerleri" inceledikleri çalışmada; öğretmenlerin sınıf içinde en çok nezaket değerini kullandıklarını görülmüştür.

Akıncı ve Güven'in (2014) ,"çizgi filmlerde yer alan değerlere ilişkin sözel ifadeleri incelendikleri" çalışmada "nezaket" değerinin en fazla frekansa sahip olduğu saptanmıştır.

Nezaket değerinin kitaplarda yüksek oranda yer alması olumlu bir sonuçtur. Çocuklar 3-6 yaş döneminde onay görecekleri davranışlar sergilemekten hoşlanırlar. Çünkü sonunda bazen maddi bazen de manevi bir ödül vardır .ğretmen ve ebeveynlerin bu davranışları pekiştirici kitaplar seçmeleri önemlidir. Günlük ilişkilerde nezaket sözcükleri fazlaca yer alır. Bir hikâye ya da masal kitabının konu olarak bu değerini işlemek, amaçlarından biri olmasa bile olayın akışında nezaket sözcükleriyle karşılaşmak mümkündür. Kitaplarda nezaket değerinin çok defa vurgulanması amaçlı bir eylem olmayabilir.

4.3.14. zgrlk Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *zgrlk* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 27 *zgrlk Değerine Vurgu Yapan İfadeler*

Kitabın Adı	Sayfa No	zgrlk Değerine Vurgu Yapan İfade
Akira	4	"Canım Oğlum! Güçlü kanatların ve <i>zgr bir ruhun</i> var. Yolun açık olsun."
Akira	8	Bir sopa yardımıyla kafesin kapağını açmışlar. <i>Maşuk'un babası artık zgrmş!</i>
Benim Kartal	Adım 15	<i>Doğa anne özgürdür. Tüm canlılar gibi kuşların da zgr yaşamasını ister. şimdilik ben de zgr sayılırım. zgrlğ ve gökyüzünü çok seviyorum.</i>
Labirent	10	<i>zgr kalan kuş, Gökçe'nin ayaklarına dolanan sarmaşığı gagasıyla kesmiş. Artık Gökçe'de zgrmş.</i>
Rapunzel	10	Prens kapının kilidini kılıcıyla kırmış ve prensesi <i>zgrlğne kavuşturmuş.</i>

Hikâye ve masal kitaplarında *zgrlk* ($n=9$) değerine orta derecede rastlanmıştır. Kitaplardaki ifadeler; *zgr bir ruh, zgr olmak, özgürlüğüne kavuşmak, özgürlük* şeklindedir.

Çocuklar engellenmekten hoşlanmazlar, hatta sıklıkla engellenmelerle karşılaşan çocukların hırm, saldırgan ve inatçı tutumlar sergilediği görülür.

Çocukların özgür bir ruhu vardır. Araştırmada kullanılan kitaplarda özgürlük değeri ile çok fazla karşılaşmamıştır.

4.3.15. Saygı Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *saygı* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 28 Saygı Değerine Vurgu Yapan İfade

Kitabın Adı	Sayfa No	Saygı Değerine Vurgu Yapan İfade
Çirkin Ördek Yavrusu	4	Kardeşleri onun bu haliyle alay ediyor ona çirkin şakalar yapıyorlarmış. Çirkin ördek yavrusu onların bu davranışları yüzünden kendisini sevecek, <i>ona saygı gösterecek</i> , görünüşüne bakmayacak arkadaşlar bulmaya karar vermiş.
Nasreddin Hoca	4	<i>Hocaya büyük saygı gösterip başköşeye oturtmuşlar.</i> En iyi yemekleri de ona ikram etmişler.

Tablo 28'e bakıldığında incelenen resimli çocuk kitaplarının metin kısımlarında saygı değerinin; saygı göstermek şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.

Ogelman ve Sarıkaya'nın (2015) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin tercihlerine göre okul öncesi dönem çocuklarına kazandırılması gereken ilk üç değer sıralamasında, "saygı" değerinin yer aldığı görülmektedir. Çocuklara en kolay kazandırılacak değerler sıralamasında da ilk sırada "saygı" değeri yer almaktadır.

İnan-Kılıç (2009), *Yüz Temel Eserde Dini ve Ahlaki Değerler*" adlı çalışmasında Türk klasiklerinde saygı, cesaret, cömertlik, sorumluluk ve doğruluk gibi değerlerin övüldüğünü, Batı klasiklerinde ise daha çok sevgi, yardımseverlik, dostluk, adalet ve alçak gönüllülük gibi değerlerin ön plana çıktığı gözlenmiştir.

Okul öncesi dönem için soyut bir kavram olan saygı, hikâye ve masal kitaplarının içerisinde yoğrularak çocuklara verilebilir. Örneğin okul öncesinde çocuklardan beklenen en tipik saygı davranışı, farklılıklara saygıdır. Özellikle sınıf içerisinde engelli ya da diğer çocuklardan bir yönüyle farklılık gösteren bireylere, saygı duymayı öğretmekle başlanmalıdır. Fakat çocukların, ebeveynlerin ve

öğretmenlerin tercih ettikleri kitaplarda açık şekilde bu konunun işlenmediği görülmüştür.

4.3.16. Sevgi Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *sevgi* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 29 Sevgi Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Sevgi Değerine Vurgu Yapan İfade
Ağlayan Bulut	14	"Çiftçiler onları çok severler. Sebzeleri, meyveleri bu bulutlar sayesinde yetiştirirler."
Akira	8	Maşuk ve babası <i>uzun uzun sarılmışlar</i> , küçücük gagalarıyla birbirlerini öpmüşler.
Arabalar	9	Şimşek yarış için antrenman yapmak yerine asfalt düzeltme çalışmalarına katılmak zorunda kaldığı için çok öfkelenmiş. Ama Radyatör Kasabası'nın sakinleriyle tanışınca <i>onları çok sevdi</i> .
Benim Adım Kartal	15	"Özgürlüğü ve gökyüzünü çok seviyorum."
Bremen Mızıkacıları	1	<i>Adam eşeğini seviyordu.</i>
Elma Ağacı	8	"Burası benim sahibime ait. Buraya ondan başka kim gelebilir ki? Hem o, elinde baltayla gelmezdi. Tanıdığım kadarıyla <i>ağaçları seven bir adamdır</i> . Ağaçlara zarar vermez." dedim.
Japi ve Süs Balığı	2	Japi, bu küçük akvaryumda yaşamaktan pek mutlu değildi. <i>Aslında sahibini seviyordu.</i>
Hansel İle Gretel	14	İki kardeş birbirlerine <i>sevgiyle sarılıp</i> , arkalarına bile bakmadan oradan uzaklaşmışlar.
Heidi	1	Dedesini ve buradaki <i>doğal yaşamı çok seviyordu.</i>
Heidi	14	Heidi büyükbabasının verdiği bu cevap karşısında, biraz neşelenmişti. "Doğru ya! dedi. Bu gösteriyi bütün çocuklar

Kitabın Adı	Sayfa No	Sevgi Değerine Vurgu Yapan İfade
		görmeli. Sonra da <i>büyükbabasının boynuna sarıldı.</i>
İkizler	14	"Kedi mi? Bu imkansız ! <i>Fişek kedileri çok sever!</i> " demiş babası.
Kelkız ile Keloğlan'ın Maceraları	21	"Keloğlan ise mışıl mışıl uyuyormuş sıcacık yatağında. <i>Yanağına konan muhteşem bir öpücükle birlikte, "Günaydın, Keloğlum. Mutlu yıllar!"</i> diyen annesinin <i>kucağına gülümseyerek atlamış.</i>
Meraklı Potpot	2	Denizin derinliklerinde yavru bir ahtapotla bir istiridye yaşıyormuş. İstiridye ile ahtapot çok iyi arkadaşmış. <i>Birbirlerini çok severlermiş.</i>
Siyah Köy	Afiş 5	<i>Elif'in içi mutluluk ve sevgiyle doldu.</i>
Siyah Köy	Afiş 7	O günden sonra köyün her tarafında pembe kalpler, kelebeklerle birlikte uçtu ve artık bu köyün adı <i>Sevgiköy</i> oldu.
Tufi	4	<i>Annesi Tufi'nin turuncu hortumunu öpmüş.</i>
Tufi	14	Biraz sohbet biraz oyun derken çok iyi anlaşmışlar. <i>Hepsi Tufi'yi çok sevmiş.</i>
Zeynep Kayboldu	3	<i>Zeynep, anaokulunu çok seviyordu.</i>

Tablo 29'a bakıldığında, *sevgi* ($n=20$) değerinin, sevmek, öpmek, sarılmak, kucağına atlamak, sevgiyle dolmak, sevgiköy şeklinde yer aldığı görülmüştür.

Kılıç ve Aktan'ın (2015) MEB' in tavsiye ettiği 100 temel eser arasından 21'ini inceleyerek yaptıkları araştırmada incelenen yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en fazla bulunan değerlerden bir tanesinin sevgi değeri olduğu tespit edilmiştir.

Kumbasar (2011) Muzaffer İzgü'nün romanlarındaki değerleri incelediği araştırmasında; yazarın en çok sevgi değerine yer verdiğini tespit etmiştir.

Erkuş (2012), okul öncesi programında yer alan değerleri öğretmen görüşleri açısından incelemiş ve öğretmenlerin okul öncesi eğitimde öncelikli olarak "sevgi,

saygı ve paylaşım" değerlerine yer verilmesi gerektiği düşüncesinde olduklarını saptamıştır.

Sevgi çocukların en içten duygularından biridir. Yetişkinlerin aksine duygularını göstermekten, ifade etmekten çoğu zaman çekinmezler.

İnsanlar bazı değerleri toplumsal yaşamın içerisinde taklit yoluyla ya da toplum içerisinde kabul görebilmek adına daha kolay kazanabilirler, içselleştirmeseler bile zamanı ve yeri geldikçe uygulayabilirler. (temizlik, nezaket, işbirliği...) Sevgi değeri ise tamamen içten gelen, hissedilen bir değerdir. Bu değerinin kazanılmasında aile ve öğretmenin tutumu da oldukça önemlidir. Özellikle ailede çok erken yaşlarda tabiat, insan, hayvan sevgisi verilmeye başlanmalı ve olumlu örnek oluşturulmalıdır.

Öğretmenler ve ebeveynler kitap seçimlerinde çocuklarda hangi konuda farkındalık yaratmak istiyorlarsa önce o konuya dikkat çekmeli, meraklandırmalı sonra bunun ilgili bir hikâye ya da masal okuyarak çocukların verilmek isteneni daha kolay almasına, hatta benimsemesine yardımcı olmalıdırlar.

4.3.17. Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *sorumluluk* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 30 Sorumluluk Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Sorumluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
Ağustos Böceği İle Karınca	2	Yaz mevsimi gelmiş,bütün hayvanlar canla başla çalışıyormuş.Çünkü diğer böcekler yaz bitince, kışın soğuk günlerine <i>hazırlık yapmak gerektiğini biliyormuş.</i>
Arabalar	12	Şimşek duyduklarına çok üzüldü. Tüm kalbiyle dostlarına yardım etmek istedi. <i>Ama yarış nedeniyle kasabayı terk etmek zorundaydı.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	1	Minik fareler Cin Can ve Can Can, kitap okumayı çok seviyorlardı. Her sabah Bilgin Amca'nın yanına gidip kitap okuyorlardı.... <i>Çok acele ediyorlardı.Çünkü Bilgin Amca geç</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Sorumluluk Değerine Vurgu Yapan İfade
		<i>kalınmasından hiç hoşlanmazdı.</i>
Japi ve Süs Balığı	2	Japi, bu küçük akvaryumda yaşamaktan pek mutlu değildi. Aslında sahibini seviyordu. <i>Çünkü sahibi ona her gün yemini düzenli olarak veriyor, onu aç bırakmıyordu.</i>
Kırmızı Başlıklı Kız	1	Bir zamanlar herkesin "Kırmızı Başlıklı Kız" ismini taktığı, şirin bir kız varmış. <i>Bir gün annesi, hasta olan ninesine yiyecek götürmesini istemiş.</i>
Kül Kedisi	8	" Saat tam on ikiden önce ayrılmalısın, yoksa bütün büyü bozulur", demiş.
Kül Kedisi	10	Arabaya binmiş olan Sindirella, <i>tam zamanında perinin yanında olmuş.</i> Peri, zamanı geçirmedığı için kızını kutlamış.
Sihirli Gözlük	16	<i>"Bundan sonra gözlüklerimi hiç çıkartmayacağım..."</i>
Tali Odasını Topluyor	16	Hemen odasını toplamaya başladı. Oyuncaklarını çekmecesine kaldırdı. <i>"Düzenli bir çocuk olmak için gayret edeceğim"</i> düşüncesiyle kitaplarını da kitaplığa yerleştirdi.
Zeynep Kayboldu	9	"Merak etme, sana yardım etmesi için bir arkadaşımı çağıracağım. <i>Çünkü, benim burada kalıp trafiği düzenlemem gerekiyor"</i> dedi.

Tablo 30 incelendiğinde *sorumluluk* (n=10), değerine kitaplardaki hiçbir ifade de açık olarak vurgu yapılmamaktadır. Fakat, gerektiğini bilmek, zorunda olmak, geç kalmamak için acele etmek, bir hayvanın sorumluluğunu yerine getirmek, saatinde geri dönmek, tam zamanında olması gereken yerde olmak, bundan sonra gözlüklerini her zaman takmak (kişisel sorumluluk almak), gayret etmek, gerekmek gibi ifadeler sorumluluk değerini kitaplarda hissettirmektedir.

Işıtan (2014) Cailou çizgi film karakterini anlatan Türkçe resimli öykü kitaplarını biçimsel ve içerik olarak incelemiş bu kitaplarda "sorumluluk, iş birliği, sevgi" değerlerine daha fazla yer verildiğini tespit etmiştir.

Deveci ve Ay'ın (2009) ilköğretim öğrencilerinin günlüklerinde yer alan değerleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada, çocukların günlüklerinde en fazla sorumluluk değerine ilişkin ifadeler kullandıkları tespit edilmiştir.

Sorumluluk değerinin çocuklara erken yaşta kazandırılması, birçok toplumsal kuralın çocuklar tarafından benimsenmesinde etkili olabilir. Öyle ki okul öncesi dönemde suyun açık bırakılmaması (israf etmeme), yere çöp atılmaması (temizlik), toplu taşıma araçlarında yaşlılara yer vermek (yardımseverlik, saygı), hep birlikte sınıfı temizlemek (iş birliği), yaşadığı ortamı düzenlemek (estetik) v.b. birçok rutin iş aslında sorumluluk değeri çerçevesinde görünse de altında farklı değerleri barındırır.

Kitaplarda orta düzeyde sorumluluk değerinin işlenmesi ve ifadelerinin hiç birinin açık olmaması henüz soyut düşünme becerisi gelişmemiş bir çocuk için yeterince anlaşılabilir. Kitaplardaki ifadelerin daha açık şekilde kullanılması, okunan hikâye ve masaldan sonra çocuklarla üzerine sohbet edilmesi bu değeri pekiştirecektir.

4.3.18. Temizlik Değerine İlişkin Bulgular

İncelenen hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerlerden *temizlik* değerine ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 31 Temizlik Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Temizlik Değerine Vurgu Yapan İfade
Bırak Dağınık Kalsın Ejderha Ejo	10	<i>Ejo yüzünü yıkamak için banyoya koştu.</i>
Bırak Dağınık Kalsın Ejderha Ejo	16	<i>Kapı çalıp da Ejo'nun arkadaşları geldiğinde, ev artık pırıl pırıl olmuştu.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	6	<i>Az sonra Bay Tombul durdu. Hepsine birer çöp poşeti verdi. Uzunkulak ve Kısakulak hiç vakit kaybetmeden yerdeki çöpleri toplamaya başladılar.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	7	<i>O sırada minik fareler annelerini gördüler. O da elinde bir süpürge ile yerleri süpürüyordu. Anne fare:"Çocuklar, ormanımız çok kirli. Her yer çöp içerisinde. Bay Başkan</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Temizlik Değerine Vurgu Yapan İfade
		<i>çevreyi temizlememiz için herkesi buraya çağırdı. Haydi! Siz de yardımcı olun da ormanımızı bir an önce temizleyelim, dedi. Cin Can ve Can Can ,hemen çöpleri toplamaya başladılar.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	5	O sırada Bay Tombul ve oğlu oradan geçiyorlardı. Bay Tombul: "Merhaba Çocuklar, <i>bugün Orman Temizlik Günü.</i> " Sizler gelmiyor musunuz? dedi.
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	6	Cin Can ve Can Can da: " <i>Orman Temizlik Günü'ne biz de geliyoruz</i> ", diyerek Bay Tombul'un peşine takıldılar.
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	9	<i>Akşama doğru bütün çöpler toplanmış, poşetlere konulmuştu.Orman adeta pırıl pırıl parlıyordu.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	10	<i>"Herkes temizlik ve düzen konusunda dikkatli olsun. Kimse yerlere çöp atmasın. Atanları uyarısın. Bu çöplerde oluşan mikroplar çocuklarımızı hasta ediyor. Bu yüzden temizliğe daha çok önem verip, güzel ormanımıza sahip çıkalım.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	11	<i>Şimdi de banyo zamanıydı. Çünkü ormanı temizlerken, kendileri kirlenmişlerdi. Minik fareler çok sevinçliydi. Çünkü en sevdikleri şey banyo yapmaktı. Güle oynaya banyo yaptılar. Hepsi tertemiz mis gibi olmuşlardı.</i>
Fare Ailesi Orman Temizliğinde	12	<i>Orman halkı çok çalışmış, güzel bir partiyi hak etmişti. Bay Başkan, hazırlıklarla yakından ilgileniyordu. Herkes coşsun, eğlensin istiyordu. Ama tek bir şartı vardı. Yerlere çöp atılmayacak, atanlar da partiye alınmayacak.</i>
Kurşun Asker	12	<i>Oyuncağı çıkarıp temizledikten sonra onu da diğerlerinin yanına koydu.</i>
Sihirli Sandık	4	<i>Anneleri, Minti ile Ponti'ye temizlik için bir kova su ve bez verdi.</i>
Sihirli Sandık	5	<i>Anneleri temizlik yaparken Minti ile Ponti de, tavan penceresinden içeri giren kuru yaprakları topladılar.</i>
Sihirli Sandık	7	<i>Minti ile Ponti annelerine yardım ettiler. Bir süre sonra, sandık odası tertemiz olmuştu.</i>

Kitabın Adı	Sayfa No	Temizlik Değerine Vurgu Yapan İfade
Tali Ellerini Yıkıyor	6	Eve geldiklerinde Tali'nin üstü başı kum içindeydi. <i>Annesiyle beraber çabucak banyoya gittiler. Tali Önce kirli kıyafetlerini çıkardı .Sonra: "Basket zamanı" diye gülerек üstünden çıkardıklarını kirli sepetine attı.</i>
Tali Ellerini Yıkıyor	8	<i>Annesi önce kendi ellerini yıkadı. Sıra Tali'ye gelmişti ki , telefon çalmaya başladı. Anne Tavşan: "Kirli ellerini güzelce yıka Tali" ,diyerek telefonu cevaplamaya gitti.</i>
Tali Ellerini Yıkıyor	11	Odasında <i>temiz kıyafetlerini giyen Tali</i> doğruca mutfığa gitti.
Tali Ellerini Yıkıyor	12	Tali'yi muayene eden doktor, dinleme aletini Tali'nin kulağına uzattı: "Bak sen de duyabilirsin bu sesleri... Mikrop ailesi karnında kahkahalar atıyor. <i>Ellerini yıkamadığın için, mikroplar vücuduna girip seni hasta etmişler", dedi.</i>
Tali Ellerini Yıkıyor	14	Çantasından bazı ilaçlar çıkaran doktor: " <i>Bu mikropları yok etmek için ellerini yıkamalı ve ilaçlarını kullanmalısın.</i> " Tali dışarıdan gelince <i>ellerini yıkamadığı için çok pişman olmuştu.</i>
Tali Ellerini Yıkıyor	16	<i>Hemen banyoya gitti. Ellerini mis gibi kokan sabunla köpük köpük yıkadı. Sonra küçük havlusuyla ellerini kuruladı. Temiz bir çocuk olmanın mutluluğuyla lavaboya düşen mikroplara el salladı.</i>

Tablo 31'de *temizlik* ($n=35$) değeri kitaplarda; ellerini yıkamak, yüzünü yıkamak, pırıl pırıl olmak, pırıl pırıl parlamak, çöpleri toplamak, yerleri süpürmek, temizlemek, yerlere çöp atmamak, banyo yapmak, mis gibi olmak, tertemiz olmak, kirli kıyafetleri çıkarmak, temizlik, temizlik günü, temiz kıyafet, temiz çocuk ifadeleriyle yer almıştır.

Hikâye ve masal kitaplarında genelde elini yıkamayan ya da banyo yapmayan bir çocuğun (Tali Ellerini Yıkıyor (Göncü-Işıkoğlu, 2014), Misimisi Ellerini Yıkıyor (Çağlaroğlu, 2006), Yıkanmayı Sevmeyen Kimi (Oğuzkan, 1981), Pekşeker

Temizliği Öğrendi (Türkoğlu, y.t.yok) v.b.) arkadaşları tarafından dışlanması ya da hastalanması şeklinde geçen temizlik değeri, çocuklarda kaygı düzeyini artırabilir, elini yıkamadığı için hastalanacağını, pis görüldüğü için arkadaşları tarafından kabul görmeyeceğini düşünen çocuk kendini temizlik için zorunlu hisseder. Bir süre sonra hijyenine dikkat etmediği için hasta bile olsa ya da kötü koktuğu için arkadaşları tarafından dışlanacağını bilse yine de temizliğine dikkat etmeyebilir. Artık büyümüştür ve hikâye ve masallarda onu endişeye düşüren durumları çokta önemsemiyordur.

Mesaj çocuğa direkt verilmemeli, sezdirilmelidir (Tosunoğlu ve Kayadibi 2007, s.345-346). Bu sayede çocuk bu değeri benimser ve gerçekten önemine inandığı için temizliğine dikkat eder.

4.19. Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular

Tablo 32 Yardımseverlik Değerine Vurgu Yapan İfadeler

Kitabın Adı	Sayfa No	Yardımseverlik Değerine Vurgu Yapan İfade
Akira	8	Akira, küçük arkadaşının durumuna çok üzülmüş. "Üzülme dostum. <i>Sen bana yardım ettin. Ben de sana yardım edeceğim.....</i> " demiş.
Altın Yumurtlayan Tavuk	2	Günlerden bir gün, köyün zenginlerinden biri, bizim köylüyü yanına çağırılmış. "Sen iyi ve çalışkan birisin. Al şu parayı, git kendine bir tavuk al. <i>İşte sana sermaye. Bakalım bununla neler yapacaksın, demiş.</i>
Arabalar	12	Şimşek duydukları karşısında çok üzüldü. <i>Tüm kalbiyle dostlarına yardım etmek istedi.</i>
Arabalar	13-14	Şimşek Kaliforniya'ya hareket etmeden önce Luigi'den yeni lastikler satın aldı. Filmore benzin istasyonunda Şimşek'in deposunu ekolojik yakıtla doldurdu ve Guido'dan yeni çıkartmalar aldılar. Şimşek, Radyatör Kasabası'nda yaşayan dostlarına hiç değilse bu şekilde destek olmuştur. <i>Kaliforniya'daki yarıştan sonra onlara farklı yollardan yardımcı olabileceğinden kuşkusu yoktu.</i>
Arabalar	15	Şimşek'in yarışı kazanmasına yalnızca bir adım kalmıştı.

Kitabın Adı	Sayfa No	Yardımsellik Değerine Vurgu Yapan İfade
		Ama son anda yarıştan çekilme kararı aldı. <i>Zorda kalan dostlarına yardım etmeyi seçti.</i>
Aslan İle Fare	12	Aslan ne kadar çırpındıysa da ağlardan kurtulmayı başaramamış. Kükremekten yorulmuş. Tam ümidi kestiğı sırada, fare aslanın sesini işitmiş. <i>Hızlıca gelip kalın iplerden örölmüş ağı, dişleriyle kemirmiş ve aslanı kurtarmış.</i>
Aslan İle Fare	16	Aslan, böylece hayatta hiç kimseyi küçümsememesi gerektiğini öğrenmiş. <i>Ayrıca birisine iyilik yapmanın çok güzel bir davranış olduğunu da anlamış.</i>
Bremen Mızıkacıları	4	"Ben de senin gibiydim, dedi. Şimdi Bremen'e mızıkacı olmaya gidiyorum. Artık yaşamımı çalgıcı olarak kazanacağım. <i>İstersen seni de götürebilirim.</i> "
Bremen Mızıkacıları	6	Eşek ile köpek, çalgıcı olmak üzere Bremen'e gittiklerini söylediler. Eğer isterse <i>onun da kendilerine katılabileceğini belirttiler.</i>
Çiftçi Ali	2	Köyün gençleri gelip geçerken yaşlıların hal hatırını sorar, <i>yapılacak bir işleri varsa yardım ederlermiş.</i>
Çiftçi Ali	10	Duvarдан düşmek değil de <i>arkadaşlarına yardım edememek çok üzmüş Pita'yi.</i>
Çiftçi Ali	14	Çiftçi Ali olanları anlatmış. Pufi ve arkadaşları çok üzölmüşler. "Merak etme, <i>biz sana yeni bir ev yapman için yardım ederiz</i> " demiş ktır....."Çünkü biz arkadaşız! <i>Arkadaşlar birbirine yardım eder .</i> " demiş Pufi.
Çizmeli Kedi	9	Kral arabasıyla oradan geçerken Çizmeli Kedi bağırılmaya başlamış: "Yetişin! Karabaş Markisi'ni soydular! Efendimiz yüzme bilmez, kurtarın!" <i>Kral bu sesi duyunca hemen arabasını durdurmuş. Delikanlıyı sudan çıkarmışlar ve kralın saraydan getirttiğı giysileri vermişler.</i>
Çok Yaşa Daire	9-10	Daire gecikmesinin nedenini açıklamaya çalıştı. " Karşıdan karşıya geçerken, yolun kenarında duran

Kitabın Adı	Sayfa No	Yardımseverlik Değerine Vurgu Yapan İfade
		Dikdörtgen dikkatimi çekti. Hiçbir yere kımlıdamıyordu. Yanına gidip kendisine ne olduğunu sordum. "Dikdörtgen bana, "Ben görme engelliyim. Gözlerim görmüyor. Karşıya geçmeme yardım eder misiniz?" diye sordu. <i>Ben de, hemen onun koluna girip karşıya geçmesine yardım ettim. Ama daha sonra Dikdörtgen'i evine kadar götürmem gerektiğini anladım. Çünkü onu tek başına bırakamazdım.</i>
Çok Yaşa Daire	12	<i>"..... Tek başına orada kalakalmış. Ben onu evine götürdüm."</i>
Çok Yaşa Daire	16	<i>"Sevgili Çocuklar, sizin çevrenizde de yardım bekleyen insanlar var mı? Varsa, siz onlara nasıl davranıyorsunuz? Yardım Ediyor musunuz?"</i>
Gizemli Yapboz	8	<i>"Merhaba benim adım Defne. Size yardım etmek için geldim!"</i>
İkizler	4	<i>"Çantayı mutlaka sahibine ulaştırmalıyız." demiş Çınar.</i>
Kırmızı Başlıklı Kız	11	Tam o sırada, oradan geçen oduncu amca duymuş bu çığlıkları ve <i>hemen koşmuş yardım</i> .Bir solukta odadan içeri girmiş.
Kül Kedisi	7	Sinderella hemen tavan arasına koşmuş ve oradaki farelerden yardım istemiş. <i>Onlar da yardımcı olmayı severek kabul etmişler.</i>
Labirent	2	Kral öyle yarışmalar hazırlamış ki; kazanmak için sadece güçlü ya da şanslı olmak yetmezmiş. Çok zeki, iyi yürekli ve <i>yardımsever olmak gerekirmiş.</i>
Labirent	8	Tam o sırada, bir kuşun acı çığlığını duymuş. Sarmaşığın tepesinde sıkışıp kalmış küçücük bir kuş varmış. Gökçe Çiçek, kuşun haline çok üzölmüş. <i>Ona yardım etmek için sarmaşığa tırmanmaya başlamış. Ama o da ne! Sarmaşık Gökçe'nin ayaklarından birine bir düğüm atmış. Gökçe yılmamış ve kuşa seslenmiş: "Merak etme küçük kuş. Ne pahasına olursa olsun seni kurtaracağım!"</i> Son bir

Kitabın Adı	Sayfa No	Yardımselik Değerine Vurgu Yapan İfade
		hamleyle kuşaya ulaşmış ve onu sıkıştığı yerden kurtarmış.
Labirent	16	"Sen yarışma boyunca hem çok akıllı, <i>hem çok yardımselik</i> , hem de çok alçakgönüllü davrandın."
Parmak Çocuk	8	<i>Bu sihirli çizmelerle koşmuş kralın yardıma.</i> Kral savaşmaktaymış durumu biraz zordaymış. Parmak Çocuk oradan oraya atlamış, sıçramış. Kralın mesajlarını taşımış sonunda kral savaşı kazanmış.
Pervin Ve Pinta	6	"Duydunuz değil mi arkadaşlar! Pinta çok tehlikeli bir yolculuğa çıkıyor. Onu yalnız bırakmamalıyız!.....Ahh sevgili Pinta, <i>keşke yanında olup sana yardım edebilseydik.</i> "
Pervin Ve Pinta	10	"Merhaba balık kardeş. Şu kayadan kurtulmama yardım eder misin?....." "Sana <i>seve seve yardım ederim</i> küçük gemicik...."
Pervin Ve Pinta	12	"Evet küçük gemicik nihayet denize ulaştın. Arkadaşın Kolomb'da tam karşında. <i>Sana yardım edebildiysem ne mutlu bana!</i> "
Peter Pan	10	Bir gün korsanlar Kızılderili prensesini kaçıırıp, sular yükseldiğinde boğulsun diye "Terk Edilmişler Kayası'nın" üzerine bırakmışlar. Ama <i>Peter Pan prensesi kurtarmış.</i>
Peter Pan	14	Korsanlar kayıp çocukları gemiden denize atarlarken <i>Peter Pan imdatlarına yetmişmiş.</i>
Sihirli Gözlük	16	Burak, hızla koşmaya başlamış. Dev iyice yaklaşmışken biri Burak'ın kolundan tutup çekmiş ve eline parlak bir küre vermiş." Al bunu elinde tut. Dev, bu küreden çok korkar ve sana yaklaşamaz." demiş Burak'ı kurtaran kişi.teşekkür etmek için yeni arkadaşına dönmüş Burak. <i>Ama ona yardım eden kişiyi görünce kendini tutamayıp bir çığlık atmış!</i>
Tufi	10	Oradan geçen bir köstebek Tufi'nin ağladığını görmüş, hemen koşup Tufi'nin yanına gelmiş. "Neden ağlıyorsun?"

Kitabın Adı	Sayfa No	Yardımseverlik Değerine Vurgu Yapan İfade
		<i>Yardıma ihtiyacın var mı?" diye sormuş cana yakın bir sesle.</i>
Zeynep Kayboldu	8	Trafik Polisi; "Merhaba küçük kız. <i>Sana yardım edebilir miyim</i> " dedi.

Yardımseverlik (n=30) değerine tablo 32'de yer verildiği üzere; yardım etmek, yardıma koşmak, yardımcı olmak, iyilik yapmak, yardımsever, kurtarmak, imdada yetişmek şeklinde ifadelerle desteklenmiştir. Açık olarak verilen değerlerin yanı sıra; fakir bir köylüye para vermek, farenin aslanı tuzaktan kurtarması, sahibi tarafından istenmeyen hayvanların, kendileriyle birlikte gelmesine izin vermek, kralın, suya düşen bir genci kurtarması, görme engelli birini eve götürmek gibi örtük ifadelerle de yardımseverlik değeri dolaylı olarak işlenmiştir.

Uzmen ve Mağden (2002)'nin kontrol ve deney grubu oluşturarak okul öncesi çocuklarıyla yaptığı bir araştırmanın bulgularına göre, "deney grubuna okunan kitapların çocukların yardım etme ve paylaşma davranışları üzerine etkisi olduğu saptanmıştır."

Yine Bulach ve Butler (2002), yaptıkları araştırmada öğretmenlerin en çok kazandırılması gerektiğini düşündükleri değerler arasında yardımseverlik değeri yer almaktadır.

Singh ve Lu (2003) ise yardımseverlik değerlerinin evrensel olma özelliğine dikkat çekmektedirler.

Tuğrul ve Feyman (2007)'nin 192 adet okul öncesi çocuklarına yönelik resimli çocuk kitabını inceleyerek temaları bakımından kategorilere ayırdıkları çalışmada en fazla paylaşma ve yardımlaşma kategorisinde kitap olduğu saptanmıştır.

Erdal'a (2009, s.14) göre "Yardımseverlik, çocuk kitaplarında işlenen önemli bir davranış biçimidir. Zor durumda olana yardım etme, iyi insanların sahip olduğu

bir erdemdir. Kitaplarda, genellikle “iyilik yapan iyilik bulur” mesajı verilerek çocuklar iyilik yapmaya yöneltilmektedir."

Okul öncesi dönemdeki çocukların yardımseverlik değerini uygulamada gösterebilmeleri için henüz küçük oldukları düşünülebilir. Daha kendi öz bakım becerilerini bile tam anlamıyla tamamlayamamış çocukların, başka birilerine yardım edebileceği düşüncesi her ne kadar ütöpik görünse de basit, onların gelişim düzeylerine uygun işler mutlaka vardır. Örneğin sınıf içerisinde öğretmene rutin işlerde yardım etmek (arkadaşlarına etkinlik malzemelerini dağıtmak, kitap rafını düzenlemek, bir arkadaşına etkinlikte rehberlik etmek v.b.) ya da aile içerisinde çocukların da yapabileceği işler mevcuttur.

Fakat bu süreçte dikkat edilmesi gereken nokta çocukların yardım etmeyi gerçekten istiyor olduğuna inanmaktır. Aksi taktirde ebeveyn ya da öğretmenin isteklerini sadece sorumluluk olarak algılayan çocuktan ileri de yardımsever olması beklenmemelidir.

Beatrice ve Whiting 1975 yılında 8 ülkede çocukların yardımseverlik, bencillik davranışları üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırma araştırmacılar tarafından yeniden analiz edilmiş ve araştırmaya 5 tane daha ülke eklenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Amerikan çocukların daha fazla bencil, daha az yardımsever oldukları saptanmıştır. En fazla yardımsever olan çocukların geldikleri toplumların özellikleri ise şu şekilde sıralanmıştır: ocuklara aile içinde küçük görevlerin (kardeşe bakmak, yemek hazırlamak gibi) yüklendiği toplumlar, çocukların çalışırlarsa aile ekonomisine yardımcı olabildikleri toplumlar, ev içi ve ev dışı pek çok sorumluluğa sahip olan annelerin olduğu toplumlar ve aile otoritesine saygı duyan çocukların bulunduğu toplumlar (Akt: Çağdaş, Seçer, 2002, s.134).

Ayrıca kitaplara bakıldığında yıkılan bir evi yeniden tamir etmek, ağacın dallarına takılan topu, ağaca tırmanıp almak, ya da yaşlı bir teyzenin pazar çantalarını taşımak gibi çocukların yapamayacakları davranışlar görülmektedir. Çocuk için gerçekleştiremeyeceği bu davranışlar yardımseverlik olgusuna adeta süper kahramanlık gibi yanlış anlamlar yüklemesine neden olabilir.

4.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan "*Çocuklar hikâye ve masallarda geçen örtük ya da açık değerleri fark edebilmekte midir?*" sorusuna yönelik elde edilen bulgular şu şekildedir.

Çocuklara *Çok Yaşa Daire* isimli hikâye kitabı okunmuştur. Hikâyenin genel özeti şu şekildedir:

Kare ile Daire buluşmaya karar verirler. Kare Daire'yi havuzun kenarında beklemeye başlar. Fakat Daire bir türlü gelmez. O sırada Kare'nin yanına Üçgen yaklaşır ve kareye birlikte oynamayı teklif eder. Uzun bir zaman geçmesine rağmen Daire gelmez. Kare bu duruma çok sinirlenir. Tam eve dönecekleri zaman Daire gelir ve görme engelli bir Dikdörtgen'le karşılaştığını ve ona yardımcı olduğu için geciktiğini anlatır. Kare ön yargılı davrandığı için Daire'den özür diler. O günden sonra Kare, Daire, Üçgen ve Dikdörtgen arkadaş olurlar.

Her yaş grubundan (3,4,5,6) ikişer çocuğa tek tek bu hikâye okunmuş, ardından ise hikâye ile ilgili sorular sorulmuştur.

Değerleri açık şekilde işleyen bu hikâye ile ilgili aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

✓ Çocuklara sorulan "*sence daire nasıl biri ?*" sorusuna üç çocuk "*kötü*" cevabını vermiştir.

✓ *Peki neden daire kötü ?* sorusuna çocukların verdiği cevaplar şu şekildedir:

1. Çocuk (3 yaş) : *Çünkü arkadaşını çok bekletti.*

2. Çocuk (3 yaş) : *Kötü biri, çünkü kareye haksızlık yaptı.*

3. Çocuk (5 yaş): *Kötü biri, arkadaşını çok sıkıldı, onu beklerken haber bile vermedi.*

✓ Çocukların Daire'yi kötü biri olarak görmelerindeki sebep; arkadaşlık değerine, yardımseverlikten daha fazla önem vermeleri olabilir. Öyle ki üç çocukta

Kare'yi beklettiği için Daire'nin kötü birisi olduğuna inanmaktadırlar. Bu düşünceleri Daire'nin yardımsever biri olması gerçeğini gölgelemiştir.

✓ Diğer beş çocuk ise "*sence daire nasıl biri?*" sorusuna "*iyi*" cevabını vermiştir.

✓ *Peki neden daire iyi ?* sorusuna çocukların verdiği cevaplar şu şekildedir.

1.Çocuk (4 yaş): *İyi böyle yoldan geçmişti, yardım etti.*

2.Çocuk (5 yaş): *İyi biri arkadaşı parkta onu beklerken sıkılmasını diye, Üçgen'i göndermiş.*

3. Çocuk (5 Yaş):*İyi biri.Belki de üzüldü. Arkadaşı onu bekledi diye. Hem özür bile diledi.*

4.Çocuk (6 Yaş): *İyi kalpli birisi, görmeyen birine yardım etti.*

5. Çocuk (6 Yaş):*İyi birisi, çünkü yardımsever.*

✓ Daire'nin iyi biri olduğunu düşünen çocuklardan iki tanesi arkadaşlık değerine vurgu yapmıştır. Çocuklardan bir tanesi Daire'nin arkadaşı Üçgen'i beklettiği için belki de üzüldüğüne dikkat çekmiştir. Diğer çocuğun ise hikâyede bahsi geçmeyen bir durumdan Daire'nin, Kare sıkılmasını diye Üçgen'i gönderdiğinden bahsetmesi arkadaşlığa yardımseverlikten daha fazla önem verdiğini düşündürülebilir.

✓ Diğer çocuklar ise Dikdörtgen'e yardım etmesinden dolayı Daire'nin iyi biri olduğunu söylemişlerdir.

✓ Yaş küçüldükçe çocukların ip ucu vermeden değerleri fark etmesi ve, ifade etmeleri zorlaşmıştır.

✓ Yaş büyüdükçe hikâyede verilmek istenen değeri daha kolay fark etmişlerdir.

✓ Hikâyeye bakıldığında hem arkadaşlık hem de yardımseverlik değerine vurgu yaptığı görülmüştür. Yine hikâyede nezaket değeri kategorisinde değerlendirebilecek ifadeler bulunmaktadır. Bu değeri fark eden sadece bir çocuk olmuştur. Bu sebeple

çocukların arkadaşlık ve yardımseverlik değerlerine ilişkin cevapları, hikâye içindeki değerleri fark edebildiklerinin bir göstergesidir.

Diğer bir kitap olarak ise Dünya Klasikleri'nden biri olan Kırmızı Başlıklı Kız masalı seçilmiştir. Yukarıda bahsedilen 8 çocuğa bir gün sonra da bu masal okunmuş ve görüşleri alınmıştır. Masalın genel özeti şu şekildedir:

Annesinin hazırladığı yiyecekleri anneannesine götürmek üzere yola çıkan Kırmızı Başlıklı Kız , annesinin tüm uyarılarına rağmen ormanın derinliklerine sapar ve kötü kalpli kurtla karşılaşır. Annesinin "yabancılarla konuşma" nasihatini çoktan unutan Kırmızı Başlıklı Kız kurda anneannesine yemek götürdüğünü söyler. Kurt Kırmızı Başlıklı Kız'dan önce anneannesinin evine gider. Önce anneaneyi midesine indirir ve anneannenin kıyafetlerini giyip yatağa uzanır. Ardından Kırmızı Başlıklı Kız'ın gelmesini beklemeye başlar, amacı Kırmızı Başlıklı Kız'ı da yemektir. Kırmızı Başlıklı Kız anneannesinin evine gittiğinde kurtla karşılaşır, kurt tam da onu yiyecekken avcı sesleri duyar ve eve gelerek önce Kırmızı Başlıklı Kız'ı sonra da Kurdun karnını açarak anneaneyi kurtarır.

Bu masalın ardından çocuklara masalla ilgili sorular sorulmuştur ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

✓ Çocuklara sorulan "*Kırmızı Başlıklı Kız'ın annesi Kırmızı Başlıklı Kız'a nasıl bir görev verdi?*" sorusuna tüm çocuklar benzer cevaplar vermiştir.

✓ "*Kırmızı Başlıklı Kız bu görevde başarılı olabildi mi, neden?*" sorusuna çocuklar;

1.Çocuk (3 yaş): *Başarılı olmadı. Çünkü yemekleri götüremedi.*

2.Çocuk (3 yaş): *Başarılı oldu, anneannesini kurtardı.*

3.Çocuk(4 yaş): *Başarılı olamadı, çünkü kurtla karşılaştı ve kurt anneannesini yedi.*

4.Çocuk (4 yaş): *Başarılı olmadı. Ama nedenini bilmiyorum.*

5.Çocuk (5 yaş): *Başarılı değil çünkü annesini dinlemedi. Ormana gitti.*

6.Çocuk (5 Yaş): *Başarılı olamadı, anneannesi yemekleri yiyemedi.*

7.Çocuk (6 Yaş): *Başarılı olamadı, çok üzüldü.*

8.Çocuk (6 Yaş): *Başarılı olamadı, annesinin yapma dediği şeyleri yaptı, sorumsuz davrandı.*

✓ Çocuklara yöneltilen soruda beklenen cevap; annesinin sözünü dinlemediği için sorumluluğunu yerine getirememesidir. Sorumluluk değeri örtük şekilde masalda yer almaktadır. Çocuklardan sadece bir tanesi (6.çocuk) sorumluluk değerini ifade etmiştir. O da değeri olumsuz değer ifadesi (*sorumsuz davrandı*) kullanmıştır.

✓ Üçüncü bir soru olarak çocuklara "*masalın sonunda Kırmızı Başlıklı Kız ne hissetmiş olabilir, sizce neden?*" sorusu soruldu. Bu soruya çocuklar;

1. Çocuk (3 yaş): *Anneannesinin kurtulduğunu hissetmiştir.*

2.Çocuk (3 yaş): *Ormandaki adama teşekkür etti. (Avcıyı kastediyor).*

3.Çocuk(4 yaş): *Sevinmişti. Çünkü anneannesi ölmedi.*

4.Çocuk (4 yaş) : *Mutlu oldu. Anneannesine sarıldı.*

5.Çocuk (5 yaş) :*Mutluluk hissetmiştir.*

6. Çocuk (5 Yaş) :*Belki de eve geç kaldığını hissetmiştir.*

7.Çocuk (6 Yaş) : *Kurdun karnından anneannesi çıktığı için sevindi, avcıya teşekkür etti. Sağol avcı amca dedi.*

8. Çocuk (6 Yaş): *Önce üzüldü, avcı kurdu öldürdü o zaman da sevindi.*

Çocuklara yönetilen bu soruda mutluluk değeri çocuklara sezdirilmesine olmasına rağmen bazı çocuklar nezaket değerini daha önce fark etmiştir. İki çocuk mutluluk değerine vurgu yapmamıştır. Diğer çocuklar sevindi, mutluluk hissetti, mutlu oldu gibi ifadelerle mutluluk değerinden bahsetmişlerdir. Diğer hikâyeye göre daha örtük değerlere sahip olan bu masalda çocukların değerleri fark etmeleri daha zor olmuştur.

5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

Bu araştırma, 3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında hangi değerlere ne kadar yer verildiğini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Araştırma sonucuna göre 3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitaplarında; aile birliğine önem verme, alçak gönüllülük, arkadaşlık, barış, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, estetik, hoşgörü, işbirliği, misafirperverlik, mutluluk, nezaket, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik ve yardımseverlik değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir.

İncelenen kitaplarda en çok mutluluk (n=116), en az ise; barış, dayanışma ve dürüstlük (n=1) değerlerine yer verilmiştir. Nezaket (n=101), estetik (n=86), arkadaşlık (n=78), temizlik (n=35), yardımseverlik (n=30) ve sevgi (n=20) değerlerine ise hikâye ve masal kitaplarında çok yer verilirken, sorumluluk (n=10), özgürlük (n=9), çalışkanlık (n= 10), iş birliği (n=6) ve aile birliğine önem verme değeri (n=4) değerleri kitaplarda orta düzeyde yer almıştır. Alçak gönüllülük (n=3), hoşgörü (n=3), misafirperverlik (n=2), saygı (n=2) değerleri ise kitaplarda az miktarda yer almıştır. Araştırmacının değer listesinde yer almasına rağmen kitaplarda vatanseverlik değerine hiç rastlanmamıştır.

Çocukların tercih ettikleri hikâye ve masal kitaplarında en sık vurgulanan ilk üç değer estetik (n=43), mutluluk (n=28), nezaket (n=19) iken en az vurgulanan değerler ise; alçak gönüllülük (n=1), dürüstlük (n=1), misafirperverlik (n=1) değerleri olmuştur. Aile birliğine önem verme, barış ve dayanışma değerlerine ise çocukların tercihleri arasında olan hikâye ve masal kitaplarında hiç yer verilmemiştir.

Ebeveynlerin çocuklarına okudukları hikâye ve masal kitaplarında, çocuklarda olduğu gibi en fazla estetik (n=49) değerine vurgu yapılmaktadır. Estetik değerini mutluluk (n=31), nezaket (n=20) değerleri izlemektedir. Özgürlük (n=1), misafirperverlik (n=1), işbirliği (n=1), alçak gönüllülük (n=1), dürüstlük (n=1) ve dayanışma (n=1) değerleri ise ebeveynlerin tercihleri arasında daha az yer bulmuştur.

Barış ve aile birliğine önem verme değerleri ise ebeveynlerin seçtikleri kitaplarda hiç yer almamıştır.

Öğretmenlerin tercih ettikleri hikâye ve masal kitaplarında en çok yer alan ilk üç değer sırasıyla; mutluluk (n=63), nezaket (n=57) ve arkadaşlık (n=52) değerleridir. En az yer alan ilk üç değer ise; alçak gönüllülük (n=1), barış (n=1) ve dürüstlük (n=1) değerleridir. Dayanışma değerine ise kitaplarda yer verilmemiştir.

Araştırmada incelenen 3-6 yaşa yönelik kitaplarda değerler ifadelerine çoğunlukla açık nadiren örtük şekilde yer verilmiştir. Kitap tercihlerinde yer alan, İki İnatçı Keçi isimli masalda herhangi bir değer ifadesine rastlanamamıştır.

Araştırmanın dördüncü alt amacına ilişkin yapılan çalışmada çocukların açık değerleri daha kolay fark ettikleri, örtük değerleri ise fark etmede zorlandıkları, cevap vermeden önce ip ucuna ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşme sırasında 5 ve 6 yaşlarındaki çocuklar değerleri daha kolay fark etmiş, 3-4 yaş grubundaki çocuklar değerleri ifade etmekte zorlanmışlardır. Örtük şekilde değer içeren masal kitabındaki değerleri ise araştırmaya katılan çocukların çoğu fark edememiştir.

5.2. ÖNERİLER

Öneriler; araştırmanın sonuçlarına dayalı, araştırmanın sınırlılıklarına dayalı ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik olmak üzere üç alt başlıkta ele alınmıştır.

5.2.1. Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler

- ✓ Çocuk, ebeveyn ve öğretmenlerin tercih ettikleri kitaplarda hiç yer almayan vatanseverlik ve daha az yer verilen; barış, dayanışma, dürüstlük, misafirperverlik ve saygı gibi değeri konu edinen kitapların sayısı artırılabilir.
- ✓ Okul öncesi eğitim kurumlarında hikâye ve masalların içerisinde yer alan değerler hikâye-masal okuma ya da anlatma etkinliği sonrası çocuklarla birlikte tartışılmalı ve çocuklara değer aktarımı farklı etkinliklerle desteklenmelidir.
- ✓ Okul öncesi döneme yönelik hazırlanmış hikâye ve masal kitapları değerler eğitimi alanda uzman kişilerce incelenebilir.

✓ Okul öncesi eğitim kurumlarında, uzman kişilerce onay görmüş çocuk edebiyatı ürünlerinden oluşan kütüphaneler kurulmalı ve ebeveynler çocuklarına okumak üzere buradan kitap temin edebilmelidir.

5.2.2. Araştırmanın Sınırlılıklarına Yönelik Öneriler

✓ Araştırmada çocuk, ebeveyn ve öğretmenlerin seçtiği 52 kitap ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışma daha fazla kitapla tekrar yapılabilir.

✓ Araştırmada sadece Uşak ilindeki çocuk, ebeveyn ve öğretmenlerin tercih ettiği kitaplar kullanılmıştır. Aynı çalışma metropol illerde yapılabilir. Büyük şehirlerde kitaplara ulaşmak daha kolay olma ihtimali, çocuk, ebeveyn ve öğretmenlerin kitap tercihlerini de etkileyebilir.

✓ Araştırmada kitaplar sadece değerler açısından incelenmiştir. Kitaplar, zaman uyumu, resimleme, çocuğa görelilik v.b. boyutlarda incelenebilir.

5.2.3. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

✓ Çocuk edebiyatının farklı türlerinde (şiir, bilmece, tekerleme) yer alan değerler incelenebilir.

✓ Kitaptaki değerlerin çocuklar üzerinde etkilerini araştırmak üzere deneysel bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B. ve Aslan, M. (2012). Yeni bir değer sınıflaması ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1461-1474.
- Akal, A. (2007). Çocuklar için üretilen edebiyat kitaplarına farklı bakış açılarından çözümlemeci bir yaklaşım: masal, öykü ve şiirlerde liderlik eğitimi. S. Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. (s.107-110). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Akbalık, H. (2015). *Değerler eğitimi bağlamında Hacı Bektaş-i Veli'nin eserlerinde yer alan eğitsel unsurlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akıncı, A. ve Güven, G. (2014). Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan değerlere ait sözel ifadelerin sunumu: TRT çocuk kanalı örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 429-445.
- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde "yardımseverlik" değerinin etkinlik temelli öğretime ve öğrencilerin tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktürk, F.G. (2012). *Çocukta değerler eğitimi açısından Üzeyir Gündüz'ün eserleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Albu, G. (2015a). A comparative approach on the axiological values and options of pre-academic teachers at the beginning of the third millennium: case study. *Procedia - social and behavioral sciences*, 203, 327 – 334.
- Albu, G. (2015b). Pre-primary education teachers and their values in the context of current education: case study. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 180, 477 – 483.
- Alkan-Ersoy, Ö. ve Bayraktar, V. (2015). Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı kavramı ve çocuk kitaplarının özellikleri. F. Temel ve A. Turla (Ed.), *Her Yünüyle Okul Öncesi Eğitim-4*, (s. 156–158). Ankara: Hedef Yayıncılık.

- Alpöge, G. (2003,Mart). Çocuk edebiyatının çocuk gelişimine katkısı. *Çocuk Dergisi*, 24, 32-33.
- Aral, N., Kandır, A., Can Yaşar, M. (2002).*Okul öncesieğitim ve okul öncesieğitim programı*.İstanbul:Ya-Pa Yayınları.
- Arıkan, A. (2013). Değerler eğitiminin tanımı, önemi ve kapsamı A. Arıkan, (Ed.), *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi*,(s. 1-26). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Arslan, M. ve Tunç, E. (2013). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin değer yönelimlerindeki farklılaşmalar.*Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 7-39.
- Aşıkuzun, E. ve Kıldan,A.O. (2014). An examination of the values which the parents of pre-school students want their children to acquire.*Procedia-Social and Behavioral Sciences*116, 3700-3704.
- Avcı, K., Günen, D. (2015). Okul öncesi dönemde edebiyat türleri ve özel konular.F. Temel ve A. Turla (Ed.), *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim-4*, (s.190-210)Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. ve Akyol-Gürler, Ş. (2014). *Okulda değerler eğitimi*.(4.Baskı).Ankara: Nobel Yayınları.
- Bacanlı, H. (2011, Ocak, Şubat, Mart). Değer, değer midir? *Eğitime Bakış*, (19),s. 18-21.
- Bacanlı,H. ve Dombaycı, M.A. (2012). Değer boyutlandırma yaklaşımı.II. *Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu*, 16-18 Kasım 2012
- Balake, S., Barady, T. ve Sanchez, S. (2003). Enculturation of Democratic Principles in the Young: A Vision of Equity Education in Public Schools. *Educational Research Quarterly*. 28, 1: 48-59
- Beatty E.Sheron, Lynn R. Kahle, Pamela Homer, Shekhor Misra, (1985).Alternative measurement approaches to consumer vallues: The list of values and the rokeach value survey. *Psychology & Marketing*, 2(3), 181-200.
- Berk, L. E. (2013). *Çocuk gelişimi*. (A. Dönmez, Çev.). Ankara: İmge Yayınevi (Orijinal Baskı 2009.)
- Biçer, S. (2013). *Değerler eğitimi açısından Mehmet Akif Ersoy'a ait "Safahat" adlı eserinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

- Bilgin, H. (2011). *5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Brannon, D. (2008). Character education- a joint responsibility. *Condensed from Kapa Delta Pi Record*, 44(Winter 2008), 62-65.
- Bulach, C.R. & Butler J.D. (2002). The occurrence of behaviors associated with sixteen character values. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 41(2), 200-214.
- Büyükbingöl-Yağcı, A. (2012). *Değerler eğitimi bağlamında Yusuf İle Züleyha kıssası*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Büyükkavas - Kuran Ş. (2011) Çocuk edebiyatı ve kültür eğitimi ilişkisi.3.*ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu kitabı*, 05- 07 Ekim 2011, Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö., E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.(2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cihan, N. (2013). Aganta Burina Burinata romanına değerler aktarımı bağlamında bir bakış.*Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 20 (2013-2) 91-102*.
- Ciravoğlu, Ö. (2000) *Çocuk edebiyatı*, Esin Yayınevi: İstanbul
- Cüceloğlu, Doğan. (1999). *Anlamlı ve coşkulu bir yaşam için savaşçı*, Sistem Yayıncılık, İstanbul
- Çağdaş, A., ve Seçer, Z. (2002). R. Arı(Der.), *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çaglaroglu, N. (2006).*Misimisi ellerini yıkıyor*, İzmir: Zambak Yayınları
- Çakıroğlu, A. E. (2013). *Değerler eğitiminde korku kültürünün etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Çakmak-Güleç, H., Geçgel, H. (2005). *Çocuk edebiyatı*, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Dayioğlu, G. (2000). Çocuk kitaplarında eğitsellik. S. Sever (Ed.), *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*.
- Demirtaş, S. (2009). *Çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların değer eğitiminde yaratıcı dramının etkililiği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Deveci, H. ve Selanik-Ay T. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), 167-181
- Dilidüzgün, S. (2013) Çocuk edebiyatında masallar. Z. Güneş (Ed.)). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitiminin verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B. (2002). *İnsanca değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dilmaç, B. ve Arıca (2012). O.T. “Değerler ölçeği geçerlilik ve güvenirlik çalışması”, 2. Uluslararası Değerler Eğitimi Sempozyumu, (16-18 Kasım 2012). İstanbul.
- Dinç, B. (2012). Okul öncesi dönemde değerler eğitiminin yeri ve önemi. A. Arıkan (Ed.), *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi*, Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayıncılık.
- Dirican, R. (2013). *3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dirican, R. ve Dağlıoğlu, H. E. (2014). 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE* e-ISSN: 2147-1606 Vol 3 (2), 44 – 69.
- Doğan- Temur, Ö. ve Yuvacı, Z. (2014) Okul öncesi değer eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 122-149.
- Duman, G. (2014). Evaluation of turkish preschool curriculum objectives in terms of values education. *procedia - Social and Behavioral Sciences* 152 ,978 – 983.
- Duran, E. (2009). *Bitişik eğik yazı öğretimi çalışmalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Duran, E. (2012). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Nasreddin Hoca ve Keloğlan’a ilişkin bilgi ve algı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 7(2), 371 384
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Emek, M. (2010). Hikâye türündeki metinlerde yer alan Türkçe veya edebiyat öğretmeni karakterinin ilköğretim programındaki eğitim değerleri bakımından incelenmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 297-319.
- Erdal, K. (2009). Eğitim değerleri açısından çocuk kitapları. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, (17)
- Erkul, R. , Başöncül, N.ve Sezer, H. (2007). *Çocuk edebiyatının sorunları ve çözüm önerileri*. S. Sever (Edt.)II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu.Ankara Üniversitesi Basımevi. 233-236.
- Erkuş, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır
- Erlanson, D., Harris, E., Skipper, B., & Allen, S. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Newbury Park, CA: Sage.
- Feyzioğlu, Y. (2007). *Masallar çocuklar için neden gereklidir?*S. Sever (Edt.)II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu.Ankara Üniversitesi Basımevi 831-843
- Germain, R. W. (2001). Values Education Influence on Elementary Students' Self Esteem, yayımlanmamış doktora tezi, San Diego Üniversitesi.
- Gökçek, B.S. (2007). *5-6 yaş çocukları için hazırlanan karakter eğitimi programının etkisinin incelenmesi*.Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. ve Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 250-265.
- Göncü-Işıkoğlu ,B. (2014). *Tali ellerini yıkıyor*, İstanbul: Nesil Çocuk
- Gülay, H. (2009). *Okul öncesi dönemde akran ilişkileri*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(22), 82-93
- Güneş, Z. (2013). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Güngör,E. (1993). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. (1. Baskı). İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.

- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: Değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 4-10.
- Işıtan, S. (2014). Caillou çizgi film karakteri ile ilgili Türkçe resimli öykü kitaplarının biçimsel ve içerik özelliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(1), 191-204. 14.10.2014 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İnan-Kılıç, A. (2009). *Yüz temel eserde dini ve ahlaki değerler*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kaplan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Bilim Yayınevi
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Karababa, A. (2014). Değerler ve değerler psikolojisi. B. Dilmaç ve H. H. Bircan (Ed.), *Değer Olgusu*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Karataş, M. (2014). *Değerler eğitimi açısından Kur'an'da insan onuru*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-477.
- Keskin, Y. (2010). Sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitiminin yeri ve önemi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6 (18), 68-72.
- Kılıç, A. ve Aktan, O. (2015). İlköğretim okulları için tavsiye edilen 100 temel eserde vurgulanan değerler. *Elementary Education Online*, 14(1), s.243-275. <http://ilkogretim online.org.tr/> adresinden, 02.05.2016 da erişilmiştir.
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla Yayıncılık.
- Kim, Y. (2002). *The Impact of personal value structures on consumer proenvironmental attitudes, behaviors, and consumerism: A cross-cultural study*, Michigan: UMI Dissertation Publishing.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- LePage, P., Akar, H, Temli, Y., Şen, D. Hasser, N. & Ivins I. (2011). Comparing teachers' views on morality and moral education, a comparative study in Turkey and the United States. *Teaching and Teacher Education*, 27(2), 366-375.
- MEB (2010). Talim terbiye kurulu başkanlığı ilk ders genelgesi.

- Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010/53 sayılı Genelge, Ankara, 2010.
- MEGEP. (2013). *Çocuk Edebiyatına Giriş (Ders Notları)*.Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Narvaez, D. V., Khmelkov, L., Vaydich J. ve Turner C. J. (2006). *Measuring teacher self-efficacy for moral education*, New York: University of Notre Dame.
- Ogelman, H. G., & Sarıkaya, H. E. (2015). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri: Denizli İli Örneği.*Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 81-100.
- Oğuzkan,Ş. (1981). *Yıkanmayı sevmeyen kimi* , İstanbul: Ya-Pa Yayınları
- Oğuzkan, A.F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm, eğitimde yeni değerler*,(2.Baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özensel, E. (2003). *Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer*. Değerler Eğitimi Dergisi. İstanbul:EDAM. C. 1; 3 (217–239).
- Öztürk-Samur, A. (2011).*Değerler eğitimi programının 6 yaş çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkısı*.Yayımlanmamış doktora tezi,Selçuk Üniversitesi,Konya.
- Öztürk-Samur, A. (2013). *Çocuk edebiyatı ve medya* (2.baskı). Ankara: Vize Yayıncılık
- Pilav, S. , Demir, H.A. , Demir, H. (2015). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin değer iletimi açısından incelenmesi* . Milli Eğitim Dergisi, Sayı 206. 16-29.
- Poyraz, H. (2007). *Değerlerin kuruluşu ve yapısı*. Değerler ve eğitimi, 81-88
- Refshauge, H.A. (2004). *Values in NSW public schools*. 27.03.2016 tarihinde http://www.schools.nsw.edu.au/media/downloads/languagesupport/school_values/english.pdf internet sayfasından indirilmiştir.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.
- Salahuddin, P. Z. (2011). *Character education in a Muslim school: a case study of a 184 comprehensive Muslim school's curricula* (Yayımlanmamışdoktora tezi). FloridaInternational Universty, Florida.

- San-Bayhan, P. ve Artan, İ. (2011). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*, Ankara: Morpa Kültür Yayıncılık.
- Seyidoğlu, H. (2009). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*, İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25(1), 1-65.
- Schwartz, S. H. (1999). A Theory of cultural values and some implications for work. *Applied Psychology*, 48(1), 23-47.
- Selek, M. (2014). *Osman Yalçın'ın hayvan hikayelerinde değerler eğitimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü* (1. baskı), İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sevim, Z. (2013) Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Singh, M. & Lu, M. (2003). Exploring the function of heroes and heroines in children's literature from around the world. 16.03.2015 tarihinde <http://www.ericdigests.org/2004-1/heroes.htm> sayfasından erişilmiştir.
- Sürmeli, A. (2015). *Peyami Safa'nın romanlarında değerler eğitimi ve Türkçe*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Şirin, M.R. (1994). *99 soruda çocuk edebiyatı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tarkoçin, D., Berktaş ,D. ve Uyanık–Balat, G. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerde çocuklarla olan iletişimlerinde kullandıkları değerlerin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 37-49.
- Tatar, A.S. (2009) . *Okul öncesi eğitimde (5-6 yaş) hoşgörü eğitimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Temli, Y., Şen, D. & Akar, H. (2013). İlköğretim okulu öğretmen adaylarının ahlâk ve ahlâk eğitimi algıları ve tanımları. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 198-214.
- Tillman, D. (2014). *8-14 yaş grubu öğrencileri için yaşayan değerler eğitimi etkinlikleri*. (Çev.Ed. V. Aktepe). Konya : Eğitim Yayınevi. (Orijinal Basım Tarihi: Belirtilmemiş)

- Tosunoğlu, M. ve Kayadibi, N. (2007). *Türkiye'de 2000-2005 yıllarında devlet tarafından yayımlanmış çocuk kitaplarının biçim ve içerik analizi açısından incelenmesi*. S. Sever (Edt.)II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara Üniversitesi Basımevi s. 339-347
- Tozlu, N. (2003). *Eğitim problemlerimiz üzerine düşünceler*, Ankara: Mikro Yayıncılık.
- Tuğrul, B. ve Feyman, N. (2007). Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temelar.S. Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. (s.387- 392). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Turan, L., Yılar, Ö., (2010). *Çocuk edebiyatı*Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Turan, F., & Ulutaş, İ. (2016). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin etkinliklerde kullandıkları resimli öykü kitaplarının karakter eğitimi açısından incelenmesi. *Milil Eğitim Dergisi*, Sayı. 209, s. 208-223.
- Türkoğlu, Z.(yayın tarihi yok). *Pekşeker temizliği öğrendi*. İstanbul: Ünlü Çocuk Yayınları.
- Trawick- Swith, J. (2013). *Erken çocukluk döneminde gelişim (Çok kültürlü bir bakış açısı)*. (Çev. Fatma Şahin). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (Orijinal Basım Tarihi 2010.)
- Uyanık-Balat (2004, Aralık).Çocuklar ve değerler eğitimi. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 45, 18-20.
- Uyanık-Balat.(2006, Ekim). Okullarda Neden Değerler Eğitimi Çalışmaları. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 2, 14-16.
- Uzmen, S. ve Mağden, D. (2002). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 15, Sayfa: 193-212.
- Uzuner-Yurt, S. (2011). Çocuk yayınları. T. Şimşek (Ed.). içinde, Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı (1. baskı, ss. 67-76). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ülavere, Parje, Veisson, Marika (2015). Values and values education in estonian preschool child care institutions.*Journal of Teacher Education for Sustainability*, vol. 17, no. 2, pp. 108-124.
- Ülken, H. Z. (2001). *Bilgi ve değer*. İstanbul: Ülken Yayıncılık.

- Veugeliers, W. (2000). Different ways of teaching values. *Educational Review*, 52(1), s.37-46.
- Viadero, D.(2003). Nice Work, *Education Week*, 22(33),s.38-42
- Yaman, E. (2014). *Değerler eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazar, T. ve Erkuş, S. (2013). Okul Öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (6. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of turkish class teachers:Aphenomonological approach. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165-184.
- Yılmaz, O. (2013). *Fatih Erdoğan'ın eserlerinin eğitsel değerler açısından incelenmesi*, Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2010). İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinin değer yönelimleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 407-116.

İNTERNET ERİŞİMLERİ

- http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/36/974348/dosyalar/2013_03/01051825_deerlereitimiklavuzu.pdf Erişim Tarihi: 06.04.2015
- <http://ttkb.meb.gov.tr/www/surular/dosya/12>, Erişim Tarihi: 06.04.2015.
- <http://www.tdk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 04.12.2015.ve 30.04.2016
- <http://www.livingvalues.net> , Erişim Tarihi : 16.02.2016
- <http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-srasi-sona-erdi/haber/7594/tr>, Erişim Tarihi: 01.05.2016

EKLER

Ek-1 Araştırma İzin Formu

T.C.
UŞAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29425508/42/5325568
Konu: MEM'e bağlı Kurumlarda
Araştırma İzni

25.05.2015

UŞAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi: a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarih ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı. (2012/13 sayılı Genelge)
b) Uşak Üniversitesinin 22/04/2015 tarih ve 58066181-605.01-1930 sayılı yazıları.

İlgi (b) yazı ile müdürlüğümüze bağlı okullarda araştırma yapmak istenmektedir. İlimiz merkezinde yapılacak anket ve araştırma uygulaması ile ilgili mühürlü anket formları yazımız ekinde gönderilmiş olup, ilgi(a) genelge' gereğince değerlendirmesi yapılarak "3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Hikaye (Öykü) ve Masal Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi " Konulu araştırma çalışması **gönüllülük esasına dayalı**, okul idaresinin uygun gördüğü zaman aralıklarında uygulanması ve araştırma sonucunda proje raporunun dijital ortamda müdürlüğümüze teslim edilmesi, araştırma sonucunun Bakanlığımızdan izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşulu ile uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Bülent ŞAHİN
İl Millî Eğitim Müdürü

Adı-Soyadı	Ünvanı	Araştırma Konusu	Müracaat Tarih ve Sayısı
Şerife CENGİZ	Yüksek Lisans Öğrencisi	" 3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Hikaye (Öykü) ve Masal Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi "	05/05/2015 4632849

İlgiliye tabii

**Ek-2 3-6 Yaş Çocuklarının Sevdikleri Hikâye Ve Masal Kitaplarını Belirleme
Çocuk Görüşme Formu**

. Şerife CENGİZ

Uşak Üniversitesi
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Çocukların Severek Dinlediği Hikâye ve Masal Kitapların Listesi

KİTABIN ADI	YAZARI	YAYINEVİ

Ek-3 3-6 Yaş Çocuklarının Ebeveynlerinden En Çok Okumalarını İstedikleri

Hikâye Ve Masalları Belirleme Ebeveyn Görüşme Formu

Değerli Ebeveynler,

Bu form çocuklarınıza sıklıkla okuduğunuz hikâye ve masal kitaplarının belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bilimsel bir çalışmanın ilk basamağının oluşturulabilmesi için, aşağıda bulunan tabloya sıklıkla okuduğunuz masal ve hikâye kitaplarının ismini, yazarını ve yayınevini yazmanız beklenmektedir. Bu forma adınızı soyadınızı YAZMAYINIZ. Yanıtlarınız sadece bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır. Araştırmaya yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Şerife CENGİZ
Uşak Üniversitesi
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Çocukların severek dinlediği ve sizlerin de sıklıkla okuduğunuz masal ve hikâye kitaplarını yazar mısınız?

KİTABIN ADI	YAZARI	YAYINEVİ

Ek-4 3-6 Yaş Çocuklarının Sınıfta Sıklıkla Okunmasını İstedikleri Hikâye Ve Masalları Belirleme Öğretmen Görüşme Formu

Sayın Meslektaşım,

Bu form okul öncesi eğitim kurumlarında sıklıkla okunan hikâye ve masal kitaplarının belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bilimsel bir çalışmanın ilk basamağının oluşturulabilmesi için, aşağıda bulunan tabloya sıklıkla okuduğunuz masal ve hikâye kitaplarının ismini, yazarını ve yayınevini yazmanız beklenmektedir. Bu forma adınızı soyadınızı YAZMAYINIZ. Yanıtlarınız sadece bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır. Araştırmaya yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Şerife CENGİZ
Uşak Üniversitesi
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Çocukların severek dinlediği ve sınıf içerisinde sıklıkla okuduğunuz masal ve hikâye kitaplarını yazar mısınız?

KİTABIN ADI	YAZARI	YAYINEVİ

Ek-5 Araştırmada Kullanılan Hikâye Ve Masal Kitaplarının Listesi

No	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Kitabın Yayınevi	Basım Tarihi Ve Yeri
1.	Ağustos Böceği İle Karınca	_____	Bilge Kirpi Yayıncılık	2010/İst.
2.	Ağlayan Bulut	Merve DOYURAN	Şiir Çocuk	2008/İst.
3.	Akira	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	–/İst.
4.	Altın Yumurtlayan Tavuk	Öykü ZERREM(Der.)	Polat Kitapçılık	2015/İst.
5.	Arabalar	Seyyal KÖRPE(Çev.)	Görsel Dizayn Ofset Matbaacılık	2015/İst.
6.	Aslan İle Fare	Halil İbrahim ÇAYIRLI	Kuşak Yayınları	2014-İzmir
7.	Benim Adım Kartal	Aziz SIVASLIOĞLU	Bilgi Evim Yayınevi	–/İst.
8.	Bırak Dağınık Kalsın Ejderha Ejo	Niyal AKMANALP Huban KORMAN	Şiir Çocuk	2010/İst.
9.	Bremen Mızıkacıları	_____	İletişim Okul Yayınları	–/Ank.
10.	Cingöz Koyun	Aziz SIVASLIOĞLU	Hobi Yayınevi	–/İst.
11.	Çiftçi Ali	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	–/İst.
12.	Çirkin Ördek Yavrusu	Ersin TEREZ (Haz.)	Altın Bilgi Yayınları	2009/İst.
13.	Çizmeli Kedi	_____	Net Çocuk	2015/İst.
14.	Çok Yaşa Daire	Gamze Tekeş ERGÜL	Morpa Yayınevi	2011/İst.
15.	Elma Ağacı	Şükran UZUN	Ata Yayıncılık	–/ Ankara

No	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Kitabın Yayınevi	Basım Tarihi Ve Yeri
16.	Fare Ailesi Orman Temizliğinde	Gülinaz ŞAFAK Ayşegül ÇOŞKUN	Şiir Çocuk	2011/İst.
17.	Gıdak Tavuk	Aziz SİVASLIOĞLU	Hobi Yayınevi	—/İst.
18.	Gizemli Yapboz	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	—/İst.
19.	Gözbebek	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	—/İst.
20.	Hansel İle Gretel	Remzi TUGAN (Edt.)	İnkilâp Yayınevi	2012/İst.
21.	Heidi	Öykü ZERREM (Der.)	Polat Kitapçılık	2014/İst.
22.	İki İnatçı Keçi	_____	BS Yayın Basım Dağ.	2014/İst.
23.	İkizler	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	—/İst.
24.	Japi ve Süs Balığı	Şükran UZUN	Ata Yayıncılık	—/ Ankara
25.	Karga İle Tilki	_____	Bilge Kirpi Yayıncılık	2010/İst.
26.	Kelkız İle Keloğlan'ın Maceraları	Özgül Polat UNUTKAN	Doğu Kitabevi	—/ İst.
27.	Kırmızı Başlıklı Kız	Remzi TUGAN (Edt.)	İnkilâp Yayınevi	2012/İst.
28.	Kurşun Asker	Berna Burcu ÖZCAN (Çev.)	Binbir Çiçek Kitaplar	2015/Ank.
29.	Kül Kedisi	_____	Bilge Kirpi Yayıncılık	2010/İst.
30.	Labirent	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	—/İst.
31.	Lütfen De Ejderha Ejo	Niyal AKMANALP Huban KORMAN	Şiir Çocuk	2011/İst.
32.	Meee Koyun	A.SİVASLIOĞLU	Hobi Yayınevi	—/İst.

No	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Kitabın Yayınevi	Basım Tarihi Ve Yeri
33.	Meraklı Potpot	Müjgan ŞEYHİ Mehmet	Timaş Çocuk	2014/ İst.
34.	Nasrettin Hoca	HENGİRMEN (Der.)	Engin Yayınevi	2007/Ank.
35.	Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	Berna Burcu ÖZCAN (Çev.)	Binbir Çiçek Kitaplar	2015/Ank.
36.	Parmak Çocuk	_____	Çiçek Yayıncılık	—/İst.
37.	Pembeş Kendini Sevecek mi?	Esra Nalan YAĞMUR	Timaş Okul Yayınevi /Öykü Afışı	2012/ İst.
38.	Pervin Ve Pinta	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	—/İst.
39.	Peter Pan	_____	Çiçek Yayıncılık	—/ İst.
40.	Pinokyo	Ersin TEREZ(Haz.)	Altın Bilgi Yayınları	2009/İst.
41.	Rapunzel	Ersin TEREZ(Haz.)	Altın Bilgi Yayınları	2009/İst.
42.	Sihirli Gözlük	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	—/İst.
43.	Sihirli Fasulye	Mehmet Hengirmen (Edt.)	Engin Yayınevi	2007/Ank.
44.	Sihirli Sandık	Ayşe TURLA	Morpa Yayınevi	2011/İst.
45.	Siyah Köy	Esra Nalan YAĞMUR	Timaş Okul Yayınevi /Öykü Afışı	2012/ İst.
46.	Tali Ellerini Yıkıyor	Berrin GÖNCÜ IŞIKOĞLU	Nesil Çocuk	2014/İst.
47.	Tali Eşyalarını Paylaşıyor	Berrin GÖNCÜ IŞIKOĞLU	Nesil Çocuk	2014/İst.
48.	Tali Odasını Topluyor	Berrin GÖNCÜ IŞIKOĞLU	Nesil Çocuk	2014/İst.

No	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Kitabın Yayınevi	Basım Tarihi Ve Yeri
49.	Tavşan İle Kaplumbağa	–	Bilge Kirpi Yayıncılık	2010/İst.
50.	Tufi	Derya DUMAN	AFS Yayıncılık	–/İst.
51.	Uyuyan Güzel	Ersin TEREZ(Haz.)	Altın Bilgi Yayınları	2009/İst.
52.	Zeynep Kayboldu	Alev ÖNDER	Morpa Yayınevi	2011/İst.

Ek-6 Tercih Edilen Kitapların Listesi

ÇOCUKLARIN TERCİHLERİ	EBEVEYNLERİN TERCİHLERİ	ÖĞRETMENLERİN TERCİHLERİ
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	Kırmızı Başlıklı Kız	Tufi
Kırmızı Başlıklı Kız	Keloğlan	Pervin ve Pinta
Pinokyo	Pinokyo	Nasreddin Hoca
Keloğlan	Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	Keloğlan
Çirkin Ördek Yavrusu	Çizmeli Kedi	Pembiş Kendini Sevecek mi?
Külkedisi	Külkedisi	Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler
Nasreddin Hoca	Nasreddin Hoca	Çok Yaşa Daire
Tavşan ile Kaplumbağa	Heidi	Pinokyo
Çizmeli Kedi	Bremen Mızıkacıları	Çifçi Ali
Ağlayan Bulut	Çirkin Ördek Yavrusu	Gizemli Yapboz
Aslan İle Fare	Ağustos Böceği İle Karınca	Sihirli Gözlük
Kurşun Asker	Parmak Çocuk	Elma Ağacı
Arabalar	Rapunzel	Gözbebek
Sihirli Fasülye	Uyuyan Güzel	İkizler
Zeynep Kayboldu	Altın Yumurtlayan Tavuk	Labirent
Benim Adım Kartal	Karga İle Tilki	Akira
Rapunzel	İki İnatçı Keçi	Kırmızı Başlıklı Kız
Bırak Dağınık Kalsın	Fare Ailesi Orman	Ağustos Böceği İle Karınca

Ejderha Ejo

Temizliğinde

Siyah Köy

Tavşan İle Kaplumbağa

Mee Koyun

Cingöz Koyun

Hansel ile Gratel

Bırak Dağınık Kalsın Ejderha
Ejo

Sihirli Sandık

Meraklı Potpot

Çirkin Ördek Yavrusu

Peter Pan

Gıdak Tavuk

Japi ve Süs Balığı

Lütfen De ejderha Ejo

Sihirli Sandık

Tali Ellerini Yıkıyor

Tali Eşyalarını Paylaşıyor

Tali Odasını Topluyor
